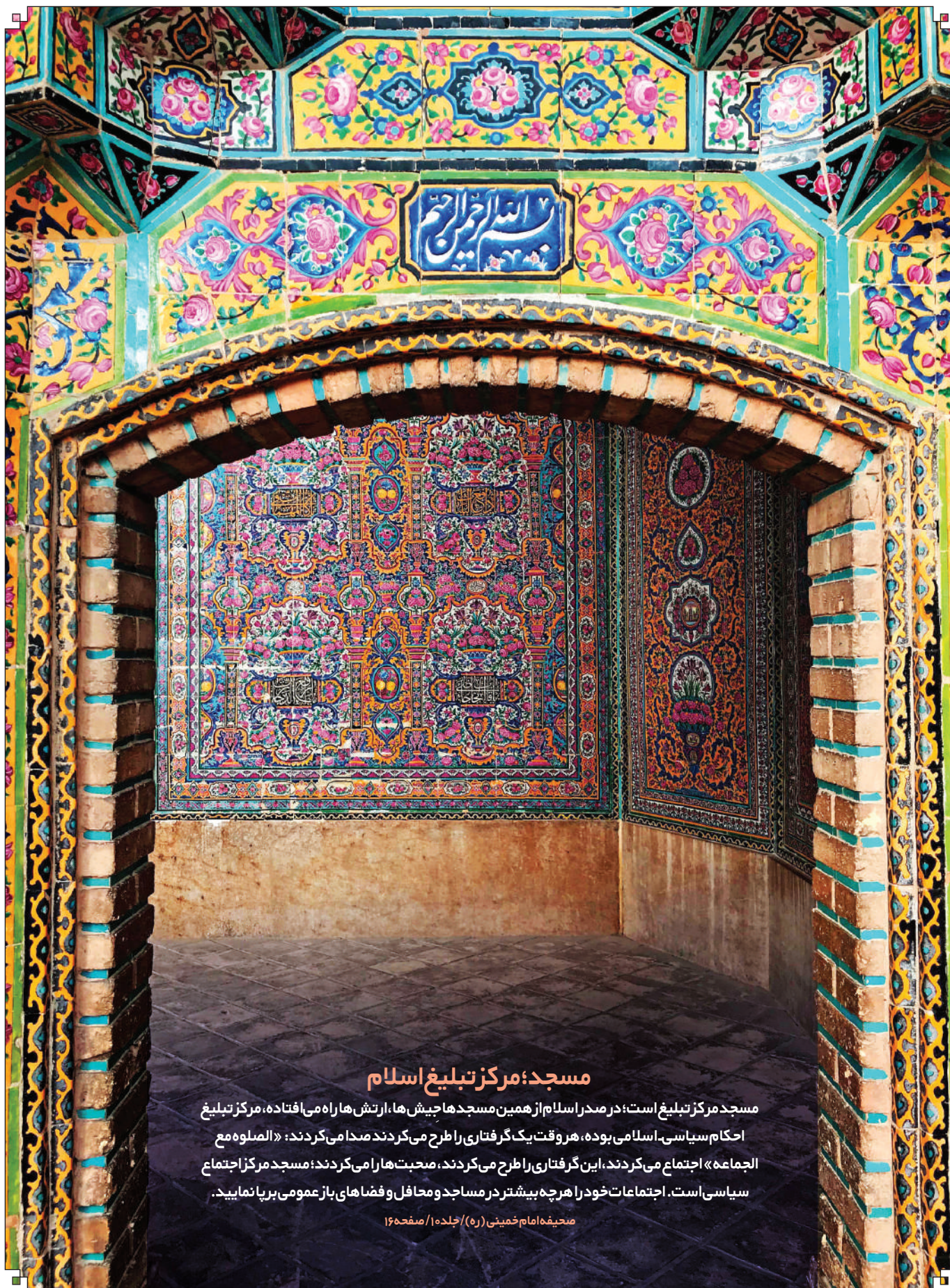

مسجد؛ مرکز تبلیغ اسلام

مسجد مرکز تبلیغ است؛ در صدر اسلام از همین مسجدها جیش‌ها، ارتش‌ها راه می‌افتاده، مرکز تبلیغ احکام سیاسی-اسلامی بوده، هر وقت یک گرفتاری را طرح می‌کردند صدای می‌کردند: «الصلوة مع الجماعة» اجتماع می‌کردند، این گرفتاری را طرح می‌کردند، صحبت‌ها را می‌کردند؛ مسجد مرکز اجتماع سیاسی است. اجتماعات خود را هر چه بیشتر در مساجد و محافل و فضاهای باز عمومی برپا نمایند.

منحیفة امام خمینی (ره) / جلد ۱ / صفحه ۱۶

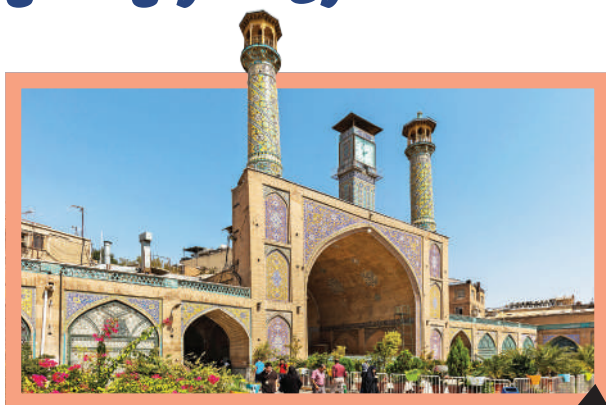
بنیاد جامعه پردازی هدایت
روایت تعالی شبکه امامت

۱۶

نمایشگاه مسجد جامعه پرداز
الگوی حکمرانی اسلامی

۳۰

عملیات های بنیاد هدایت
رزم در میدان تبیین

۵۴

همراه با بهزاد دانشگر، نویسنده کتاب «بنیاد هدایت»

روایتی متفاوت از دل یک تجربه اجتماعی

بسم الله الرحمن الرحيم

گام‌های

ویژه نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

صاحب امتیاز: سازمان تبلیغات اسلامی

جانشین مدیر مسئول: امین رضا لطفعلی زاده

سر دبیر: علی مراد خانی

دبیر تحریریه: علی عمادی

تحریریه: هدی سادات پاک‌نهاد، جواد عزیزی، عطیه کشاورز
فاطمه یزدانی خرم، زینب آزاد، مبینا افراخته و مانده باقرزاده

باسپاس از: محمد علی سعادت فینی، حمید وکیلی

مینا نور محمدی، نیلوفر افسانه و مهدیه عسگری

طراح گرافیک و صفحه‌آرا: علیرضا بهرامی

اصلاح عکس: محمد قاسمی

مدیر اجرایی: محمد عبدالهادی

گروه اجرایی: رسول اسمعیلی، مجید معافی

امیر حسین نوروزی و شهاب بیرجندی

باتقدیر از همراهی: حجت الاسلام محمد قمی

حجت الاسلام رضا عزت زمانی و محمد مهدی دادمان

تلاشی از روابط عمومی سازمان تبلیغات اسلامی

نشانی: تهران میدان فلسطین، سازمان تبلیغات اسلامی

شماره تماس: ۶۶۴۶۸۴۴۰

ما را در شبکه‌های اجتماعی دنبال کنید

@sazmantablighaat

مهم‌ترین مرکز اجتماعی اسلام

سند ملی مسجد
جانمایی مسجد
در نقشه
مهندسی فرهنگی

۱۸

مهرواره بانور
شبکه‌سازی
زنان مسجدی

۴۶

اطلس مساجد کشور
نقشه‌راه
توانمندسازی
امامان محله

۵۰

قرارگاه ملی مسجد
محور تحول
در محله

۴۲

مدرسه هدایت
توانمندسازی
امام محله‌ها
برای قرارگاه
اجتماعی

۶۶

شبکه راهیاری
الگویی نو برای
احیای
کارکردهای تمدنی
مسجد

۶۲

رسانه‌های بنیاد هدایت
هویت بخشی به
فعالیت
خاموش امامان
محله

۷۴

حسینیه هدایت
سنگری برای جهاد
تبیین

۷۰

روز مسجد يك روز انقلابی

در اجلاس وزیران امور خارجه کشورهای اسلامی در تهران، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی ایران به این اجلاس پیشنهاد کرد تا سالگرد آتش زدن مسجدالاقصی توسط اسرائیل به عنوان روز جهانی مساجد تعیین شود که مورد پذیرش قرار گرفت.

هدف از نام گذاری روز جهانی مسجد، ارائه الگوی مناسب برای بزرگداشت مساجد، تبیین مطالبات و بررسی نیازهای مساجد، مرور وضعیت گذشته و حال مساجد، تبیین نقش مساجد در تعامل بین دین و دولت و تجلیل و بزرگداشت ائمه جماعات مساجد در چنین روزی بر شمرده می شوند.

رهبر معظم انقلاب نیز در بیانات در دیدار ائمه جماعات مساجد استان تهران که ۳۱ مرداد سال ۱۳۹۵ برگزار شد در این باره فرمودند: «فراموش نکنیم که «روز مسجد» اساساً یک روز انقلابی است؛ یعنی تشکیل این روز و تعیین این روز که به خواست و مطالبه‌ی جمهوری اسلامی بود و در سازمان کنفرانس اسلامی به عنوان «روز مسجد» تصویب شد، به مناسبت آتش زدن مسجدالاقصی است؛ به مناسبت مقابله‌ی با دشمن صهیونیست است؛ اساس این روز یک چنین اساسی است؛ با این نگاه به روز مسجد نگاه کنید و حرکت را در این مسیر قرار بدهید.»

صهیونیست‌ها ۵۶ سال پیش مسجدالاقصی، قبله اول مسلمانان جهان را به آتش کشیدند و در اثر این آتش سوزی، به این مکان مقدس و تاریخی، آسیب‌های زیادی وارد شد. دنیس مایکل ولیم روهران شهروند اسرائیلی در ساعت ۷ صبح ۲۱ آگوست سال ۱۹۶۹ (۳۱ مرداد سال ۱۳۴۸ شمسی) مسجدالاقصی را به آتش کشید. در نتیجه این اقدام، ۱۵۰۰ متر مربع از فضای مسجد از بین رفت و منبر تاریخی مسجد در آتش سوخت. رژیم صهیونیستی در یک دادگاه نمایشی در تل آویو، این صهیونیست را بیمار روانی معرفی و او را آزاد کرد.

آتش سوزی عمدی مسجدالاقصی موجب شد دولت‌های اسلامی برای مقابله با خطرهایی که جهان اسلام و مقدسات اسلامی را تهدید می کند، «سازمان کنفرانس اسلامی» را تشکیل دهند. سالها بعد،

چرا مسجد؟ چرا تبلیغ؟

۱.

با این حال برخی از مساجد به دلایلی گوناگون ارتباط موثر خود با همه بخش‌های اجتماع کنونی را از دست داده‌اند و نتوانسته‌اند آن انتظاری که از آنها می‌رود را برآورده کنند تا همچنان پایگاه اول مردم از طیف‌های مختلف فکری و عقیدتی باشند. این اشکال از کجا آمده و چطور می‌توان آن را رفع کرد یا دستکم کاهش داد؟ مسلماً برای رسیدن به پاسخی درخور نیاز به آسیب‌شناسی داریم.

۲.

علیرغم آن که بیش از ۴۶ سال است که حاکمیت اسلامی در ایران ما حکمفرما شده اما به دلایل مختلف، مساجد نتوانسته‌اند جایگاه درخور خود را بیابند. شاید باور این موضوع که حتی تعداد مساجد در کشور هم چندان معلوم نیست و درباره آن تخمین‌های متفاوتی گفته شده دشوار باشد. نبود مدیریت یکپارچه و حضور ذینفعان متعدد چه در بخش‌های حاکمیتی و چه میان خیران و واقفان، را می‌توان از مهم‌ترین دلایل دانست؛ گفته می‌شود که ۱۹ مرکز و نهاد به نحوی با مسجد، مدیریت آن و فرایند انتخاب امام جماعت برای آن مرتبط‌اند. از قدیم‌الایام مسجد را وقف می‌کردند و این موضوع موجب شده سازمان اوقاف و امور خیریه در موضوع ملکیت بسیاری از مساجد ورود داشته و درباره برخی از مساجد، کاملاً متولی محسوب شود. دفتر نمایندگان ولی فقیه در بیشتر استان‌ها، زیرمجموعه‌ای دارند که امور مربوط به ائمه جماعت را رتق و فتق می‌کنند. با حکم آیت‌الله خامنه‌ای از مهرماه سال ۱۳۶۸ برای تهران، مرکز رسیدگی به امور مساجد تعیین شد؛ چنین مرکزی در برخی استان‌های دیگر نیز راه‌اندازی شده ولی هر کدام مستقل بوده و این رویه به صورت ملی و کشوری مدیریت نمی‌شود. از سوی دیگر اغلب مساجد کشور دارای پایگاه بسیج هستند که ناگفته پیداست تأثیر بسزایی در امور اجرایی و فعالیت مساجد دارند.

مساجد از نخستین روزهای طلوعه اسلام، غیر از محلی برای اقامه نماز، کارکردی اجتماعی داشتند و اماکنی برای گره‌گشایی جمعی محسوب می‌شدند. در گذر زمان و حضور در فرهنگ‌های متفاوت، مسجد شرایط مختلفی را تجربه کرد. در دوره معاصر، و در ایران خودمان، مسجد نقشی کلیدی در پیروزی انقلاب اسلامی داشت. مساجد بودند که مقبولیت و قابلیت ایجاد پایگاه اجتماعی داشتند. همچنین در ادامه و هنگامه دفاع مقدس، باز هم مساجد در جذب نیروهای داوطلب چه برای حضور در جبهه‌های حق علیه باطل و چه برای پشتیبانی و جلب کمک‌های مردمی نقش اصلی را ایفا می‌کردند. بجز اینها یکی از مهم‌ترین دلایل مرجعیت مسجد در همه این سال‌ها، کمک‌رسانی به نیازمندان و فرودستان با راه‌اندازی صندوق‌های قرض الحسنه یا فرایندهای امدادی اینچنینی است. توسعه خدماتی از این دست و افزایش گستره آن به خدمات فرهنگی و هنری که هم‌اکنون در برخی از مساجد فعال کشور دیده می‌شود، موجب ارتباط زنده و موثر مسجد با لایه‌های مختلف اجتماع خواهد شد و این روند با افت و خیز همچنان ادامه دارد.

ستاد هماهنگی کانون های فرهنگی و هنری مساجد نیز به عنوان زیر مجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی دارای شعب استانی است که گفته می شود حدود ۲۴ هزار کانون در مساجد با قریب به ۲ میلیون نفر از اعضا مشغول فعالیت هستند که طبیعتا در برنامه ریزی برای مساجد دخالت دارند.

غیر از اینها ستاد اقامه نماز، شهرداری، وزارت کشور، سازمان بهزیستی، هلال احمر، کمیته امداد امام خمینی، نهاد کتابخانه ها، نیروی انتظامی و معاونت تبلیغ حوزه های علمیه تعدادی دیگری از ارگان هایی محسوب می شوند که مستقیم و غیر مستقیم در امور مساجد موثرند که بر آنها می توان تعدادی دیگر هم افزود.

در کنار این نهادهای ریز و درشت، هیئت امنای برخی مساجد نیز از کوچک ترین امور گرفته تا تعیین امام جماعت و برنامه های روزانه مسجد دخالت دارند و همه اینها بر آشفتنی مدیریت مساجد می افزاید.

برای انسجام و مدیریت یکپارچه مساجد در سال ۱۳۸۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی «ستاد پشتیبانی و هماهنگی امور مساجد» کشور را تعریف کرد تا با مدیریت گروهی، امور مسجد حل و فصل شود اما خیلی زود معلوم شد که لازم است این مدیریت بجای گروه به یک نهاد سپرده شود. شورای عالی انقلاب فرهنگی این مهم را به سازمان تبلیغات اسلامی سپرد و مقرر شد سند ملی مسجد همسو با نقشه مهندسی فرهنگی کشور با تولیت سازمان تبلیغات اسلامی تدوین شود.

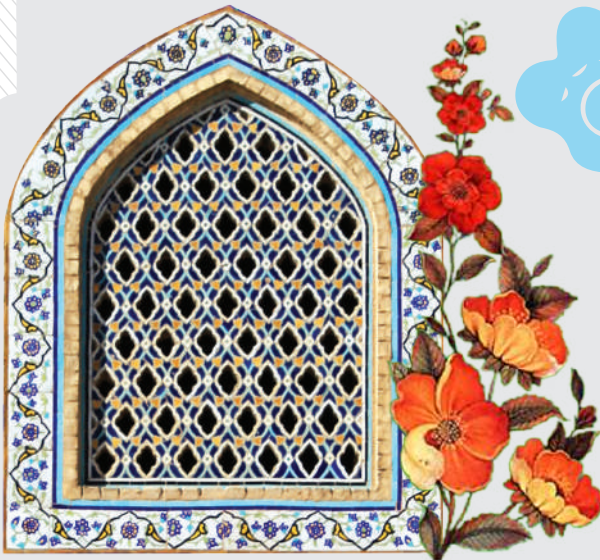
سازمان تبلیغات اسلامی در مدیریت جدید، با ایجاد بنیاد هدایت با ماموریت «تعالی شبکه امامت»، امر مسجد را نیز به این بنیاد محول کرد تا سند ملی مسجد در فضایی علمی تدوین شود.

ابتدا پیش نویسی برای سند ملی مسجد تهیه و ارائه شد؛ سپس، بعضی از مجموعه ها و موسساتی که در حوزه مسجد کار می کنند، آن را مورد ارزیابی قرار دادند و پس از اعمال اصلاحات مورد نیاز، پیش نویس دیگری تهیه شد و برای نظرخواهی از مجموعه های مختلف دانشگاهی، خبگانی، فعالان فرهنگی، مدیران استانی، معاونان فرهنگی، مدیران ستادی و افرادی از این دست، آماده شد. پس از رفت و برگشت های انجام شده، این سند به هیئت امنای بنیاد هدایت نیز ارائه شد. در دو جلسه با حضور علمای دینی دربار این سند بحث و گفت و گو صورت گرفت و سپس، سند اصلاح شده آماده و به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارسال شد. در شورای این سه مرحله در کمیته های تخصصی، سند ملی مسجد ارائه و از آن دفاع شده و اکنون نسخه دوازدهم سند ملی مسجد در کمیته تخصصی در حال بررسی آن است که در صورت تایید برای تصویب به صحن علنی شورای عالی انقلاب فرهنگی ارسال شود. ناگفته نماند که از پاییز سال ۱۴۰۲ این سند در انتظار تصویب در شورای عالی انقلاب فرهنگی بسر می برد و تاکنون تکلیف آن مشخص نشده است.

با این حال بنیاد هدایت دست روی دست گذاشت و مدیران، کارشناسان و صاحب نظران در حوزه مسجد با هم به بحث شده و به گفت و گو نشستند و در نهایت «قرارگاه ملی مسجد» تشکیل شد تا سند ملی مسجد در این قرارگاه دنبال شود. در این قرارگاه، ۵ نهاد شورای سیاست گذاری ائمه جمعه، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان اوقاف و امور خیریه، حوزه های علمیه و سازمان بسیج به عنوان رکن اصلی مسجد شناخته شدند تا دیگر دستگاه ها هم از این ۵ نهاد اصلی تبعیت کنند.

در تقسیم وظایف، ذیل قرارگاه ملی مسجد، سازمان تبلیغات اسلامی موظف به قبول مسئولیت مدیریت غیر مستقیم و راهبری نرم مساجد شد. سازمان و به تبع آن بنیاد هدایت، این مسئولیت را به سه حوزه اصلی تقسیم کرد: گفت و میان سازی، توانمندسازی و تولید دانش. برای اجرای این برنامه ها، بنیاد هدایت به عنوان یک نهاد میان بخشی، از مشارکت تمامی

دستگاه‌ها بهره‌برداری می‌کند.
این بنیاد به عنوان پل ارتباطی و
هماهنگ‌کننده، به پیاده‌سازی
اهداف مذکور پرداخته و در جهت تقویت و توسعه
فعالیت‌های مساجد گام برمی‌دارد.

مدتهاست که طلاب حوزه‌های علمیه افق‌های دیگری برای آینده‌شان
تصویر کرده‌اند و چندان تمایلی به امام جماعتی مساجد ندارند. بسیاری
از کارشناسان حوزه می‌گویند طلبه‌های علاقه‌مند به فعالیت، تمایل دارند
مشاغلی همچون اعضای هیأت علمی، هیأت تألیف، قاضی، یا نیروی سیاسی -
عقیدتی را انتخاب کنند و بخش اندکی از خروجی‌های حوزه، روی خوش به مساجد
نشان می‌دهند.

در چنین فضایی بود که رهبر معظم انقلاب در ۲۱ تیر ۱۴۰۲ و در دیدار مبلغین و طلاب حوزه‌های
علمیه سراسر کشور فرمودند: «واقعاً با اطلاعاتی که به من میرسد از جهات مختلف، نسبت به تبلیغ
نگرانم! بله، همه‌ی این فعالیت‌هایی که ذکر شده، بیان شده، گزارش شده، واقعی است، درست است،
میدانیم؛ در عین حال نیاز ما بیش از اینها است! این قدر ظرفیت تبلیغ در این کشور انبوه و مترکم و
گسترده است که اگر ما چندین برابر آن مقداری هم که کار میکنیم، کار کنیم، به نظرم این ظرفیت
پُر نمیشود.»

ایشان در بخش دیگری از این دیدار فرمودند: «امروز نگاه رایج در حوزه‌های علمیه این است که
تبلیغ در مرتبه‌ی دوم قرار دارد. مرتبه‌ی اول چیزهای دیگر است [مانند] مقامات علمی و امثال
اینها؛ «تبلیغ» در مرتبه‌ی دوم است. ما از این نگاه باید عبور کنیم. تبلیغ، مرتبه‌ی اول است؛ من
این را میخواهم عرض بکنم. چرا این را میگوییم؟ برای اینکه ما هدف دین را چه میدانیم؟ دین خدا
آمده است با ما انسانها چه بکند؟ خب یک هدف نهایی داریم که عبارت است از اینکه ما را در مسیر
خلیفه‌اللهی، در مسیر انسان کامل ارتقاء بدهد، بالا ببرد - حالا هر چه ظرفیت داشته باشیم - این
هدف نهایی دین است. هدفهای میانی و ابتدائی هم وجود دارد؛ مثلاً اقامه‌ی قسط: لِتَقُومَ

النَّاسُ بِالْقِسْطِ؛ یا تشکیل نظام اسلامی: وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا
لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ؛ مرکز اطاعت، دین است؛ این یعنی تشکیل نظام
اسلامی؛ این جزو اهداف دین است؛ هدف میانی است. یا فرض
کنید که اقامه‌ی معروف، اشاعه‌ی معروف، از الهی منکر، ترویج
کَلِمٍ طَيِّبٍ و عمل صالح: إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ
يَرْفَعُهُ. خب اینها اهداف دین است؛ هر کدام از اینها را که شما
نگاه کنید، وسیله و ابزار رسیدن به آن، تبلیغ است؛ بدون تبلیغ
نمیشود. حالا بله یک وقتی استثنائاً یک نفری با یک اشاره‌ی الهی،
یک نوری در دلش وارد بشود، آن یک حرف دیگر است، یک چیز
استثنا است، اما دین خدا با این هدفها و امثال این هدفها برای
مردم، جز با تبلیغ تحقق پیدا نمیکند؛ پس تبلیغ شد مرتبه‌ی
اول، در جهی اول. لذا شما در قرآن می‌بینید روی
مسئله‌ی تبلیغ تکیه شده.»

آنچه در مجموعه پیش روی شما
گسترده شده، نمایشگر گوشه‌ای
از فعالیت‌هایی است که در سازمان
تبلیغات اسلامی برای رسیدن به جایگاه مطلوب
مساجد در کشور و تحقق امر و الای تبلیغ در این فضای معنوی،
صورت گرفته و همچنان تداوم دارد. مسلمانان وسعت این فعالیت‌ها
که بسیاری از آنها در غبار روزمرگی و دورافتادگی از مرکز، نادیده
می‌مانند، بسیار بیشتر از آنی است که یاد می‌شوند و به یقین
فعالیت‌های ستادی، استانی، شهرستانی و محلی یا تلاش‌هایی که
امام محله‌ها در اقصى نقاط کشور به ثمر می‌نشانند
در این صفحات اندک قابلیت بازگویی ندارند
اما به قدر قدرشناسی، جرعه‌ای از این دریا در
این مجال اندک گرد آمده‌اند؛ باشد که مرضی
رضایت حق قرار گیرد.

گزیده‌ای از بیانات رهبر انقلاب اسلامی درباره مسجد مهم‌ترین مرکز اجتماعی اسلام

«مسجد می‌تواند پایگاه همه‌ی کارهای نیک باشد؛ پایگاه خودسازی، انسان‌سازی، تعمیر دل و تعمیر دنیا و مقابله‌ی با دشمن و زمینه‌سازی برای ایجاد تمدن اسلامی و بصیرت‌افزایی افراد.» (از بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار ائمه جماعات مساجد استان تهران، ۳۱ مرداد ۱۳۹۵)

آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، در سخنان خود بارها درباره اهمیت مسجد صحبت کرده‌اند و توصیه‌هایی در زمینه ارتقای مساجد داشته‌اند. آنچه در ادامه می‌خوانید گزیده‌ای از بیانات ایشان است که به جهت مجال اندک و امکان استفاده بیشتر، دسته‌بندی و تلخیص شده‌اند.

آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، در سخنان خود بارها درباره اهمیت مسجد صحبت کرده‌اند و توصیه‌هایی در زمینه ارتقای مساجد داشته‌اند. در صفحات پیش رو، گزیده‌ای از بیانات ایشان به شکل خلاصه ارائه شده‌اند.

ویژۀ نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

۱ اسلام محل تجمع مردم را بر محور ذکر دعا و توجه به خدا قرار داده است. وقتی اجتماع بر محور نماز و ذکر به وجود آمد، آن وقت یک معنای دیگری پیدا میکند، یک جهت دیگری پیدا میکند، دلها را به سمت دیگری میکشاند؛ این ابتکار اسلام بود. (۱۳۹۵/۵/۳۱)

۲ ایجاد مسجد از شمار زیباترین و پر مغزترین ابتکارهای اسلام است. جایگاه عبادت و پایگاه سیاست، دو گانه‌های به هم پیوسته‌ای است که تصویر مسجد اسلامی و فاصله‌ی آن با عبادتگاه‌های رائج ادیان دیگر را نمایان میسازد. ... مسجد، مظهر آمیختگی دنیا و آخرت و پیوستگی فرد و جامعه در دیدگاه و اندیشه‌ی مکتب اسلام است. (۱۳۸۹/۷/۱۸)

۳ در تاریخ اسلام مساجد مرکزی برای تعلیم بودند. می‌شنویم و در روایات می‌خوانیم که در مسجد الحرام یا مسجد النبی حلقه‌ی درس زید و عمرو و بکر از حلقه‌های مختلف فکری و مذهبی وجود داشت؛ معنای این خیلی متفاوت است با کلیسیا یا با کنیسه‌ی یهودی که فقط می‌روند آنجا، یک عبادتی میکنند و بیرون می‌آیند. مسجد پایگاه است و این پایگاه بر محور ذکر و نماز است. (۱۳۹۵/۵/۳۱)

۴ در صدر اسلام مسجد مرکز تصمیم‌گیری‌های مهم بود. در صدر اسلام هم، در زمان نبی مکرّم اسلام صلی الله علیه و آله و سلم و همچنین در زمان حکومت با برکت امیر المؤمنین علیه الصّلاه و السّلام، مسجد مرکز همه تصمیم‌گیری‌های مهم و کارهای بزرگ بود. (۱۳۷۵/۱۰/۱۹)

۵ تجسم و تجسد خارجی مسجد مورد نظر اسلام است. بر طبق بینش اسلامی، یادگارهای اسلامی عزیز است. خوب میشد اسلام به مردم بگوید که بروید در زمین صافی بایستید نماز بخوانید، عبادت کنید. می‌گوید نخیر، مسجد بسازید. بنا، عمارت مسجد - اِنَّمَا یَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ - و آباد کردن مسجد، اینها همه ملاک است. (۱۳۶۸/۴/۲۸)

۶ مسجد بر محور گوهری همچون نماز شکل می‌گیرد. مسجد بر محور چنین گوهری آئینا شکل میگیرد؛ اجتماعی است بر گرد یک چنین حقیقت درخشانی. بنابراین مسجد اهمیت دارد، پایگاه است؛ همچنان که معروف شده در زبانها و اقعا پایگاه است. (۱۳۹۵/۵/۳۱)

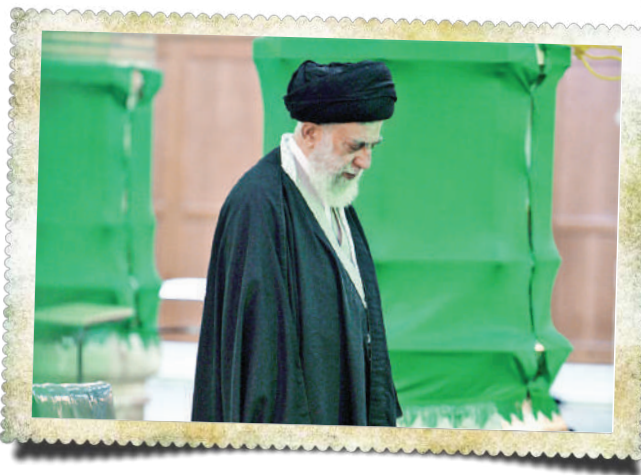
۷ مسجد هم برای نماز و هم برای انواع عبادات دیگر است. مسجد فقط برای نماز نیست؛ در مسجد انواع عبادات هست. از جمله آن عبادات، تفکر است که «تفکر ساعه» خیر من عبادۀ سنۀ، البته فکر کردن درست افراد مسجد برو، این فکر را به وسیله شنیدن سخنان عالم دین و فقیه به دست می‌آورند. (۱۳۷۵/۱۰/۱۹)

۸ مسجد هم مرکز تصفیه روح هم مرکز تفکر و تأمل است. مسجد، هم مدرسه است، هم دانشگاه، هم مرکز تفکر و تأمل، هم مرکز تصفیه روح، هم مرکز خلوص و مرکز اتصال بنده به خداست. ارتباط زمین و آسمان است. جایی است که انسان خود را به منبع لایزال فیض و قدرت وصل میکند. انسان در مسجد، خود را به خدا متصل میکند. (۱۳۷۵/۱۰/۱۹)

۹ مساجد هسته مقاومت فرهنگی هستند. یک نکته [در مورد مسجد عبارت است از] هسته‌ی مقاومت. وقتی گفته میشود، فوراً ذهن می‌رود به مقاومت نظامی و امنیتی و امثال اینها. خوب بله، آن هم قطعاً مقاومت است، اما بالاتر از آن، مقاومت فرهنگی است. حصار فرهنگی، خاک‌ریز فرهنگی در کشور اگر سست باشد، همه چیز از دست خواهد رفت. (۱۳۹۵/۵/۳۱)

۱۰ اقبال مردم به مسجد یکی از علل پیروزی انقلاب اسلامی در ایران بوده است. یکی از علل پیروزی این انقلاب مبارک در ایران اسلامی - و یا لاقلاً سهولت این پیروزی - این بود که مردم به مساجد اقبال پیدا کردند؛ جوانان مساجد را پر کردند و علمای اعلام، مساجد را به عنوان مرکزی برای تعلیم، تربیت، روشنگری افکار و آذهان، مورد استفاده قرار دادند. (۱۳۷۵/۱۰/۱۹)

۳ در بنای شهر و مراکز جمعیتی مسجد را همچون قطب باید بنا نهاد.
روح مسجد، کالبد زندگی را پر نشاط و پرنگیزه میسازد. در هر جاسامان زندگی است، مسجد، مرکز و کانون اصلی است. در بنای شهر و روستا، در مدرسه و دانشگاه، در مراکز جمعیتی از بازارهای کسب و کار تا فرودگاهها و جاده‌ها و پایانه‌های سفری و تا آسایشگاهها و بیمارستانها و بوستانها و گردشگاهها، در همه و همه باید مسجد را همچون قطب و محور بنا نهاد. (۱۳۹۰/۷/۱۹)

۲ در شهرها باید نشانه‌های اسلامی آشکار شود.
مساجد باید آباد باشد؛ صدای اذان باید از مساجد بلند شود. باید همه نشانه‌های توجه به نماز و اقامه‌ی نماز را در شهر اسلامی - بخصوص در شهرهایی مثل تهران و شهرهای بزرگ کشور - ببینند، باید احساس کنند؛ هم مردم خودمان، هم کسانی که وارد این شهرها میشوند. (۱۳۸۷/۸/۲۹)

۱ تاریخ و سرگذشت مساجد را باید حفظ و تبیین کرد.
مساجد ما غالباً سی چهل سال عمر دارند، تاریخ شنیدنی و زیبایی دارند؛ در این مساجد علما و ائمه‌ی جماعتی آمده‌اند، رفتارهایی داشته‌اند، مؤمنینی آمده‌اند، جوانهایی تربیت شده‌اند، بسیجهایی صورت گرفته، شهدایی [داده‌اند]، پیکرهای شهدی به این مساجد برگشته‌اند؛ اینها تاریخ است، اینها سرگذشت‌های جذاب یک مسجد است؛ این سرگذشت‌ها را باید حفظ کرد... اینها را میشود تبیین کرد. (۱۳۹۵/۵/۳۱)

۴ مساجد باید کانون موعظه و پرورش اخلاق باشند.
مساجد باید مدرّس تفسیر و حدیث و منبر معارف اجتماعی و سیاسی و کانون موعظه و پرورش اخلاق باشد... میان مسجد و مراکز آموزشی در هر محل، همکاری و پیوند تعریف شده و شایسته‌ای برقرار گردد. چه نیکوست که دانش آموزان برجسته و ممتاز در هر محل، در مسجد و در برابر چشم مردم و از سوی امام جماعت، تشویق شوند. (۱۳۸۹/۷/۱۸)

۵ هر مسجد یک پایگاه قرآنی باشد.
مساجد یک محل یک پایگاه قرآنی باشند و با هم ارتباط داشته باشند؛ اینها بروند به مهمانی آنها، آنها بیایند به جلسهای اینها؛ با هم مسابقه بدهند؛ این غیر از این مسابقات رایجی است که اوقاف و دیگران راه می‌اندازند؛ یک چنین کارهایی انجام بگیرد؛ این بهترین مشوّق است برای اینکه جوانها و نوجوانها وارد وادی قرآن خوانی بشوند؛ ما به این احتیاج داریم. (۱۴۰۱/۱/۱۴)

۴ مساجد را پایگاه معرفت و روشنگری و استقامت ملی به حساب آورید.
اگر کسی خیال کند که در مسجد، فقط چند رکعت نماز میخوانند و بیرون می‌آیند و این چه تأثیری دارد، خطاست. این طور نیست... نماز یک ملت را به قیام الله وادار میکند. نماز انسانها را از فساد دور و به خلوص و فداکاری نزدیک میکند. (۱۳۷۵/۱۰/۱)

۹ مسجد نباید وسیله زحمت و آزار مجاوران خود گردد
مسجد باید در هر منطقه و محل؛ مأمن و مایه‌ی خیر و برکت باشد و به طریق اولی، وسیله‌ی زحمت و آزار مجاوران نگردد. پخش صداهای آزاردهنده بویژه در شب و هنگام آسایش مردم، کاری ناروا و در مواردی خلاف شرع است. (۱۳۸۹/۷/۱۸)

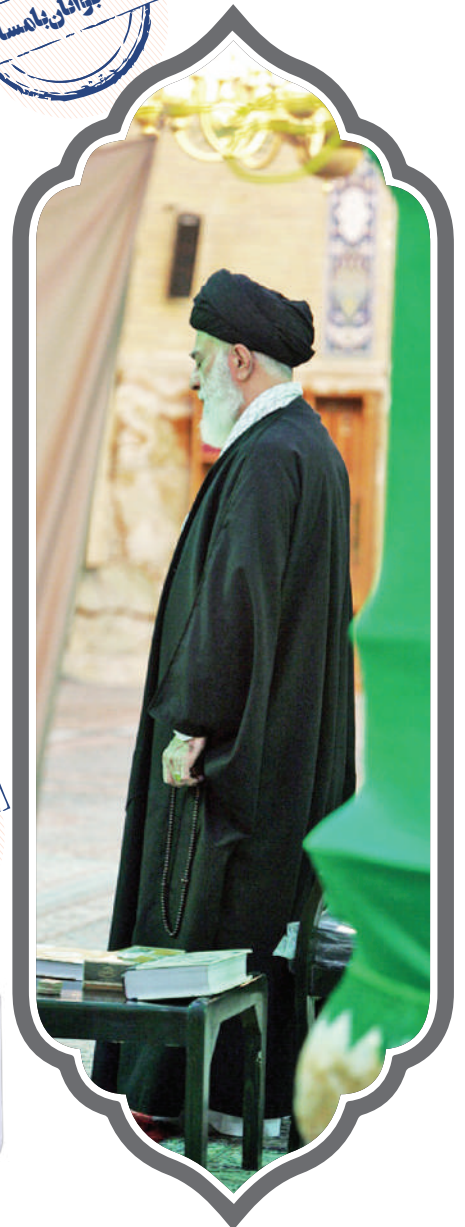
۸ از سکولار شدن مسجد بپرهیزید.
بعضی‌ها مسجد را از مسائل سیاسی میخواهند بکلی برکنار بدارند. [میگویند] آقا شما وارد سیاست نشوید، کار خودتان را بکنید. کار خودتان یعنی چه؟ یعنی بیایید همان نمازتان را بخوانید و بروید؛ فقط پیش‌نمازی محض. این همان سکولاریسم است. (۱۳۹۵/۵/۳۱)

۷ مسجد باید محل رفت و آمد دائمی مردم باشد.
آباد کردن مساجد، زنده نگه داشتن مساجد، یکی از کارهای واجب است. البته ما در سطح کشور نسبت به جمعیت، مسجد که کم داریم اما همانی هم که داریم، بعضی‌ها شب یا شاید بسیاری‌اش، معمر نیست، آباد نیست. حداکثر این است که [وقت نماز باز میکنند، نماز آنجا خوانده میشود، بعد در مسجد بسته میشود! این طور! نمیشود. مسجد بایستی محل رفت و آمد دائمی مردم باشد. (۱۴۰۲/۴/۲۱)]

ویژه نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

ارتباط جوانان با مساجد

در مسجد برای جوانان جایگاه خاص ایجاد کنید.

باید برای جذب جوان برنامه ریزی کرد... اینکه جوان مسجد را خانه‌ی خود و جایگاه خود بشناسد و به آن انس پیدا کند و رفت و آمد پیدا بکند، خیلی برکات دارد. (۱۳۹۵/۵/۳۱)

مسجد جاذبه‌ای برای تشویق جوان به اعمال عبادی و اجتناب از گناهان است.

ابزارهای ترغیب جوانان به التزام عملی به دین، خیلی مهم است... [برای اینکه] چیزی بتواند این جوان را به اعمال عبادی و اجتناب از گناهان تشویق کند، عواملی، جاذبه‌هایی وجود دارد؛ یکی از این جاذبه‌ها مسجد است، یکی از این جاذبه‌ها هیئت است؛ اینها مهم است. (۱۴۰۲/۴/۲۱)

راه جذب جوانها به مساجد تصرف دل آنهاست.

راه جذب جوانها [به مساجد] تصرف دل جوان است. دل جوان یک قیامتی است، اوضاعی است. گرایش جوان به معنویت یکی از آن رازهای بزرگ الهی است... شما سخن را، حرف را، اقدام را با معنویت، با عرفان واقعی، نه عرفان‌های تخیلی و توهمی و صوری، یک مقداری آمیخته بکنید، خواهید دید جوان چطور مجذوب می‌شود و می‌آید. جاذبه‌ی جوان در مسجد اینها است. (۱۳۹۵/۵/۳۱)

جوانان مسجدی بیشتر به جامعه خیر می‌رسانند.

به تجربه ثابت شده جوانی که با مسجد سر و کار دارد و ارتباط دارد، خیرش بیشتر به جامعه میرسد؛ یعنی احتمالش بیشتر است. نه اینکه آدم جوان یا غیر جوان مسجدی منحرف نمیشود؛ چرا، همه‌ی احتمالات وجود دارد، لکن این زمینه یک زمینه‌ی بسیار بارزشی است. (۱۴۰۲/۲/۱۲)

وظایف ائمه جماعات

حضور روحانی شایسته مایه حیات مسجد است.

بنای مسجد و حضور روحانی شایسته در آن است. هم اکنون با وجود دهها هزار مسجد در کشور، جای هزاران مسجد دیگر در روستاها، شهرها، شهرکها و مجتمع‌های مسکونی خالی است. دسترسی آسان به مسجد، نیاز ضروری مؤمنان و جوانان و نوجوانان ما است. (۱۳۸۹/۷/۱۸)

مدیریت مسجد باید خردمندانه مسئولانه و حتی عاشقانه باشد.

مدیریت محتوایی و معنوی مسجد که بر دوش روحانی مسجد است باید خردمندانه و مسئولانه، و حتی عاشقانه باشد. حوزه‌های علمیه برای آماده‌سازی روحانیانی در این طراز، وظیفه‌ی ذاتی و طبیعی دارند. اگر مسجد، کیفیت شایسته‌ی خود را بیابد، هزینه‌های مادی و معنوی بسیاری از دوش جامعه و مردم و مسئولان برداشته خواهد شد. (۱۳۹۰/۷/۱۹)

تبیین مسئله نماز برای مردم

یکی از مهمترین کارهای ائمه جماعات است

یکی از کارهای مهم ائمه‌ی محترم جماعات در مساجد، تبیین مسئله‌ی نماز برای مردم است که قدر نماز را بدانیم؛ اگر این شد، نمازها کیفیت پیدا خواهد کرد. واقع قضیه این است که نمازهای ما یا در موارد بسیاری بی کیفیت است، یا کیفیت لازم را ندارد. به عمق اذکار نماز باید رسید، خوب، نماز ما [باید] از این اوقات چارواداری مصون و محفوظ بماند؛ یعنی آفت غفلت در حال نماز، بی توجهی به مفاهیم نماز و به مخاطب نماز که ذات اقدس الهی است؛ این یکی از افات است. (۱۳۹۵/۵/۳۱)

ائمه جماعات با مأمومین

جلسات رودررو برگزار کنند.

حرفی که شما با مأمومین خودتان و مسجدی‌های خودتان می‌زنید، از نطق تلویزیونی و مانند اینها برتر است. کارآمدتر و مؤثرتر است... اگر چنانچه این سلسله‌ی عظیم ائمه جماعات، خوب کار کند و در همه جا کار کند... میتوانیید جوان و مخاطب را به معنای واقعی کلمه مصونیت ببخشید. (۱۳۹۵/۵/۳۱)

امامان جماعت باید طبابت معنوی را وظیفه خود بدانند.

روحانی پرهیزگار، خردمند، کارشناس و دلسوز در مسجد، همچون پزشک و پرستار در بیمارستان، روح و مایه‌ی حیات مسجد است. امامان جماعت باید آماده‌سازی خویش برای طبابت معنوی را وظیفه حتمی خود بدانند و مراکز رسیدگی به امور مساجد و حوزه‌های علمیه در همه جا آنان را یاری دهند. (۱۳۸۹/۷/۱۸)

نظر اساتید و کارشناسان درباره جایگاه تبلیغ در حوزه های علمیه

اولویت اول

حضرت آیت الله خامنه ای تیرماه ۱۴۰۲ در دیدار با مبلغین و طلاب حوزه های علمیه سراسر کشور، تصریح کردند که «نسبت به مسئله تبلیغ نگرانم» و به تشریح و آسیب شناسی وضعیت تبلیغ دینی در کشور پرداختند و در نهایت مسیری را برای رشد و تعالی تبلیغ دینی پیش روی حوزه های علمیه ترسیم کردند. ایشان در این دیدار فرمودند: «امروز نگاه رایج در حوزه های علمیه این است که تبلیغ در مرتبه ی دوم قرار دارد... ما از این نگاه باید عبور کنیم. تبلیغ، مرتبه ی اول است.» در همین زمینه برخی کارشناسان و اساتید حوزه و دانشگاه در گفت و گو با پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی سیدعلی خامنه ای (مد ظله العالی) به تبیین محورهای مهم این دیدار پرداختند، که گزیده ای از آنها در اینجا گردآوری شده است.

نظر چند تن از کارشناسان و اساتید حوزه و دانشگاه درباره این که ضرورت دارد تبلیغ در حوزه های علمیه، در اولویت درجه یک قرار بگیرد، در صفحات مقابل گردآوری شده است. آتھار اھکارهای مفیدی درباره این مهم ارائه کرده اند.

مرداد ماه ۱۴۰۴

۱۲

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

گسترش روحیه جهادی

حجت الاسلام علی سرلک
استاد حوزه و دانشگاه
عضو هیئت علمی دانشگاه هنر

روحیه جهادی به معنای آن است که انسان کاری را براساس تکلیف الهی انجام دهد و بدون ملاحظه پیامدهای منفی و خطرها و ضررهایی که برایش دارد، اقدام کند. روحیه جهادی یعنی روحیه آمادگی برای هزینه کردن بدون چشم‌داشتن به منافع و اگر کسانی در حوزه‌های سیاست، اقتصاد و فرهنگ روحیه جهادی داشته باشند، حتماً به نتایج بیشتر و موفقیت‌های چشمگیرتری دست پیدا می‌کنند.

حوزه تبلیغ بدون مبالغه و بزرگ‌نمایی است. بسیاری از مبلغان به‌ویژه کسانی که مشهور نیستند و اسم و رسمی ندارند نگاه و افعالشان مجاهدانه است و کاملاً تکلیف‌محور به موضوعات دشوار می‌پردازند و به مناطق سخت و بدون امکانات می‌روند که باید از آنها تقدیر کرد و اجر همه‌شان با خدای بزرگ است. در مورد اینکه چه کنیم تا این روحیه جهادی گسترده‌تر شود؟ همان‌طور که رهبر انقلاب فرمودند باید به یک قرارگاه، کانون و مجموعه‌ای برسیم تا کسانی که دست‌اندر کار تبلیغ هستند با همین رویکرد آشنا شوند و به اقتضائات روشی و چارچوب‌هایی فکر کرد که می‌توانند این روحیه را منتقل کنند و به منصف ظهور برسانند؛ یعنی شاید اصل این باشد که باید آرایش فرهنگی حوزه به معنای وسیع کلمه‌اش آرایش تبلیغی شود؛ یعنی تبلیغ اولویت آن شود تا کسانی که سال‌ها اندوخته‌های علمی دارند گمان نکنند که بدون وارد شدن در عرصه تبلیغ، وظیفه‌شان را انجام داده‌اند. اوج همه این کار را حضرت امام (ره) انجام داد؛ یعنی مجاهدانه‌ترین کار تبلیغ تاریخ را بر پایه انقلاب اسلامی شکل داد و پس از آن، رهبر فرزانه و حکیم انقلاب علی‌رغم همه مشکلات و اشکالاتی که دامنگیر جریان عمومی فضای تبلیغی کشور است، راه روشن مجاهدت در راه خدا را به معنای کلان کلمه زنده نگه داشته و بیرق آن را افراشته نگه داشتند. نشانه آن این است که کسانی که دل‌های آماده و روشن و نگاه دقیقی دارند در کشورهای منطقه و در کشورهای دیگر جهان این راه را انتخاب کرده‌اند؛ برای مثال، یکی از نمونه‌های واضح آن می‌توانیم به اتفاقاتی اشاره کنیم که در نیجریه، سوریه، لبنان، عراق، افغانستان و کشورهای پیرامون ما که دسترسی‌شان به این مسیر هموارتر است، ببینیم.

نیاز به سازماندهی

حجت الاسلام علیرضا پناهیان
استاد حوزه و دانشگاه

شاید لازمه اینکه تبلیغ در حوزه علمی، در اولویت درجه یک قرار بگیرد اولاً این باشد که ما در حوزه علمی تبلیغ را یک امر دانشی تلقی کنیم، نه یک امر ذوقی. ما باید تبلیغ را نیازمند دانش‌ورزی بدانیم. هم تولید دانش، هم کسب دانش، هم پژوهش‌های فراوان، تا امر تبلیغ به سامان بشود. وقتی ما در حوزه تبلیغ مان این باشد که «همین درس‌های رایج حوزه را هر کسی خواند، یک ذوق و نفسی هم داشت، رفت بالای منبر و برای تبلیغ احتیاج به دانش مجزائی ندارد» این یعنی امر تبلیغ را دانشی تلقی نکرده ایم.

پیش‌نهاد واضح من این است که مساجد می‌توانند در کشور تحت نظر سازمان تبلیغات قرار بگیرند و سازمان تبلیغات تمام فعالیت‌های تبلیغی خودش را در بستر مساجد انجام بدهد. سازمان تبلیغات بدون مسجد یک سازمانی است که انگار در هوا دارد فعالیت می‌کند، روی زمین نیست. امری به نام کانون‌های فرهنگی که در وزارت ارشاد است، آن هم باید به سازمان تبلیغات و مساجد ملحق بشود. حالا ائمه محترم جماعت چه نقشی می‌توانند در اداره مساجد داشته باشند؟ مشخص است نقش آنها هم می‌تواند حفظ بشود.

الان سازمانی نداریم که مساجد را از نظر تبلیغی سامان بدهد. جداگانه دفتر تبلیغات داریم، جداگانه سازمان تبلیغات داریم، جداگانه مسجد داریم، جداگانه بسیج داریم، جداگانه کانون فرهنگی مساجد داریم. اینها هر کدام در وزارتخانه‌ها و نهادهای صدرصد مجزا هستند، این باید به سامان بشود. شاید سازمان محوری که می‌تواند در این زمینه نقش ایفا بکند، سازمان تبلیغات باشد. ما اگر بیاییم امامت جماعت را یک شغل تبلیغی مهم تلقی بکنیم که نیازمند دانش‌ها و مهارت‌های گوناگون است و یک مقام فرهنگی تلقی بکنیم مثل اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، آن وقت موجب رونق تبلیغ خواهد شد.

ضرورت تغییر نگاه رایج

حجت الاسلام حمیدرضا مهدوی ارفع
استاد حوزه و دانشگاه

اتفاقاتی که در اواخر دوران پهلوی افتاد، باعث شد دو نگاه در فضای حوزویان شکل بگیرد؛ یکی اینکه نشستن در حجره‌ها و پای کتاب‌ها اولویت پیدا کند و ضدیت با فلسفه و فضای کشور مزید بر علت شد و فقاقت به معنای اخص قله مقدسی شد که همه فقط به آن فکر کنند؛ به موازات آن، منبر، تبلیغ و روشنگری غریب ماند و حلقه‌نابی از یاران و همفکران امام خمینی رحمه‌الله در همان زمان هم متوجه این خطر شدند و شکل رسمی درس و بحث حوزه را در قم‌ها کردند و به عرصه تبلیغ رفتند. سرآمد این افراد امثال شهید مطهری است که حوزه را در اوج توانایی که برای فقاقت، نگارش رساله و... داشت رها کرد، به دانشگاه آمد و در دانشگاه یک مدرس و مبلغ تمام‌عیار بود؛ اما چنین افرادی هم اندک بودند و هم سازماندهی نداشتند.

در حوزه تبلیغ، یکی از مسائلی که داریم در زمینه مدیریت تبلیغ است. در حوزه علمی‌قم که قطب علم تشیع و روحانیت تشیع است، یک به‌هم‌ریختگی و بی‌دری و پیکری در تبلیغ داریم؛ مثل نهادهای موازی و فاقد یک دکترین منسجم، منضبط و مدون و بدون هیچ تعامل منطقی، فضای بسیار اشتباهی را در حوزه تبلیغ پیش می‌برند. در این نگاه غلط بسیار سطحی مبلغان مؤثر دیده نمی‌شوند و مبلغان کم‌ثر یک‌باره پررنگ می‌شوند. ضعف ایمان و التزام به منابع عظیم دینی کم‌کم در حوزه تبلیغ دیده می‌شود. بر اساس توهم بسیاری که از دهه ۷۰ به بعد به‌خاطر موج شبهات و گرایش‌های فکری متفاوت مخصوصاً نگاه غربی ایجاد شد، تصور کردیم که با منابع دینی دیگر نمی‌توان جواب داد و باید هم‌زمان شویم. اتفاقاً جوان امروز چه در داخل و چه در خارج حتی غیرمسلمان عطش عمیقش فقط با منابع دینی رفع می‌شود. یکی از آسیب‌های جدی حوزه تبلیغ این است که از منابع اصلی تهی شده و مخاطب فرهیخته آنچه ما می‌خواهیم نصفه و نیمه از کتاب‌های شرقی و غربی به خوردش دهیم تا آخرش رفته و خسته برگشته است. امروز دست ما از منابع تهی شده و وقتی از منابع تهی شدیم حرف‌ها طراوت ندارند و با فطرت‌ها نسبت پیدا نمی‌کنند و عقل‌ها را اقناع نمی‌کنند، بعداً نقض‌پذیر می‌شوند، مثل تئوری‌های غربی.

بر خوردن وین با شبهه افکنی

● مسئله تبلیغ در سنت حوزه های علمی از همان آغاز اصالت داشته و هیچگاه ضرورت آن از نظرها پنهان نمانده است، لکن نکته اساسی اینجاست که ضرورت مسئله تبلیغ در دنیای

حجت الاسلام داود مهدوی زادگان
دانشیار پژوهشگاه علوم انسانی
و مطالعات فرهنگی

امروز دوصد چندان شده است. جهان اسلام از دو سده گذشته تاکنون، دستخوش تغییر و تحولات معرفتی و فرهنگی و سیاسی شده که ضرورت تبلیغ را تشدید کرده است. جهان اسلام و ایران به زیر سلطه ایدئولوژیکی و سیاسی اندیشه سکولار و دنیوی رفته است. سکولاریسم در تعارض و ستیز جدی با هر گونه ظهور و بروز دین در همه عرصه های سیاسی و اجتماعی است. حتی اگر بتواند حضور دین در زندگی خصوصی را نیز تهدید می کند. با وصف این، در چند دهه اخیر، اتفاق بزرگی در جهان سراسر دنیوی شده افتاده است که لزوم توجه و اهتمام حوزویان به مسئله تبلیغ را بیش از پیش کرده است و آن واقعه انقلاب اسلامی و برپایی حکومت اسلامی مبتنی بر اصل مرفقی ولایت فقیه است.

اسلام سیاسی با انگیزه مقابله با سیطره سیاسی و اجتماعی اندیشه سکولار و نظام سلطه استکبار جهانی به رهبری مرجع دینی برآمده از حوزه علمیه، امام خمینی رحمه الله، نهضت مردمی را به راه انداخت و به لطف الهی و با عنایات امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) پیر و شد و توانست حکومت طاغوتی شاهنشاهی را براندازد و حکومت دینی را جایگزین آن کند. چنین اتفاقی در دنیای سکولار شده امروز بسیار بزرگ و شگفت انگیز است.

● حوزویان در عمل به وظیفه تبلیغ نه فقط باید به تقویت ایمان و بنیان های عقیدتی مردم بپردازند، بلکه باید به طوراتی که در شبهه افکنی های دشمنان اسلام پدید آمده، توجه کنند. باید نگاه سنتی به شبهه افکنی را کنار گذاشت و دیدگاه جدیدی داشت. امروز دین ستیزان دانش را به خدمت گرفته اند و در راه شبهه افکنی از دستاوردهای علمی بهره شیطانی می برند. رهبر انقلاب از این دوره به نام «دوره تطورات علمی» یاد کرده است که از همه نوع تجهیزات مدرن سخت افزاری و نرم افزاری بهره برداری می کنند: «دوره، دوره ی تطوّر علمی است. امروز انواع و اقسام شیوه های پراکندن پیام وجود دارد که در گذشته حتی فکرش را هم نمیکردند؛ از تلویزیون و ماهواره بگیرد تا اینترنت و پسا اینترنت؛ این چیزهای جدیدی که پیش آمده، هوش مصنوعی و امثال اینها.» حوزویان باید در امر تبلیغ توجه وافری به این تطورات علمی پیدا کنند و آنان نیز برای مقابله با شبهه افکنی ها از دستاوردهای علمی جدید بهره برداری کنند.

همه باید تبلیغ کنند

حجت الاسلام عباس کعبی
عضو مجلس خبرگان رهبری
عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم

● تبلیغ در قلمروی گسترده اش به معنای رساندن پیام دین به مخاطبان و تأثیر گذاری در عرصه تبلیغ ایمان، باورها، ارزش های اسلامی و تحکیم پایه های آداب، اهداف و نزاکت اجتماعی

و سبک زندگی مردم بر پایه دین رسالت انبیاست. چرخه تبلیغ دین بر پایه چهار عنصر است: تولید پیام دینی؛ در تولید پیام دینی بر اساس نگاه جامع به اسلام، شناخت متخصصان، نیازهای زمان و بسط حقایق دینی باید نظریه پردازان، اسلام شناسان و مجتهدان صاحب نظر تولید پیام دینی کنند.

۱ پالایش پیام دینی؛ باید گروه دیگری بیایند و پیام دینی تولید شده را پالایش کنند و متناسب با مخاطب و با استفاده از زبان هنر در دست نوجوانان، جوانان، دختران، پسران، نخبگان، محققان و اقشار گوناگون جامعه قرار دهند.

۲ توزیع پیام دینی؛ پیام دینی تولید و پالایش شده باید به شکل انبوه به مخاطبان برسد؛ یعنی در ذهن، اعمال، عواطف و احساسات آنها جریان پیدا کند و ابلاغ انجام شود.

۳ محصولات پیام دینی؛ یعنی تأثیر گذاری عینی دین در زندگی عمومی برای تحقق حیات طیب که این هم بسیار اهمیت دارد و در واقع نتیجه تبلیغ است.

● برای اینکه چرخه تولید پیام، پالایش پیام، توزیع پیام و محصولات پیام در زمان ها و مکان های مختلف بر حسب نیازها پیش برود، مدیریت پیام دینی و یک قرارگاه جامع تبلیغی لازم است؛ جایی که تولید محتوا کند و پالایش و توزیع کند و به نیازمندان پیام دین پیام را برساند و باز خوردگیری کند. بایستی این چرخه تبلیغ را تسهیل کنند و از راه های نوین تبلیغی مثل فضای مجازی، تلویزیون اینترنتی، فیلم های خانگی، رسانه ملی و شیوه های مختلف هنری استفاده شود و متناسب با جنگ تبلیغی دشمن تولید قدرت ترکیبی ایجاد شود؛ هم برای تحکیم پایه های ایمان، هم برای امید آفرینی و هم جریان سازی در عرصه سیاسی و اجتماعی و بصیرت آفرینی.

همه باید تبلیغ کنند و تبلیغ دین را وظیفه خود بدانند؛ چون تبلیغ رسالت انبیاست و «انّ العلماء ورثة الانبیاء». تبلیغی اثر گذار خواهد بود که با عمق، محتوا، تناسب با مخاطب، روحیه جهادی و حرکت فراگیر مردمی صورت بگیرد تا در جامعه نتیجه بدهد.

آشنایی با بنیاد هدایت

تلاش برای جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی

بنیاد هدایت تعالی شبکه امامت

متنوعی اعم از فرهنگی، خیریه و تربیتی و امثال آنها در آن دنبال می‌شود. در سطح سوم امام مسجد، امام محله می‌شود چون مسجد در مقام مدیریت محله برمی‌آید و مسائل محله را در حوزه‌های فرهنگی اجتماعی با شناسایی ظرفیت‌ها و کمک و محوریت امام، برطرف می‌کند. سطح چهارم آن است که مسجد در مقام جامعه پردازی و حکمرانی فعالیت می‌کند، یعنی مسجد بتواند شئون مختلف حکمرانی اعم از مسائل قضائی، حمایتی، اجتماعی و غیره را در محله اجرا کند.

سطح پنجم پیش بینی شده برای فعالیت بنیاد هدایت آن است که مسجد در مقام تمدن‌سازی برآید؛ یعنی در کنار مدیریت همه شئون محله، نرم‌افزارهایی که به عنوان زیر نظام وجود دارد در سطح تمدنی هم کار کرد بیابد.

سازمان تبلیغات اسلامی، «بنیاد جامعه پردازی هدایت» را در سال ۱۳۹۹ با مأموریت «تعالی شبکه امامت» راه اندازی کرد و سپس با مشارکت «مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه»، «سازمان اوقاف و امور خیریه»، «سازمان بسیج مستضعفین»، «شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه»، «کمیته امداد امام خمینی (ره)» و «سازمان صدا و سیما» و جمعی از بزرگان عرصه تبلیغ و امور مساجد به یک مجموعه میان بخشی تبدیل شد و مأموریت خود را به «تعالی شبکه امامت و مساجد» توسعه داد.

بنیاد هدایت بر ارتقای مساجد با محوریت امام جماعت تمرکز دارد و این ارتقا در سطوح مختلف پنج‌گانه دیده شده است. سطح نخست مسجد به عنوان محل اقامه نماز و سخنرانی امام جماعت، سطح دوم مسجد فعال که امام در آن کارکرد واقعی امامت را دارد و فعالیت‌های

تورنما

آشنایی با فعالیت‌های بنیاد جامعه پردازی هدایت روایت تعالی شبکه امامت

در گام دوم نهضت تبلیغ اسلام ناب در سازمان تبلیغات اسلامی به مقوله مساجد و سازماندهی فعالیت‌های فرهنگی این حوزه مبنی بر مدل «محله محور» اهتمام ویژه‌ای شد. مساجد نقش راهبردی و تأثیرگذار در حوزه‌های متنوع دینی، اجتماعی و فرهنگی دارند؛ کم‌الاین که امام خمینی (ره) مسجد را سنگر می‌دانستند و این پایگاه اجتماعی را به عنوان مهمترین نمونه هسته‌های مقاومتی می‌شناختند. از همین رو و طبق این نگرش متعالی، مرحله اول جامعه پردازی بر مبنای مدل «امامت امت» از طریق سازماندهی محله‌های سراسر کشور با محور قرار دادن مسجد و امام محله انجام شد.

در همین راستا از اواخر مرداد سال ۱۳۹۹ و همزمان با سالگرد «روز جهانی مساجد»، یک مجموعه بالادستی ذیل سازمان تبلیغات اسلامی با عنوان «بنیاد جامعه پردازی هدایت» شکل گرفت. این بنیاد با هدف تمرکز بر بخش‌های مرتبط با مسجد و امامت در یک مجموعه و با شعار محوری «تعالی شبکه امامت» فعالیت خود را آغاز کرد. این مجموعه قبل از شکل‌گیری رسمی، در قالب قرارگاه تحول اجتماعی مسجد محور و ذیل معاونت فرهنگی سازمان تبلیغات کار خود را شروع کرده بود اما بعد از تمرکز یافتن بر ایده امامت میانی، به صورت یک نهاد بین بخشی که تحت اشراف بزرگان است و با مشارکت نهادها و دستگاه‌های مرتبط با مسجد فعالیت می‌کند، ادامه فعالیت داد.

از اواخر مرداد سال ۱۳۹۹ و همزمان با سالگرد «روز جهانی مساجد»، یک مجموعه بالادستی ذیل سازمان تبلیغات اسلامی با عنوان «بنیاد جامعه پردازی هدایت» شکل گرفت. این بنیاد با هدف تمرکز بر بخش‌های مرتبط با مسجد و امامت در یک مجموعه و با شعار محوری «تعالی شبکه امامت» فعالیت خود را آغاز کرد.

مرداد ماه ۱۴۰۴

۱۶

ویژه نامه مسجد سازان تبلیغات اسلامی

گفتمان سازی و الگومایی

برای «گفتمان سازی»، «واژه سازی» انجام شده تا به مرور این واژه ها در میان کنشگران و فعالان و مسئولان و نخبگان، تبدیل به یک گفتمان غالب در آید. اکنون واژه هایی همچون «امام محله» و «امام روستا» یا «شریکه الامام» و «مسجد محوری» به ادبیات مرسوم کنشگران مسجدی راه یافته اند. برای پیشبرد این هدف هم از ابزارهایی همچون نمایشگاه مسجد جامعه پرداز، تولید محصولات رسانه ای همچون فیلم، کلیپ، پادکست، خبر و مانند آنها استفاده شد. در کنار اینها برای ایجاد گفتمان مد نظر، بنیاد هدایت جلسات توجیهی و تبیینی و انگیزشی فراوانی برای امامان و مسئولان و نخبگان در سطوح شهرستانی و استانی و ملی برگزار کرد. برای الگومایی نیز امامان جماعت شاخصی که در موقعیت های خود مبتنی بر تنوع زیست بوم فرهنگی شان فعالیت های شاخصی انجام داده بودند، شناسایی شده و محصولات رسانه ای در این زمینه به تولید رسیدند.

برخی از فعالیت ها برای الگومایی

- ۱۰۰۰ امام و کنشگر مسجدی نمایه سازی شدند
- ۵۷۰ گزارش به تولید رسید
- ۱۱۰ پادکست تولید شد
- ۲۲ کلیپ مستند ساخته شد
- ۲۴۶۰ خبر انتشار یافت

توانمندسازی و آموزش

در نگاه بنیاد هدایت مهم ترین عنصر در اداره مسجد، امام است و مهم ترین مسئله آنها، کمبود توانمندی. از آنجا که ماموریت اصلی بنیاد تعالی شبکه امامت تعریف شده، آموزش و توانمندسازی ایشان در دستور کار بنیاد هدایت قرار دارد. در بعد توانمندسازی امامان، بنیاد هدایت تاکنون فعالیت های مختلفی را انجام داده است. از یک سو بر برنامه های آموزشی، چه به صورت حضوری و چه به شکل مجازی تمرکز شده و از سوی دیگر با برگزاری فعالیت هایی چون برگزاری مسابقات تلاش شده این توانمندسازی به شکل انگیزشی پیش برود. در کنار اینها برای ایجاد توانمندسازی به شکل سیستمی، بنیاد هدایت یک شبکه راهبردی ایجاد کرد. در این مسیر ابتدا برای هر منطقه که شامل سه یا چهار استان است یک راهیار مشخص شد و برای هر استان نیز یک راهیار که این افراد شبکه اصلی راهبردی بودند و طی جلسات متعدد تلاش شد که توجیه شوند. در این مسیر شخص راهیار تلاش می کند تا با کمک ابزارهایی که برای توانمندسازی در اختیار او قرار داده می شود و به او آموزش داده شده، متناسب با شرایط، به رشد امام پردازد. عملیات های بنیاد هدایت در این مدت نیز شکل دیگری از توانمندسازی بود که در این باره در بخش های دیگر این مجموعه به طور تفصیلی سخن می رود.

در هیئت امنای بنیاد، غیر از حجت الاسلام محمد قمی و محمد مهدی دادمان، آیات عظام سید محمدعلی موسوی جزایری، سید محمد مهدی میرباقری و سید ابوالحسن مهدوی و همچنین حجج اسلام سید ناصر میر محمدیان، محمدحسن رحیمیان، حمید مشهدی آقایی، محمدجواد نطافت یزدی، محمدرضا عابدینی، مسعود عالی، علیرضا پناهیان، ناصر رفیعی محمدی، محمد مهدی ماندگاری، محمدرضا برادران، سید ابراهیم حسینی اراکی حضور داشتند. از سوی دیگر و پس از آن که شورای عالی انقلاب فرهنگی، ماموریت تدوین و تنظیم «سند ملی مسجد» را به سازمان تبلیغات اسلامی واگذار کرد، انجام این ماموریت، بر عهده بنیاد هدایت قرار گرفت. بنیاد با بهره بردن از تحقیقاتی که قبلا از منظرهای مختلف درباره مسجد انجام گرفته بود، موضوع تدوین این سند را بستری برای برگزاری مباحثات و جلسات علمی فراوانی میان صاحب نظران و مسئولان و کنشگران میدانی مسجد در رده های مختلف ملی و کلان قرار داد. آنچه در ادامه می خوانید، روایتی از فعالیت این بنیاد است که در ادامه و صفحات آینده، این روایت ها مفصل تر توضیح داده می شوند.

مسائل اصلی مسجد

- فقدان راهبری یکپارچه و هوشمند مساجد کشور
- کمبود حضور روحانی شایسته در مساجد کشور
- کمرنگ شدن ویژگی مردمی بودن و استقلال مساجد
- فقدان دسترسی مناسب به مسجد در سراسر ایران
- کمبود دانش و ابزارهای بومی اداره محله با محوریت مساجد
- نیاز به احیای کارکردهای مسجد

تقسیم کار ملی مسجد

«قرارگاه ملی مسجد» نهادی تحت نظر دفتر رهبر معظم انقلاب است که از جایگاه ولی فقیه، مسئولیت مقوله مسجد را بین نهادهای مختلفی تقسیم کار کرده است؛

- رکن هدایت راهبردی مساجد و شبکه امامت: شورای سیاستگذاری ائمه جمعه
- رکن پشتیبانی نرم افزاری اعم از گفتمان سازی و توانمندسازی: بنیاد هدایت
- رکن پشتیبانی: سازمان اوقاف و امور خیریه
- رکن تأمین سرمایه انسانی امامت: مرکز مدیریت حوزه های علمیه
- رکن سازمندی کنشگران مردمی: سازمان بسیج مستضعفین و کانون های فرهنگی هنری مساجد و بنیاد فرهنگی خاتم الاوصیاء

وظایف اصلی بنیاد هدایت

- تولید دانش در سطوح بنیادین، راهبردی و کاربردی در حوزه مساجد
- توانمندسازی امامان و دیگر کنشگران مساجد
- گفتمان سازی مسجد جامعه پرداز

تولید دانش

در بُعد تولید دانش ابتدا تلاش شد که الگوی «امامت میانی» و «جامعه پردازی ولایی با محوریت مسجد» تدقیق شود و اهداف، ویژگی ها، ابعاد و از همه مهم تر فرایند و فناوری های تعین امامت میانی در محله در آن به تبیین برسد. منشورات و آثار بنیاد هدایت تا کنون بالغ بر ۴۵۰۰ صفحه تولید محتوا است که در قالب ۱۴۸ اثر تنظیم شده. این آثار به مرور و پس از تکمیل و طی شدن مراحل نشر تقدیم مخاطبان می شود.

پای صحبت حجت الاسلام
ناصر میرمحمدیان، مدیرعامل بنیاد هدایت
درباره سند ملی مسجد

جانمایی مسجد در نقشه مهندسی فرهنگی

«سند ملی مسجد» یکی از اسناد کلان، ذیل نقشه جامع مهندسی فرهنگی کشور است که مأموریت تدوین آن به سازمان تبلیغات اسلامی سپرده شده و با محوریت بنیاد هدایت در حال پیگیری است. این سند قرار است الگویی منسجم، علمی و آینده‌نگر برای احیای نقش تمدنی مسجد ارائه کند و تمام نهادهای اثرگذار در این حوزه را به یک چشم‌انداز واحد برساند.

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

مسجد، قلب تپنده زیست‌بوم فرهنگی ایران اسلامی، این روزها با یک سند راهبردی جدید در آستانه بازتعریفی بنیادین قرار گرفته است؛ سندی که قرار است جایگاه مسجد را از بنای صرف عبادی، به محور تحول اجتماعی، فرهنگی و تمدنی ارتقا دهد. «سند ملی مسجد» یکی از اسناد کلان، ذیل نقشه جامع مهندسی فرهنگی کشور است که مأموریت تدوین آن به سازمان تبلیغات اسلامی سپرده شده و با محوریت بنیاد هدایت در حال پیگیری است. این سند قرار است الگویی منسجم، علمی و آینده‌نگر برای احیای نقش تمدنی مسجد ارائه کند و تمام نهادهای اثرگذار در این حوزه را به یک چشم‌انداز واحد برساند. در همین راستا، به سراغ حجت الاسلام سیدناصر میرمحمدیان، مدیرعامل بنیاد هدایت رفتیم تا درباره جایگاه سند ملی مسجد و چشم‌انداز آن در زیست‌بوم فرهنگی کشور، بیشتر بدانیم.

یعنی خود شورای عالی انقلاب فرهنگی این اسناد را تهیه نکرد؟

نه. تصمیم این بود که شورا نقش راهبردی و نظارت داشته باشد، اما کار تدوین هر سند را به نهاد تخصصی مربوطه بسپارد. برای مثال، سند ملی مسجد به سازمان تبلیغات اسلامی واگذار شد تا با محوریت بنیاد هدایت، آن را تدوین و نهایی کند.

هدف از تنظیم این سند دقیقاً چیست؟

هدف این است که جایگاه مسجد در نظام فرهنگی کشور به صورت دقیق، منسجم و فرایندمحور تعریف شود. ما نیاز داشتیم مسجد هم مثل سایر حوزه‌های فرهنگی، در ذیل این نقشه جامع، صاحب یک سند باشد تا مشخص کند چه نهادهایی با چه مأموریتی باید در حوزه مسجد فعال باشند، چه ظرفیت‌هایی وجود دارد و چگونه می‌شود به سمت یک تحول جدی رفت.

با توجه به جایگاه کلیدی مسجد در جامعه اسلامی، چه خلأ یا چالشی باعث شد که تدوین «سند ملی مسجد» ضرورت پیدا کند؟

ما درباره مسجد، با چالش‌های متعددی مواجه هستیم. بخشی از این چالش‌ها همین حالا هم به وضوح قابل مشاهده‌اند. بسیاری از مساجد ما با عملکرد ضعیفی دارند، یا به کلی تعطیل و نیمه تعطیل هستند. این‌ها طبعاً چالش‌های جدی و واضحی‌اند. اما از آن مهم‌تر، حتی آن دسته از مساجدی که فعال به نظر می‌رسند، بعضاً بهره‌وری لازم را ندارند یا حداکثر استفاده از ظرفیت خود را نمی‌برند. مسئله اساسی‌تر این است که برخی از همین مساجد به ظاهر فعال، ممکن است تعریف درستی از مسجد نداشته باشند. پس ما اساساً در سطح مدیریت و حکمرانی مسجد، با یک گره مواجه ایم. هم در «تعریف مسجد» دچار مشکل هستیم، و هم در «نسبت حاکمیت با مسجد». به همین دلیل، سند ملی مسجد در حقیقت یک پاسخ راهبردی، منظم و دسته‌بندی شده به این چالش‌های موجود بود؛ سندی که می‌خواهد به طور دقیق، این مسائل را صورت‌بندی کرده و برای آن‌ها راه‌حل ارائه کند.

سند ملی مسجد دقیقاً چیست و از کجا آمده است؟

ما یک سند بالادستی خیلی مهم داریم به نام نقشه جامع مهندسی فرهنگی کشور. در ذیل این نقشه، شورای عالی انقلاب فرهنگی تشخیص داد که برای اجرایی شدن اهداف کلان فرهنگی کشور، به حدود ۴۰ سند ملی تخصصی نیاز داریم که هر کدام مربوط به یکی از حوزه‌های مهم فرهنگ عمومی هستند. برای همین، یک ستاد راهبری برای این نقشه در نظر گرفته شد. البته این ستاد راهبری دوره آقای روحانی تشکیل نمی‌شد، تا اینکه با پیگیری‌ها، نهایتاً آقای جهانگیری، معاون اول رئیس جمهور وقت، مأمور شد که این ستاد را فعال کند و هماهنگی آن را به عهده بگیرد.

چه نهادها و سازمان‌هایی در فرایند تهیه و تدوین سند ملی مسجد مشارکت داشته‌اند؟

در تدوین این سند، در هر بخش، نهادهای مختلفی درگیر بودند. مثلاً در حوزه سیاست‌گذاری، طبیعتاً شورای عالی انقلاب فرهنگی محور اصلی بود. در بخش تنظیم‌گری، سعی کردیم دستگاه‌های مختلف را درگیر کنیم و از ظرفیت آن‌ها بهره بگیریم. در بخش خدمات هم تلاش کردیم تمامی خدمات و فعالیت‌هایی را که بخش‌های مختلف حاکمیتی در حوزه مسجد انجام می‌دهند، دسته‌بندی کنیم؛ یعنی مشخص کنیم که چه خدماتی وجود دارد، هر کدام از این خدمات مربوط به کدام نهاد است و آن‌ها را هم تعریف کنیم و هم به هم متصل کنیم. این کاری است که به نظر من می‌تواند بسیار مؤثر باشد و انسجام خوبی در حوزه مسجد ایجاد کند.

محتوای اصلی سند ملی مسجد شامل چه موضوعاتی است؟

اگر بخواهیم درباره محتوای سند صحبت کنیم، باید بگوییم که دسته‌بندی‌ها و بخش‌بندی‌های سند در نسخه‌های مختلف متفاوت بود؛ دلیلش هم این بود که ساختاری که برای سند پیشنهاد می‌کرد شورای عالی انقلاب فرهنگی، در هر نسخه تفاوت داشت و در هر مرحله یک ساختار جدید برای سند در نظر گرفته می‌شد. به همین دلیل، گاهی ما کار را از «چالش‌ها» شروع کردیم و بعد برای آن‌ها راهکارهایی تعریف کردیم؛ در جاهای دیگر هم ساختارهای متفاوت یا مدل‌های گوناگونی را پیش گرفتیم اما در مجموع، چند نکته کلی در سند وجود داشت. یکی از آن‌ها این بود که سعی کردیم چالش‌ها را به خوبی شناسایی کنیم. دوم اینکه برای هر چالش، مسئله‌های مرتبط با مسجد را صورت‌بندی کرده و سپس برای آن‌ها راه‌حل‌هایی ارائه دهیم. در کنار این‌ها، تلاش کردیم نظام مسائل را هم به‌درستی طراحی و تحلیل کنیم. این چالش‌ها و راه‌حل‌ها را در یک دسته‌بندی کلان قرار دادیم؛ حکمرانی، سیاست‌گذاری، تنظیم‌گری و خدمات. و از آنجا که بخش «خدمات» بسیار گسترده بود، آن را هم به سه بخش مجزا تقسیم کردیم؛ نیروی انسانی، زیرساخت و ساماندهی. هر کدام از این بخش‌ها را به صورت جداگانه بررسی کردیم.

در تنظیم سند ملی مسجد صرفاً ایده‌آل‌ها در نظر گرفته شده‌اند؟

ما در تدوین سند، خیلی دقت کردیم که شرایط موجود را هم در نظر بگیریم، چون نگاه دستگاه‌های مختلف نسبت به مسجد و فرایند تدوین سند، کاملاً متفاوت و متنوع بود. برای همین، در بسیاری از بخش‌ها تلاش کردیم تا آن ایده‌آلی که در ذهن داشتیم، از واقعیت‌های موجود فاصله زیادی نداشته باشد؛ یعنی بین وضع مطلوب و وضع موجود، نوعی توازن برقرار کنیم تا سند فقط یک متن آرشیوی یا تزئینی نباشد، بلکه بتواند همین حالا هم وارد اجرا شود. بنابراین، سعی کردیم سند را به شرایط فعلی نزدیک کنیم تا از سوی نهادهای مختلف پذیرفته و عملیاتی شود. همچنین در هر بخش از سند، ما یک «نظریه سیاستی» داشتیم. مثلاً در بخش «حکمرانی از مسجد»، نظریه سیاستی ما جامعه‌پردازی ولایی یا محوریت مسجد بود که تلاش کردیم در سند، آن را محقق کنیم.

بخش «حکمرانی بر مسجد»، مدل ذهنی ما حکمرانی نرم شبکه‌ای بود. البته همان‌جا هم توضیح دادیم که منظور ما دقیقاً همین ترکیب واژگانی نیست، ولی در ادبیات موجود، نزدیک‌ترین عباراتی که می‌توانستند مقصود ما را منتقل کنند، همین‌ها بودند.

تأثیر اجرایی شدن این سند بر مساجد کشور را چگونه پیش‌بینی می‌کنید؟

به نظر می‌رسد همین که ما یک‌بار کل مسئله‌ها را به صورت دسته‌بندی‌شده و با راه‌حل‌های مشخص ارائه دهیم، خودش در شکل‌دهی ذهنی افرادی که می‌خواهند در حوزه مسجد فعالیت کنند و در جایگاه‌یابی آن‌ها، بسیار مؤثر باشد. یکی دیگر از ویژگی‌هایی که تدوین سند دارد، این است که وظیفه هر دستگاه و نهاد را نسبت به امور مسجد مشخص می‌کند. نکته بعدی این است که این سند می‌تواند آن ادبیات و گفتگویی را که ما آن را «ادبیات واقعی» درباره مسجد می‌دانیم، جا بیندازد و نکته آخر هم اینکه، سبکی که ما برای راهبری پیشنهاد داده‌ایم، اگر بتواند اجرایی شود، در حفظ هویت مردمی مسجد خیلی مؤثر خواهد بود. چون یکی از چالش‌های جدی ما در حوزه حکمرانی این است که وقتی می‌خواهیم یک مسئله را حل کنیم، معمولاً با ابزارهای حکمرانی رسمی و قهری مثل پول، زور یا دستور، به سراغش می‌رویم. در حالی که مسجد یک نهاد مردمی است و هر چقدر بیشتر از این ابزارها استفاده کنیم، احتمالاً به مسجد آسیب بیشتری وارد می‌کنیم. برای همین ما تلاش کردیم که در این زمینه به یک توازن برسیم؛ توازن بین حکمرانی و مردمی بودن، تا هم مدیریت منسجم شکل بگیرد و هم هویت مردمی مسجد حفظ شود.

چه برنامه‌ها و اقدامات مشخصی در این سند برای توسعه و تقویت مساجد پیش‌بینی شده است؟
طبعاً مسئولیت تدوین این سند بر عهده ستاد راهبری نقشه جامع مهندسی فرهنگی کشور گذاشته شده بود. برای این کار کمیته‌ای تشکیل دادیم که نمایندگان از نهادهای مختلف حضور داشتند؛ حوزه علمیه، کانون فرهنگی

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

تقدیر، در میدان، تصمیم دیگری گرفته شد و الان هم ما تلاش‌مان را می‌کنیم که حداقل این تصمیمی که گرفته شده، درست و دقیق اجرا شود.

این سند چه تأثیری بر روابط مساجد با سایر نهادهای دینی و فرهنگی خواهد داشت؟

اگر این سند به درستی اجرا شود و نهادهای ذی‌ربط نیز سازوکارهای آن را به درستی به کار بگیرند، نسبت‌ها به شکل واقعی و صحیح برقرار خواهد شد. منظورم از نسبت‌ها، هم نسبت مردم با مسجد است که به نظر من یکی از مهم‌ترین نسبت‌هایی است که باید به درستی تعریف و تثبیت شود، و هم نسبت نهادهای مختلف با مسجد و مردم. در واقع، مسجد به عنوان یک سازوکار و زیرساختی که اتفاقاً پایه و بنیان مردم‌سالاری در نظام اسلامی است، اگر دغدغه‌هایی که نسبت به آن وجود دارد درست اجرا شود، این امید وجود دارد که بتواند هم خود به یک نهاد پویا و بالنده تبدیل شود و هم موجب پویایی و بالندگی سایر مجموعه‌های نظام گردد. در نهایت اوج مطلوب ما این است که مسجد وارد عرصه جامعه‌پردازی شود؛ یعنی در بازسازی نظامات اجتماعی، نقش فعال ایفا کند و با بهره‌گیری از فناوری‌های تمدن‌ساز، به بستری برای تحقق اهداف بلند تمدنی انقلاب اسلامی بدل شود.

مساجد، سپاه، شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه و چند نهاد دیگر که به نحوی با مسجد مرتبط بودند. این عزیزان دعوت شدند و در جلسات کارشناسی شرکت کردند، همچنین در اتاق فکر ما حضور داشتند و به صورت فعال در فرایند تدوین سند مشارکت داشتند. غیر از شرکت در جلسات، متن سند چند بار بین دستگاه‌ها رفت و برگشت شد و از آنها خواستیم که اگر نکته‌ای دارند، اعلام کنند؛ مثلاً نسخه‌هایی آماده می‌شد و مکتوب نظرانشان را می‌دادند تا ما بتوانیم آن‌ها را در نسخه بعدی اعمال کنیم. این روند چندین بار تکرار شد و جلسات کارشناسی ادامه پیدا کرد تا متن نهایی به نتیجه رسید.

به نظر شما، چه مشکلی برای اجرای این سند وجود دارد؟

نخستین چالشی که در مسیر اجرای این سند با آن مواجه شدیم، این بود که از سوی برخی اعلام شد موضوع مسجد اساساً در حیطه وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی قرار نمی‌گیرد و باید در نهادهای متصل به ولایت رسیدگی شود. بر همین اساس، طی این مدت برخی افراد و مجموعه‌ها وارد عمل شدند و نهادهای جدید با عنوان قرارگاه ملی مسجد را برای هدایت و راهبری امور مساجد پایه‌گذاری کردند؛ نهادهای که عملاً اختیار اداره امور مساجد را به ائمه جمعه و نمایندگان محترم ولی فقیه در استان‌ها و گذار می‌کرد. در ذیل این ساختار، سازوکار گسترده‌ای تحت عنوان مرکز رسیدگی به مساجد در سطح استان‌ها و شهرستان‌ها طراحی و اجرا شد. این در حالی است که مدل مدنظر ما در تدوین سند، تفاوت‌هایی اساسی داشت با آن چه در میدان عمل رخ می‌داد. تصور ما این بود که به جای ایجاد یک ساختار جدید، مفصل و پرهزینه، با آیین‌نامه‌ها، شیوه‌نامه‌ها و نیروهای انسانی تازه، از ظرفیت‌ها و دستگاه‌های موجود بهره‌گیری شود. این رویکرد، ناظر به فرمایشات مکرر مقام معظم رهبری بود که بر پرهیز از ایجاد ساختارهای موازی و جدید تأکید داشته‌اند. ما تلاش کردیم با توجه به این نگاه و شناختی که از تدابیر ایشان داشتیم، طراحی سند را پیش ببریم. در نهایت، تصمیم میدان متفاوت از این رویکرد اتخاذ شد و امروز نیز ما تمام تلاش خود را به کار گرفته‌ایم تا دست کم این تصمیم جدید، با کیفیت و دقت هر چه بیشتر اجرایی گردد. اما به هر

همه آنچه باید درباره در سند ملی مسجد دانست

تمدن سازی بامسجد

- برگزاری دوره های توانمندسازی حضوری برای امامان مستقر
- راه اندازی سامانه های توانمندساز (سامانه تجربه نگار، سامانه تأمین محتوا، سامانه آموزش مجازی و سامانه مشاوره)
- تشکیل شبکه راهبردی در ۳ سطح منطقه ای، استانی و شهرستانی

سیاست های کلان

- ایجاد ساختار تنظیم گر، رصد هوشمند وضعیت مساجد کشور، تربیت طلاب برای تصدی جایگاه امامت جماعت، مسجد و محله
- توانمندسازی و تعالی امامان موجود در سه سطح امام جماعت، امام مسجد و امام محله، شبکه راهبردی امامان مساجد، ایجاد ساختارهای تقویت کننده ویژگی های مردمی بودن و استقلال

مسجد، توسعه روستاها، شهرها و محلات جدید با محوریت مساجد

بازآفرینی محلات قدیمی با محوریت مساجد، بسط عقلانیت، نوآوری و الگوسازی، تولید محصولات و برگزاری رویدادهای پژوهشی.

ارائه خدمات رفاهی به شاغلین در مسجد، گفتمان سازی، جریان سازی «جامعه پردازی ولایی با محوریت مساجد»، تشکیل، تقویت و سازماندهی حلقه های میانی و واگذاری «ارائه خدمات حاکمیتی» به مساجد در سطح محلات از محوریت های سیاست های کلان سند ملی مسجد و چشم انداز مسجد جامعه پرداز است. آنچه در رفت و آمدهای ۱۲ نسخه پیش نویس سند ملی مسجد به شورای عالی انقلاب اسلامی و شورای سیاست گذاری مساجد بر آن گذشته، نمونه اجرایی اش در مسجد جامعه پرداز که نمایشگاه دائمی آن در مسجد

عناوینی که در بندهای سند ملی مسجد آمده است، اداره کنیم. امامت، امام جماعت، امام مسجد، امام محله، امام میانی، جامعه پردازی ولایی، محله، راهبردی، شورای تحول و پیشرفت محله، صندوق تحول و پیشرفت محله، جامعه خادمین مسجد و حلقه میانی از جمله تعاریفی هستند که در سند ملی مسجد آورده شده است.

گام های اجرایی بنیاد هدایت در مسیر سند ملی مسجد

- تشکیل قرارگاه مسجد جامعه پرداز
- راه اندازی اتاق وضعیت مسجد جامعه پرداز (سامانه اتاق وضعیت و مرکز اتاق وضعیت)
- راه اندازی مراکز/رشته های تخصصی امامت و حکمرانی محلی
- راه اندازی مسجد - مدرسه علمیه در سراسر کشور
- آموزش عمومی طلاب برای تصدی جایگاه امامت جماعت، مسجد و محله
- آموزش طلاب حین ورود به جایگاه امامت (آموزش کوتاه مدت)

تدوین «سند ملی مسجد»، با ابلاغ معاون اول رئیس جمهور و رئیس ستاد هماهنگی نقشه مهندسی فرهنگی کشور و براساس تدوین «سند ملی توسعه، گسترش و تقویت نهاد مسجد و سامان بخشی و راهبردی آن» به بنیاد هدایت واگذار شد که یکی از اعضای خانواده سازمان تبلیغات محسوب می شود. این سند ملی در جریان تنظیم و مهندسی کمیته تحقیق که متشکل از پژوهشگران ۸ دستگاه مختلف فرهنگی است، قرار گرفت و در نهایت نسخه دوازدهم آن که آخرین پیش نویس این سند است در تاریخ ۲۰ مهر ماه سال ۱۴۰۲ به شورای عالی انقلاب فرهنگی تحویل داده شد. راهبردی یکپارچه و هوشمند مساجد کشور، حضور روحانی شایسته در مساجد کشور، تقویت ویژگی مردمی بودن و استقلال مساجد، ایجاد دسترسی مناسب به مسجد در سراسر ایران، توسعه دانش و ابزارهای بومی حکمرانی محلی با محوریت مساجد و احیای کارکردهای مسجد از جمله اهداف سند ملی مسجد است. در باب اهمیت سند ملی مسجد و اتحاد بین متولیان مسجد، همین بس که اگر بخواهیم به تعبیر مکاتب اسلامی، مسجدی تمدن ساز داشته باشیم باید این مکان الهی را مردمی و براساس

با اسکن این بارکد
پی‌دی‌اف سند ملی توسعه،
گسترش و تقویت نهاد مسجد
و سامان بخشی و راهبری آن
را ببینید و بخوانید.

و وحدت رویه، نحوه تعامل، بستر و ویژگی‌های ارائه خدمات به مسجد را از سوی نهادهای موازی که هر کدام برای مسجد مأموریتی دارند، مشخص می‌کند. در این سند پیش‌بینی شده که نهادها بتوانند با هم افزایی، خدماتی که به عهده‌شان هست را به مسجد برسانند و در عین حال همکاری مشترک را تجربه کنند. در حکمرانی از مسجد نیز کارکردهای مسجد مد نظر است. در این بخش مشخص می‌شود که این نهاد اجتماعی چه کارکردی باید در محله و جامعه ایفا کند. بر اساس سند ملی مسجد، با مدل به میدان آوردن ظرفیت‌های مردمی و محوریت امام محله، مسجد می‌تواند پیشران حرکت محله باشد؛ به این صورت که محله را شناسایی کرده، کنشگران را حول محور مسجد گردآورده، ظرفیت‌های مردمی و حاکمیتی را شناسایی کند و بتواند یک حکمرانی نرم شبکه‌ای محلی پیاده کند. همه این‌ها در سند دیده شده، ولی تحقق، الزامات و به میدان رساندن آن نیاز به یک فرایند طولانی مدت دارد.

مقدس جمران برپا شده، متبلور است. همچنین یکی از اهداف مهم در سند ملی مسجد رسیدن به بانک اطلاعاتی جامع از مساجد سراسر کشور است که تا امروز با وجود شبکه راهبردی امام محله و مسجد ۳۰ هزار مسجد فعال و غیرفعال شناسایی شده که تحت این عنوان تعداد امامان جماعت، امام محله و حتی امام میانی نیز احصاء شده است.

ساختار و شاکله سند ملی مسجد

سند ملی مسجد ناظر بر دو تعریف کلی است؛ یکی حکمرانی از مسجد و دیگری حکمرانی بر مسجد. حکمرانی بر مسجد به این معناست که نقش نهادها، دستگاه‌ها و کنشگران بر مسجد چگونه و با چه مدل ساختار و شاکله‌ای تعریف می‌شود. حکمرانی از مسجد نیز یعنی اینکه خود مسجد چه نقشی در میدان، محله و جامعه پیاده می‌کند. بخش اول که نسبت نگاه حاکمیتی به مسجد است باید با هم افزایی، هماهنگی

مسجد جامعه پرداز و شباهت آن به سند ملی مسجد

حجت‌الاسلام سید ناصر میرمحمدیان: بعد از پیروزی انقلاب اسلامی همه به نحوی دلسوز مسجد شدند و همچنین دغدغه تحول و جریان‌سازی مسجد را دارند، تفکری که در برخی از مواقع با مخالفت رهبر معظم انقلاب اسلامی مواجه شده است، چرا که عمدتاً دوستان ما تلقی درستی از اداره مسجد ندارند.

برای اداره امور مساجد دو نظریه وجود دارد که یکی از آن ایجاد سازمانی مختص فعالیت‌های مساجد است که حرفی ناشدنی است چرا که مسجد شأن ولایت است و باید زیر نظر رهبر معظم انقلاب اسلامی شکل بگیرد؛ ولیکن هیچ‌وقت حضرت آقا این نوع نظریه را قبول نمی‌کنند، اما نظریه دوم ورود یکی از چند نهاد فرهنگی و اسلامی مانند سازمان تبلیغات اسلامی، اوقاف و امور خیریه، بسیج و یا شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه بود که مقرر شد دبیرخانه آن را دفتر رهبر معظم انقلاب اسلامی یعنی همان «امور مساجد» بر عهده بگیرد.

نظر جمعی عقلاً به میدان‌داری سازمان تبلیغات اسلامی در رسیدگی به امور مساجد بود، نظریه‌ای که تحت آن بنیاد هدایت شکل گرفت. در این مرتبه از اقدامات، حجت‌الاسلام قمی چون می‌دانستند در ادامه مسیر مشکلاتی پیش خواهد آمد خواستار منشأ اثر شدن تمامی دستگاه‌های ذی‌ربط در شورا و دبیرخانه بنیاد هدایت شدند. به این نحو که رؤسای نهادها هیئت امنا هستند و معاونین آن‌ها جزو هیئت مدیره بنیاد محسوب می‌شوند.

سند ملی مسجد برای ما به مثابه مسجد جامعه‌پرداز است، مسجدی که نقش حکمرانی و محوریت ولایی دارد. سند ملی مسجد بارها از سمت سازمان تبلیغات اسلامی تنظیم شده و به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه شده است. نسخ متعددی که پیش‌نویس نسخه نهم آن به‌زعم بنده دلنشین‌تر و قابل فهم‌تر از پیش‌نویس‌های قبلی یعنی نسخه دوازدهم بود. البته در مرتبه آخر پیش‌نویس دچار چالش‌هایی شد که به سمع و نظر کمیته شورای عالی انقلاب فرهنگی و قرارگاه ملی مسجد رسیده است و تصمیم‌گیرنده نهایی، شورای سیاست‌گذاری و دفتر رهبر معظم انقلاب اسلامی هستند.

گفت‌وگو با حجت الاسلام
رضا غلامی، درباره نمایشگاه
«مسجد جامع پرداز»

تولید سلول‌های بنیادی برای تمدن نوین اسلامی

نمایشگاه مسجد جامع پرداز با هدف تبیین و معرفی یک الگوی فراگیر و عمیق از مسجد، توانسته است زمینه‌ای مؤثر برای ارتقای دانش و گفتمان نخبگانی در حوزه تبلیغ اصیل ایجاد کند. با حجت الاسلام رضا غلامی، قائم مقام بنیاد هدایت درباره این نمایشگاه و مسیر توسعه آن گفت‌وگو کرده ایم.

ویژه نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

مسجد به عنوان یکی از اصلی ترین نهادهای دینی و اجتماعی، همواره جایگاهی ویژه در فرهنگ اسلامی داشته است. با این حال، ارائه یک الگوی جامع و هماهنگ برای کارکردهای متعدد مسجد که بتواند هم تربیتی، هم اجتماعی و هم مناسکی باشد، همواره دغدغه‌ای مهم بوده است. نمایشگاه مسجد جامعه پرداز با هدف تبیین و معرفی این الگوی فراگیر و عمیق از مسجد، توانسته است زمینه‌ای مؤثر برای ارتقای دانش و گفت‌وگو میان نخبگانی در این حوزه ایجاد کند. در گفتگویی با حجت الاسلام رضا غلامی، درباره این نمایشگاه و مسیر توسعه آن صحبت به میان آمد. با هم آنها را مرور می‌کنیم.

ایده اولیه بر گزاری نمایشگاه مسجد جامعه پرداز چگونه و از کجا شکل گرفت؟

نگرش‌های متفاوتی نسبت به مسجد وجود داشت. بعضی مسجد را صرفاً محل تربیت می‌دانستند، برخی مناسکی داشتند و عده‌ای هم بر کارکردهای اجتماعی مسجد تأکید می‌کردند. این تفاوت دیدگاه‌ها نشان می‌داد که ما الگوی جامع و فراگیری درباره مسجد نداریم که همه ابعاد آن را دربر بگیرد.

یعنی نبود یک الگوی منسجم شما را به طراحی این نمایشگاه سوق داد؟

دقیقاً. ما نیاز به یک مدل جامع داشتیم که از ریشه‌های توحیدی مسجد شروع کند و نسبتش را با مفاهیمی مثل دین و دنیا، خلق و خالق، ولایت و امت روشن کند. مسجد در نگاه ما صرفاً یک مکان نیست، بلکه بستری برای پیوند این دو گانه‌هاست. باید الگویی می‌داشتیم که این نگاه را منعکس کند.

در حوزه تولید محتوا درباره مسجد هم خلأ وجود داشت؟

بله، متأسفانه در حوزه مبانی و کارکردهای مسجد، تولید علمی و محتوایی کافی صورت نگرفته است. همین خلأ ما را به سمت طراحی و تدوین یک الگو سوق داد. مسجد باید ادامه‌دهنده روح ولایت باشد؛ همان طور که کعبه مظهر توحید است، مسجد هم باید مظهر ولایت باشد. بر همین اساس، ما نقطه آغاز این الگو را از غدیر گرفتیم و مسجد جامعه پرداز را به عنوان امتداد پیام غدیر معرفی کردیم.

اولین بار این الگو را کجا ارائه کردید؟

نخستین بار در نشستی به نام «کوثر هدایت» که در مشهد برگزار شد و جمعی از مدیران کل استانی و مدیران فرهنگی حضور

مسجد صرفاً محل نماز نیست؛ یک نهاد اجتماعی است و باید امتداد حکمرانی اسلام در سطح محلی باشد. بر همین اساس، ما به این نتیجه رسیدیم که نیازمند نگاهی جامع‌پروانه به مسجد هستیم. نه نگاهی محدود و مقطعی. مسجد باید به یک پایگاه حکمرانی محلی در مقیاس خرد محلی تبدیل شود؛ یعنی جایی برای مدیریت نرم شبکه محلی، با تکیه بر مردم و اراده‌های مردمی. بر همین مبنا، عنوان «جامعه‌پرداز» را برای نمایشگاه انتخاب کردیم

جمکران هم تداوم یافته و امروز به عنوان یک الگوی زنده و جاری، در حال تجربه شدن است.

نمایشگاه مسجد جامعه‌پرداز تاکنون چند دوره برگزار شده است؟

ما تاکنون دوره‌های آموزشی متنوعی ذیل نمایشگاه برگزار کرده‌ایم. به‌طور خاص، دو دوره با عنوان «شهید آرمان ۱ و ۲» را داشتیم که در ایام اغتشاشات برگزار شدند. در این دو دوره، حدود ۹۰۰ نفر از امامان محله شاخص کشور در سه نوبت مختلف به نمایشگاه آمدند، بازدید کردند، در کارگاه‌های تخصصی شرکت کردند و تجربیات میدانی خود را با ما در میان گذاشتند. برای بانوان فعال مسجدی هم برنامه‌ریزی ویژه‌ای داشتیم. نشست‌های تخصصی با عنوان «بانور» برگزار شد و بانوان پس از بازدید از نمایشگاه، در دوره‌های توانمندسازی شرکت کردند. همکاری خوبی هم با بسیج داشتیم. آن‌ها از سراسر کشور، امامان جماعت و مسئولان پایگاه‌های مقاومت را انتخاب کردند و ما با مشارکت هم، دوره‌های آموزشی مرتبط با مسجد را برگزار کردیم. علاوه بر این‌ها، با شهرداری و تعدادی از استان‌ها مثل خوزستان، اصفهان، کرمان و خراسان نیز دوره‌هایی را برای ائمه جماعات، کنشگران مسجدی و فعالان استانی برگزار کردیم. در حوزه رسانه هم دوره‌هایی داشتیم که مخصوص فعالان این حوزه طراحی شده بود. در واقع، نمایشگاه تنها به ارائه محتوا محدود نماند، بلکه به یک پایگاه جریان‌ساز برای آموزش و هم‌افزایی میان فعالان مسجدی در سطح ملی تبدیل شد.

کدام شخصیت‌ها از نمایشگاه مسجد جامعه‌پرداز بازدید داشته‌اند و بازخوردها چگونه بوده است؟

ما بازدیدهای متعددی از نمایشگاه داشته‌ایم که در سطوح مختلف انجام شده است. در سطح حاکمیتی، مسئولانی مثل وزیر محترم کشور در دولت شهید رئیسی، استانداران، فرمانداران، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و همچنین مسئولان نهادهای مرتبط با مسجد مانند شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه، بسیج، سازمان اوقاف و کمیته امداد، از نمایشگاه بازدید کردند. در سطح بعدی، ائمه جمعه و نمایندگان ولی فقیه در استان‌ها از نمایشگاه بازدید داشتند. برخی از آن‌ها از استان‌های مختلف آمدند و این برای ما بسیار ارزشمند بود. اما اولویت اصلی ما در این نمایشگاه، شبکه ائمه جماعات مساجد و محلات بود. روحانیون و طلابی که دغدغه مسجد دارند، از مخاطبان جدی ما بودند. ما تلاش کردیم محتوای نمایشگاه برای آن‌ها الهام‌بخش باشد و مسیر بازگشت به رسالت اصلی‌شان را که مسجد است، هموار کند؛ مسجد به عنوان پایگاه توحید و محل تحقق قیام‌الله. علاوه بر این‌ها، پایگاه‌های مقاومت، فعالان فرهنگی مسجد، کنشگران محلی و گروه‌های مردمی نیز جزو مخاطبان ما بودند و در دوره‌های توانمندسازی شرکت کردند. همکاری ما با مجموعه‌های مختلف همچنان ادامه دارد و این روند به صورت مستمر دنبال می‌شود. علاوه بر اینها، چهره‌های تأثیرگذاری مانند آیت‌الله سیدمحمد مهدی میرباقری، حجت‌الاسلام علیرضا پنهان و دیگر بزرگان نیز از نمایشگاه بازدید کرده‌اند. همچنین بسیاری از مسئولین حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی به صورت تخصصی به بازدید از نمایشگاه آمده‌اند. نظرات و بازخوردهای این اقشار مختلف به دقت ثبت شده و در قالب کلیپ‌های تصویری در رسانه‌های نمایشگاه منتشر گردیده است.

داشتند. آنجا نسخه اولیه الگو را ارائه کردیم و با استقبال خوبی هم مواجه شدیم. همان جلسه انگیزه‌ای شد برای اینکه مسیر را جدی‌تر ادامه دهیم. سال بعد تصمیم گرفتیم که در نمایشگاه بین‌المللی قرآن، مسجد جامعه‌پرداز را به صورت میدانی عرضه کنیم تا نخبگان، فعالان و مسئولان حوزه مسجد با آن آشنا شوند. بازخوردهای آن نمایشگاه بسیار راه‌گشا بود و به ما کمک کرد الگو را دقیق‌تر و کامل‌تر کنیم.

در نهایت چطور به جمکران رسیدید و اصلاً چرا این مسجد را به عنوان محل دائمی نمایشگاه انتخاب کردید؟
از آنجایی که نمایشگاه مرتبط با مسجد است، منطقی بود که در دل خود یک مسجد برگزار شود. بعد از بررسی‌های میدانی و مشورت‌های متعدد، به این نتیجه رسیدیم که مسجد مقدس جمکران بهترین گزینه است. این مسجد نه تنها مادر همه مساجد است، بلکه روح حاکم بر آن، روح امامت و ولایت است؛ دقیقاً همان چیزی که مادر الگوی مسجد جامعه‌پرداز به دنبال آن هستیم.

موقعیت جغرافیایی و جایگاه فرهنگی جمکران هم در انتخاب مؤثر بود؟

قطعاً. نزدیکی این مسجد به حوزه علمیه، دسترسی جامعه علما، و ارتباط عاطفی و معنوی مردم سراسر کشور با این مکان مقدس، فرصت بی‌نظیری فراهم می‌کند. هدف ما این است که نمایشگاه، یک قرارگاه دائمی برای تبادل نظر، نقد، تکمیل و توسعه گفت‌وگو باشد؛ جایی برای حضور نخبگان و صاحب‌نظران تالگوی مسجد جامعه‌پرداز را به بلوغ برسانیم و مسیر راهبری مسجد در نظام حکمرانی را دقیق‌تر طراحی کنیم.

چه ضرورتی احساس شد که این ایده بصورت نمایشگاه و با عنوان «جامعه‌پرداز» برگزار شود؟

همانگونه که عرض کردم، ما امروز با انواع و اقسام الگوهای مسجد در سطح کشور مواجه هستیم. هر کسی از زاویه‌ای به مسجد نگاه می‌کند؛ یکی صرفاً از منظر عبادی، دیگری از نگاه فرهنگی یا تربیتی، و برخی هم بیشتر به کارکردهای خدماتی یا اجتماعی توجه دارند. اما آنچه جای خالی‌اش به شدت حس می‌شد، یک نگاه جامع و کل‌نگر به مسجد بود. وقتی امام خمینی (رضوان‌الله تعالی علیه) می‌فرمایند «مسجد برای اداره امور است»، این یعنی مسجد صرفاً محل نماز نیست؛ یک نهاد اجتماعی است و باید امتداد حکمرانی اسلام در سطح محلی باشد. بر همین اساس، ما به این نتیجه رسیدیم که نیازمند نگاهی جامعه‌پردازانه به مسجد هستیم، نه نگاهی محدود و مقطعی. مسجد باید به یک پایگاه حکمرانی محلی در مقیاس خردمحلی تبدیل شود؛ یعنی جایی برای مدیریت نرم شبکه محلی، با تکیه بر مردم و اراده‌های مردمی. تحقق این هدف نه با ساختارهای دولتی و از بالا به پایین، بلکه با قیام‌الله و مشارکت خود مردم ممکن است. بر همین مبنا، عنوان «جامعه‌پرداز» را برای نمایشگاه انتخاب کردیم. چون دقیقاً این مفهوم را منتقل می‌کند که مسجد قرار است محور جامعه‌سازی باشد، نه فقط یک مکان مناسکی. این نگاه در مسجد مقدس

ویژه نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

اسلامی است. به تعبیر رهبر معظم انقلاب، تمدن اسلامی از بن و بنیاد با سایر تمدن‌ها متفاوت است و یک هویت انحصاری دارد.

۲ بخش دوم نمایشگاه به «الگوی انسان ۲۵۰ ساله» اختصاص دارد که از غدیر آغاز می‌شود؛ یعنی همان طور که مقام معظم رهبری فرموده‌اند، اگر مسلمانان بخواهند اسلام را اقامه کنند، راه آن احیای امامت است. در این غرفه تلاش شده ویژگی‌های الگوی امامت در دوران ائمه معصومین علیهم‌السلام و تلاش آنان برای اقامه آن در ساحت امامت خاص، به صورت دقیق و جامع تبیین شود.

۳ بخش سوم به دوران پس از غیبت کبری مربوط است که در آن تلاش علما و فقهای شیعه در امتداد راه امامت روایت می‌شود. در کنار این مسیر، نظامات مختلف بشری نیز در طول تاریخ مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرند. در نهایت، این مسیر به دوران امام خمینی (ره) و شکل‌گیری نظریه ولایت فقیه می‌رسد. این نظریه، نقطه آغاز پیروزی انقلاب اسلامی و آغاز حکومت الله به تعبیر امام راحل در پیام ۱۲ فروردین است. در این غرفه نرم‌افزارهای اداره جامعه مبتنی بر نظریه ولایت فقیه و امتداد آن تا بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی به تصویر کشیده می‌شود. این مجموعه در قالب غرفه تشیع ارائه می‌شود.

۴ بخش چهارم، ناظر به فضای جدیدی است که با آغاز بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، در عرصه حکمرانی جهانی شکل گرفته است. در این بخش به این نکته پرداخته می‌شود که نظام طاغوت با همه اذنان خود در حال بازطراحی ساختارهای سلطه هستند؛ حکمرانی فضای مجازی و متاورس از جمله ابزارهای این نظام جدید است که پیوندهای ولایی را تهدید می‌کند. در این میان، مسجد به عنوان پایگاه اصلی مقابله با این طرح دشمن، معرفی و کارکردهای آن تبیین می‌شود. در این بخش الگویی از اندیشه و سیره آیت‌الله شاه‌آبادی درباره پیوندهای اخوت، همسایگی و رحم و خانواده ارائه می‌شود که منجر به ترسیم مدلی برای اداره جامعه بر مبنای امامت میانی می‌گردد. فرآیند تعیین امام میانی، مسئله‌هایی که باید حل کند، و نحوه ایجاد قیام و حرکت در مردم از دیگر موضوعات محوری این بخش است. نهایتاً، مدل جامعه ایمانی مسجد محور معرفی می‌شود و رابطه مسجد با حاکمیت و کارکردهای مورد انتظار آن تشریح می‌گردد.

این چهار بخش، چارچوب محتوایی و ساختاری نمایشگاه را تشکیل می‌دهند و موضوعات کلیدی مرتبط با مسجد و جامعه پرداز را در ابعاد مختلف بررسی می‌کنند.

جامعه هدف و مخاطبان اصلی این نمایشگاه چه گروه‌هایی هستند؟

ما در این نمایشگاه سه گروه اصلی از مخاطبان را مورد توجه قرار داده‌ایم.

۱ نخستین گروه، مؤثرین فرهنگی هستند؛ یعنی نخبگان و مسئولان فرهنگی در سطح ملی، استانی و شهرستانی. این دسته شامل ائمه جمعه، نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، رؤسا و مدیران نهادهای فرهنگی، اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی فضای مجازی، مسئولین رسانه‌ها، برنامه‌سازان، هنرمندان و امثال این‌هاست.

به نظر خود شما مهم‌ترین ویژگی‌های نمایشگاه جامعه پرداز چیست و چه تفاوتی با سایر نمایشگاه‌های مسجدی دارد؟

مهم‌ترین تفاوت این نمایشگاه با سایر نمایشگاه‌های مسجدی، نگاه جامع به مسجد و کارکردهای آن است. بسیاری از نمایشگاه‌ها تنها بر یک جنبه خاص مسجد تمرکز دارند، مثلاً بعد مناسکی یا تربیتی، اما مسجد جامعه پرداز به عنوان یک مجموعه زنده و پویا دیده می‌شود در حالی که باید همه ابعاد اجتماعی، فرهنگی و دینی آن در نظر گرفته شود. همچنین، این نمایشگاه بر اساس اساس و روح حقیقی مسجد یعنی «امامت» شکل گرفته که این نکته، وجه تمایز اصلی آن نسبت به سایر نمایشگاه‌هاست.

نمایشگاه مسجد جامعه پرداز از چه بخش‌هایی تشکیل شده و هر بخش چه موضوعاتی را پوشش می‌دهد؟

نمایشگاه در یک تقسیم‌بندی کلی به چهار بخش اصلی تقسیم شده است.

۱ بخش اول با عنوان «غرفه تمدن» به بررسی نظام‌ها و تمدن‌های غربی می‌پردازد که مدعی سعادت بشر هستند. در این غرفه، رویکردهای این تمدن‌ها در ساحت‌های مختلف نقد می‌شود و در نهایت تمدن اسلامی، با همه تمدن‌های دیگر مقایسه شده و اثبات می‌گردد که چه در بعد سخت‌افزاری و چه نرم‌افزاری، تفاوت بنیادین با دیگر تمدن‌ها دارد. تمدن اسلامی نه سلطنتی است و نه دیکتاتوری؛ بلکه مبتنی بر آموزه‌های اصیل

۲ گروه دوم، کنشگران مسجدی هستند. در رأس آن ها امامان محله قرار دارند؛ و البته همسران آن ها، بانوان کنشگر مسجدی که ما آن ها را «بانوری ها» می نامیم. همچنین مدیران و اعضای کانون های فرهنگی هنری مساجد، فرماندهان پایگاه های بسیج محلات و اعضای شان نیز در این گروه قرار دارند.

۳ گروه سوم را طلاب و روحانیون تشکیل می دهند. ما این قشر را یکی از مهم ترین ظرفیت های بالقوه برای تحقق «امامت محله» می دانیم و معتقدیم نقش آفرینی آن ها در زیست بوم محله محور، می تواند تحولات بنیادینی را رقم بزند.

تعداد کل بازدید کنندگان نمایشگاه جامعه پرداز جمکران چقدر بوده است؟

تا امروز (اواخر دیبهرشت ۱۴۰۴)، مجموعاً حدود ۴۰ هزار نفر از این نمایشگاه بازدید کرده اند. در حال حاضر نیز به صورت میانگین ماهانه بین ۱۲۰۰ تا ۱۵۰۰ نفر از نمایشگاه دیدن می کنند.

نمایشگاه مسجد جامعه پرداز چه تعداد غرفه دارد؟

این نمایشگاه در مجموع شامل ۱۰ غرفه است.

۱ سالن نخست با عنوان «بن بست الگوهای اداره؛ جهان در جستجوی راه نجات» به بحران الگوهای مدیریتی موجود در جهان می پردازد.

۲ سالن دوم با عنوان «غدير؛ طلوع سیستم عامل امامت» نگاهی به نقطه آغازین این منظومه دارد.

۳ سالن سوم «انسان ۲۵۰ ساله؛ الگوی عینی امامت» را به تصویر می کشد.

۴ در سالن غرفه چهارم با عنوان «مشعل داران امامت؛ میراث هزار ساله فقها» به نقش فقها در استمرار خط امامت پرداخته شده است.

۵ سالن پنجم با عنوان «انفجار نور؛ تجلی امامت در انقلاب اسلامی» بازتاب تحقق امامت در نهضت امام خمینی (ره) را روایت می کند.

۶ سالن ششم تحت عنوان «کارگاه امامت؛ فناوری های موفق گام اول» تجربه های موفق در دوران گام اول انقلاب را معرفی می کند.

۷ سالن هفتم با نام «از امامت کلان تا امامت محله؛ راهبرد گام دوم» به تبیین راهبردهای پیش رو در گام دوم می پردازد.

۸ در سالن هشتم با عنوان «شذرات؛ مروری بر یک تجربه موفق»، تجربه ای مشخص در زمینه امامت محله مرور می شود.

۹ سالن نهم به موضوع «مسجد جامعه پرداز؛ کانون تپنده امامت محله» اختصاص دارد.

۱۰ نهایتاً سالن دهم با عنوان «دولت و مسجد؛ زمینه سازی برای امامت محله» به بررسی پیوند نهاد دولت با مسجد در تحقق این الگو می پردازد.

تعداد برنامه های آموزشی، کارگاه های برگزار شده و سخنرانی ها در نمایشگاه چه میزان بود؟

تا امروز دوره های متعددی برگزار شده است؛ از جمله دوره شهیده فاتحی، دوره آرمان، سفیر حسین و همچنین برنامه های توانمندسازی ویژه امامان در استان ها و شهرستان های مختلف. اگر بخواهم به صورت کلی بیان کنم، تعداد دوره های آموزشی و

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

کارگاه‌ها بیش از ۱۰۰ دوره بوده و در کنار آن بیش از ۱۵۰ جلسه سخنرانی نیز برگزار شده است. این مجموعه فعالیت‌ها نقش مهمی در تقویت ظرفیت‌های فرهنگی و تربیتی ایفا کرده است.

میانگین سن بازدیدکنندگان نمایشگاه را چطور ارزیابی می‌کنید؟

عمده بازدیدکنندگان نمایشگاه را جوانان تشکیل می‌دهند و می‌توان میانگین سنی حدود ۲۵ سال را برای آن‌ها در نظر گرفت. با این حال، افراد کم‌سن‌تر و همچنین میانسالان و حتی سالمندان نیز حضور دارند و از نمایشگاه بازدید می‌کنند. این تنوع سنی نشان‌دهنده جذابیت و گستردگی موضوعات نمایشگاه برای اقشار مختلف جامعه است.

این نمایشگاه تا چه زمانی ادامه دارد و چه برنامه‌هایی برای توسعه آن دارید؟

نمایشگاه مسجد جامعه پرداز به صورت دائمی برپا شده است و فعلاً برنامه‌ریزی ما بر این است که نسخه چهارم نمایشگاه مسجد جامعه پرداز را ارائه کنیم. اما لازم به ذکر است که این موضوع نیازمند هزینه‌های قابل توجهی است که باید مسئولان فرهنگی کشور آن را تعیین و تأمین کنند.

آیا برنامه‌ای برای گسترش این نمایشگاه در استان‌های دیگر دارید؟

تاکنون بسیاری از بازدیدکنندگان درخواست برپایی این نمایشگاه در استان‌های خود را مطرح کرده‌اند. با این حال، برگزاری نمایشگاهی با این ابعاد و کیفیت نیازمند هزینه‌های سنگینی است. اگر این هزینه‌ها تأمین شود، تیم داده و محتوا و همچنین تیم اجرایی آمادگی کامل برای برپایی نمایشگاه در استان‌های دیگر را دارد.

چه اتفاق ویژه‌ای در دوره فعلی یا دوره‌های بعدی نمایشگاه پیش‌بینی شده است؟

یکی از برنامه‌های مهم ما برگزاری رویداد و دوره تربیت راوی نمایشگاه است که با هدف گسترش گفت‌وگو میان مسجد جامعه پرداز برگزار می‌شود. همچنین قصد داریم چهره‌های رسانه‌ای تأثیرگذار در حوزه فرهنگ را برای بازدید از نمایشگاه دعوت کنیم.

چشم‌انداز کلی طرح مسجد جامعه پرداز را چگونه ترسیم می‌کنید؟

چشم‌انداز آینده این طرح ایجاد شبکه‌ای از مساجد جامعه پرداز در سراسر کشور است که هر یک به کانون تپنده امامت محله تبدیل شوند. این مساجد می‌توانند سلول‌های بنیادین تمدن نوین اسلامی باشند که از پایین به بالا شکل می‌گیرند و زمینه‌ساز ظهور امام زمان (عج) خواهند بود. با تحقق این چشم‌انداز، مسجد به جایگاه اصلی خود در تمدن اسلامی باز خواهد گشت؛ جایگاهی که محور عبادت، اجتماع، حکمت و حکمرانی است.

با نمایشگاه مسجد جامعه پرداز بیشتر آشنا شویم

الگوی حکمرانی اسلامی

نمایشگاه مسجد جامعه پرداز، رویدادی است که با هدف تبیین دو ایده کلیدی طراحی شده است: «امامت به عنوان الگوی اداره و سیستم عامل در اسلام» و «پایگاه تحقق امامت در سطح محله». این نمایشگاه تلاش می‌کند نشان دهد چگونه می‌توان امامت را از سطح کلان و در سطح ولایت فقیه، به سطوح میانی جامعه گسترش داد و از این طریق، الگویی کارآمد برای اداره واحدهای اجتماعی ارائه کرد. در این نمایشگاه، بازدیدکنندگان با سیر تاریخی تلاش برای حفظ و گسترش الگوی امامت آشنا می‌شوند؛ از واقعه غدیر به عنوان نقطه وضع قاعده امامت تا تلاش هزار ساله فقها، و از انقلاب اسلامی به عنوان نقطه احیای الگوی امامت در سطح کلان تا طرح مسجد جامعه پرداز به عنوان راهکاری برای تحقق امامت در سطح محله. این نمایشگاه تاکنون در ۳ مقطع روزرسانی شده و در حال حاضر به صورت دائمی در مسجد مقدس جمکران برای مخاطبان فعالیت دارد. این نمایشگاه در ۱۰ سالن و با استفاده از تصاویر و نوشته‌ها و کلیپ‌های گوناگون برای بازدیدکنندگان به تبیین و عرضه الگوی حکمرانی در سطح جامعه اسلامی می‌پردازد. در ادامه بیشتر با این نمایشگاه آشنا می‌شویم.

نمایشگاه مسجد جامعه پرداز، رویدادی است که با هدف تبیین دو ایده کلیدی طراحی شده است: «امامت به عنوان الگوی اداره و سیستم عامل در اسلام» و «پایگاه تحقق امامت در سطح محله». این نمایشگاه تلاش می‌کند نشان دهد چگونه می‌توان امامت را از سطح کلان و در سطح ولایت فقیه، به سطوح میانی جامعه گسترش داد.

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

۲ کنشگران مسجدی

امامان محله، همسران امامان محله، بانوان کنشگر مسجدی (بانوری‌ها)، مدیران و اعضای کانون‌های فرهنگی هنری مساجد، فرماندهان پایگاه‌های بسیج محلات و اعضای آن‌ها.

۳ طلاب و روحانیون

به عنوان مهم‌ترین ظرفیت بالقوه برای تحقق امامت محله.

یک نمایشگاه در ۱۰ سالن

نمایشگاه با یک روایت منسجم، بازدیدکنندگان را با سیر تحول الگوی امامت آشنا می‌کند. این روایت در قالب ۱۰ سالن برای بازدیدکنندگان عرضه می‌شود. در ادامه این سالن‌ها را می‌توان چنین توصیف کرد.

کلان روایت نمایشگاه در یک نگاه

نمایشگاه مسجد جامعه پرداز، روایتگر مسیری است که از درک بحران الگوهای اداره موجود در جهان آغاز می‌شود و به راهکاری عملی برای گسترش الگوی امامت از سطح کلان به سطح محله می‌رسد. این نمایشگاه با طرح چالش‌های مهم تمدن‌های موجود و ناتوانی آنها در تأمین سعادت انسان شروع می‌شود. سپس با تشبیه تمدن‌ها به ساختار کامپیوتر یا موبایل، اهمیت «سیستم عامل» یا همان «الگوی اداره» را برجسته می‌کند. در ادامه، امامت را به عنوان سیستم عامل اصیل اسلامی معرفی می‌کند که در واقعه غدیر خم توسط پیامبر اکرم (ص) به بشریت عرضه شده است.

در گام بعدی، نمایشگاه شش ویژگی بنیادین این الگو، شامل دینی و اعتقادی بودن، مردمی بودن، اشرافی نبودن، مسرف نبودن، ظالم نبودن و ظلم‌پذیر نبودن را در سیره ائمه معصومین (ع) به نمایش می‌گذارد و نشان می‌دهد چگونه این انسان ۲۵۰ ساله (تعبیر رهبر انقلاب از دوران امامت اهل بیت) الگوی امامت را در عمل به نمایش گذاشته است.

پس از آن، تلاش هزار ساله فقها و علمای شیعه برای حفظ و گسترش الگوی امامت روایت می‌شود؛ تلاشی که نهایتاً به «انفجار نور» یا همان انقلاب اسلامی منجر می‌شود. انقلاب اسلامی به عنوان تجلی الگوی امامت در عصر معاصر و نقطه احیای سیستم عامل اسلامی در سطح کلان معرفی می‌شود.

نمایشگاه سپس به معرفی فناوری‌ها و نرم‌افزارهای کارآمدی می‌پردازد که در گام اول انقلاب برای تحقق الگوی امامت به کار گرفته شدند. فناوری‌هایی مانند کمیته‌های انقلاب، جهاد سازندگی، سپاه پاسداران، بسیج، و کمیته امداد.

در ادامه، نمایشگاه استراتژی گام دوم انقلاب را تبیین می‌کند؛ گسترش الگوی امامت از سطح کلان (ولایت فقیه) به سطوح میانی جامعه، راهکار عملی برای این منظور، «امامت میانی» و به طور خاص «امامت محله» معرفی می‌شود.

برای نشان دادن قابلیت اجرای این الگو، نمایشگاه به تجربه موفق آیت‌الله محمدعلی شاه‌آبادی که امام خمینی (ره) ایشان را استاد خود می‌دانست، در کتاب «شذرات المعارف» اشاره می‌کند که توانسته بود جمعیتی ۵۰۰ نفره را با محوریت دو اصل «ولایت طولی» (امامت) و «ولایت عرضی» (اخوت) سازماندهی کند.

نمایشگاه در ادامه به معرفی طرح عملیاتی «مسجد جامعه پرداز» می‌پردازد که راهکاری جامع برای تحقق امامت در سطح محله است. در این طرح، مسجد از یک مکان صرفاً عبادی (نسل اول) یا چندکارکردی (نسل دوم) به مرکز شکل‌گیری و اداره جامعه محلی (نسل سوم) ارتقا می‌یابد. فرآیندهای تعیین امام محله، وظایف سه‌گانه او، نحوه حل مسائل محله، ساختار مسجد جامعه پرداز و خدمات قابل ارائه به محله به تفصیل تشریح می‌شود.

در پایان، نمایشگاه به نقش و مسئولیت دولت و حاکمیت در زمینه‌سازی برای تحقق طرح مسجد جامعه پرداز اشاره می‌کند و پیش‌نویس «سند ملی مسجد» به عنوان نقشه راه همکاری دولت و مساجد معرفی می‌شود.

چشم‌انداز نهایی نمایشگاه، ایجاد شبکه‌ای از مساجد جامعه پرداز در سراسر کشور است که به عنوان سلول‌های بنیادین تمدن نوین اسلامی، زمینه‌ساز ظهور امام زمان (عج) شوند. با تحقق این هدف، مسجد به جایگاه اصلی خود در تمدن اسلامی بازمی‌گردد؛ محور جامعه پرداز و اداره محله.

مخاطبان نمایشگاه

مخاطبان اصلی نمایشگاه مسجد جامعه پرداز شامل سه گروه می‌شوند؛

۱ مؤثرین فرهنگی

نخبگان و مسئولان فرهنگی در سطح ملی، استانی و شهرستانی؛ نظیر ائمه جمعه، نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، رؤسا و مدیران سازمان‌های فرهنگی، اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی فضای مجازی، مدیران و کارشناسان خبرگزاری‌ها، مسئولان صدا و سیما، برنامه‌سازان و هنرمندان و دیگر چهره‌های مؤثر فرهنگی و هنری.

نمایشگاه مسجد جامعه پرداز، روایتگر مسیری است که از درک بحران الگوهای اداره موجود در جهان آغاز می‌شود و به راهکاری عملی برای گسترش الگوی امامت از سطح کلان به سطح محله می‌رسد. این نمایشگاه با طرح چالش‌های مهم تمدن‌های موجود و ناتوانی آنها در تأمین سعادت انسان شروع می‌شود. سپس با تشبیه تمدن‌ها به ساختار کامپیوتر یا موبایل، اهمیت «سیستم عامل» یا همان «الگوی اداره» را برجسته می‌کند. در ادامه، امامت را به عنوان سیستم عامل اصیل اسلامی معرفی می‌کند که در واقع غدير خم توسط پیامبر اکرم (ص) به بشریت عرضه شده است

آی‌اواس) روی سیستم عامل دیگر (مانند اندروید) نصب نمی‌شود، نظامات و تشکیلاتی (فناوری یا نرم‌افزار) که اسلام دارد نیز فقط روی الگوی حکمرانی اسلامی (سیستم عامل) قابلیت اجرا دارد. به عنوان مثال، نظاماتی مانند اتفاق یا زکات روی سیستم عامل‌های دیگر مانند نظام سرمایه‌داری کارآمد نیستند. این سالن با این پرسش کلیدی پایان می‌یابد که «الگوی حکمرانی اسلام چیست؟»

سالن ۲

غدير؛ طلوع سیستم عامل امامت

در این سالن، واقعه غدير به عنوان نقطه معرفي الگوی اداره در اسلام مورد بررسی قرار می‌گیرد. کلیپی از رهبر معظم انقلاب پخش می‌شود که ایشان می‌فرمایند در غدير دو اتفاق رخ داد:

- نصب امام علی (ع) به عنوان امام مسلمین
- وضع قاعده «امامت» به عنوان الگوی اداره در اسلام

به فرموده رهبری، اتفاق دوم (وضع قاعده امامت) اتفاق اصلی و بزرگ غدير محسوب می‌شود. در یک دیوارنگاره، صحنه غدير به تصویر کشیده شده و به این فرمان پیامبر (ص) اشاره می‌کند که فرمودند: «حاضران به غایبان این پیام را برسانند». نمایشگاه مسجد جامعه پرداز به نوعی اجرای همین فرمان رسول

سالن ۱

بن‌بست الگوهای اداره؛ جهان در جستجوی راه نجات

در این سالن، چالش‌های الگوهای اداره موجود در جهان مورد بررسی قرار می‌گیرد. امروز بشر میراث‌دار تمام تمدن‌هایی است که وعده سعادت داده‌اند، اما همگی در عمل ناتوان بوده‌اند. انسان امروز بیش از هر زمان دیگری احساس ناامیدی، اضطراب، استیصال و خستگی در رسیدن به آسایش و آرامش می‌کند. اگر ساختار تمدن‌ها به ساختار موبایل یا کامپیوتر تشبیه شوند می‌توان آنها را متشکل از سه بخش دانست:

- سخت‌افزار؛ امکانات و زیرساخت‌های فیزیکی
 - نرم‌افزار؛ برنامه‌ها و سامانه‌های مدیریتی
 - سیستم عامل؛ هسته اصلی مدیریت که در هر تمدنی به آن «الگوی حکمرانی» یا «الگوی اداره» گفته می‌شود.
- همان‌طور که نرم‌افزار مخصوص یک سیستم عامل (مثلاً

خدا (ص) است تا قاعده امامت را به گوش نسل های امروز برساند و برای آن ها تبیین کند.

سالن ۳

انسان ۲۵۰ ساله؛ الگوی عینی امامت

در این سالن، ۶ ویژگی اصلی الگوی امامت در قالب مفهوم «انسان ۲۵۰ ساله» (ایده رهبر معظم انقلاب درباره دوره امامت اهل بیت) تبیین می شود. طبق این ایده، همه ائمه معصومین (ع) مانند یک انسان واحد هستند که ۲۵۰ سال زندگی کرده (آنچنان که فرموده اند «کلهم نور واحد»)، و در این مدت الگوی انسان

کامل (امام) را به تصویر کشیده اند. شش ویژگی اصلی الگوی امامت عبارتند از:

- دینی و اعتقادی بودن؛ مبتنی بر باورهای دینی و اعتقادی اسلام
 - مردمی بودن؛ متکی به حضور و مشارکت مردم
 - اشرافی نبودن؛ پرهیز از اشرافی گری و تجمل گرایی
 - مسرف نبودن؛ استفاده بهینه از منابع و پرهیز از اسراف
 - ظالم نبودن؛ عدالت محوری و پرهیز از ظلم به دیگران
 - ظلم پذیر نبودن؛ ایستادگی در برابر ظلم و ستم
- در این سالن، نمونه هایی از تجلی این ویژگی ها در سیره امامان معصوم (ع) ارائه می شود؛ از جمله:
- دفاع حضرت زهرا (س) از الگوی امامت در خطبه فدکیه
 - نیزدیرفتن شرط شورای شش نفره توسط امیرالمؤمنین (ع)
 - مبنی بر اضافه شدن سیره دو خلیفه قبلی به الگوی حکمرانی اسلامی
 - بازخواست امیرالمؤمنین (ع) از فرماندارش در بصره به خاطر رفتار اشرافی
 - اجازه ندادن امیرالمؤمنین (ع) به سپاهش برای مقابله به مثل با سپاه معاویه در جنگ صفین
 - شهادت امام حسین (ع) برای جلوگیری از انحراف الگوی امامت
- در انتهای این سالن، به توقیع امام زمان (عج) اشاره می شود که در آن حضرت دستور دادند مردم در دوران غیبت به راویان احادیث اهل بیت (یعنی فقها) مراجعه کنند.

سالن ۴

مشعل داران امامت؛ میراث هزار ساله فقہا

این سالن به روایت تلاش هزار ساله علما و فقہا برای زنده نگه داشتن الگوی امامت می‌پردازد. در این سالن، دو خط روایی موازی نشان داده می‌شود؛

- خط تلاش علما و فقہا؛ تلاش برای زنده نگه داشتن خط امامت و استقرار آن در هر فرصت ممکن
- خط مقابل؛ تلاش الگوهای حکمرانی زر و زور و تزویر برای مقابله با الگوی امامت

نمونه‌هایی از تلاش‌های علما برای اقامه امامت که در این سالن روایت می‌شود؛

- سید رضی و سید مرتضی که سمت رسمی نقابت سادات (طالبیان) را بر عهده داشتند
 - شیخ طوسی که تبیین کننده نقش فقہا در اقامه اسلام و حکومت بود
 - خواجه نصیر طوسی که وزیر هلاکو خان مغول شد و به اقامه اسلام پرداخت
 - محقق کرکی که در حکومت طهماسب صفوی به سمت شیخ الاسلامی رسید و نائب‌الامام بود
 - میرزا شیرازی که با تحریم تنباکو توانست از استعمار ایران جلوگیری کند
 - آیت‌الله لاری که به درخواست مردم لار برای رهبری جامعه اسلامی به ایران هجرت کرد
 - میرزا کوچک خان جنگلی که حکومت جنگل را تشکیل داد (که به تعبیر رهبری، مینیاتور جمهوری اسلامی است)
- در خط مقابل، به رویدادهایی مانند انقلاب فرانسه و انقلاب آمریکا (تولد آخرین مدل الگوی حکمرانی باطل) و پایان حکومت عثمانی همزمان با آغاز تمدن غرب (با فلسفه نفی دین و قطع ارتباط انسان‌ها با خدا) پرداخته می‌شود.

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

سالن ۵

انفجار نور؛ تجلی امامت در انقلاب اسلامی

این سالن به روایت چگونگی تبلور آرزوی هزار ساله علمای شیعه در انقلاب اسلامی می‌پردازد. انقلاب اسلامی که امام خمینی (ره) آن را به عنوان «انفجار نور» تعبیر کردند، ثمره تلاش هزاران ساله انبیا، ائمه و فقها معرفی می‌شود. در این سالن نشان داده می‌شود که انقلاب اسلامی ایران دارای همه ویژگی‌های الگوی حکمرانی اسلام است؛

- بر اساس اهداف بلند اسلام شکل گرفت
- به وسیله خیل عظیم مردم مستضعف و پابره‌نه به پیروزی

رسید

- اشراف و مسرفان با آن همراه نبودند
- ظالمانه نبود و ظلم‌پذیر نیز نبود

همچنین در این سالن، مراحل تمدن‌سازی تبیین می‌شود؛

- انقلاب تمدنی
- تشکیل نظام تمدنی
- ایجاد دولت تمدنی
- جامعه‌سازی تمدنی
- صدور فرهنگ جامعه به جوامع دیگر و هضم نمودن جوامع

دیگر

نکته محوری سالن این است که در هر مرحله از تمدن‌سازی، فناوری‌هایی برای جامعه‌پردازی وجود دارد که باید با الگوی حکمرانی آن تمدن سازگار باشد.

سالن ۶

کارگاه امامت؛ فناوری‌های موفق گام اول

این سالن به معرفی فناوری‌ها و نرم‌افزارهایی می‌پردازد که در گام اول انقلاب برای تحقق الگوی امامت به کار گرفته شدند. در واقع، این سالن نشان می‌دهد که چگونه می‌توان از «نظریه» به «عمل» رسید. برخی از این فناوری‌ها عبارتند از؛

- فناوری راهپیمایی؛ ابتکار امام خمینی برای به صحنه آوردن مردم با محتوای دینی و عقیدتی و بر پایه حضور مردم در خیابان
- فناوری زنبور عسل؛ شبکه روحانیت و مبلغین امام خمینی که با ویژگی‌های دینی بودن، مردمی بودن و عدم ظلم فعالیت می‌کردند

- کمیته‌های انقلاب؛ با سه ضلع روحانیت، مسجد و مردم که تا سال ۱۳۷۰ حکمرانی محلی را محقق کردند

- حساب ۱۰۰ امام و بنیاد مسکن؛ برای ساخت خانه‌های ارزان قیمت با مشارکت مردم

- جهاد سازندگی؛ به عنوان نرم‌افزار بازسازی و محرومیت‌زدایی
- کمیته امداد؛ برای کمک به قشر مستضعف
- سپاه پاسداران؛ به عنوان نمونه‌ای از یک فناوری منطق با سیستم عامل اسلام

- سیج؛ برای مشارکت همه مردم در زمینه‌های مختلف
- نهضت سوادآموزی؛ برای ریشه کنی بی‌سوادی
- هیئت‌های عزاداری؛ به عنوان مراکزی برای احیای امر اهل بیت (ع)

- راهیان نور؛ برای زنده نگه داشتن روحیه جهاد و مقاومت
- گروه‌های جهادی؛ برای مشارکت اقشار مختلف در آبادانی کشور

- راهپیمایی اربعین؛ به عنوان رسانه و الگویی برای نشان دادن آرمان چرخه خیر تمدن اسلامی
- همچنین در این سالن به بدافزارها و ویروس‌هایی که برخی از این فناوری‌ها را ناکارآمد کردند نیز اشاره می‌شود؛ مانند ورود فرهنگ توسعه تمدنی غرب به کشور و رویای «ژاپن اسلامی» که آسیب‌های جدی به بسیاری از فناوری‌های تمدن اسلامی وارد کرد.

سالن ۷

از امامت کلان تا امامت محله؛ راهبرد گام دوم

این سالن با پخش کلیپی از آیت‌الله سیدمحمد مهدی میرباقری آغاز می‌شود که به تبیین چالش‌های پیش روی جامعه در عصر حاضر می‌پردازد. امروز نظم جهانی در حال تغییر است و سیستم اداره جهان که پس از جنگ‌های جهانی اول و دوم توسط ابرقدرت‌ها و با ابزار سازمان‌های جهانی شکل گرفته بود، متزلزل شده است. طرح اصلی دشمن، استقرار «حکمرانی مجازی» است که بر «تنها کردن بشر» استوار است و می‌خواهد پیوندهای انسانی و رشته ولایت را قطع کند (یقطعون ما امر الله به ان، یوصل). به ان، یوصل).

در این سالن تبیین می‌شود که در گام دوم انقلاب، برای مواجهه با این چالش و پیشبرد گام‌های خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی، باید همان‌طور که با الگوی امامت انقلاب کردیم و نظام مستقر کردیم، سه گام بعدی (دولت‌سازی، جامعه‌سازی و تمدن‌سازی) را نیز با الگوی امامت برداریم و تلاش کنیم امامت را از سطح کلان به سطوح میانی و خرد (حتی تا سطح خانواده) گسترش دهیم.

این سالن معرفی می‌کند که الگوی «امامت میانی» راهکاری است برای گسترش الگوی امامت از سطح کلان (ولایت فقیه) به سطوح میانی جامعه مانند محله‌ها، شرکت‌ها، هیئت‌ها، مدارس و نمونه‌هایی از این دست است. امام محله، نمونه‌ای از امامت میانی است که می‌تواند مسئولیت هدایت و اداره محله را بر عهده بگیرد، نه به صورت انتصابی از بالا بلکه به صورت تعیینی و با پذیرش مردم از پایین.

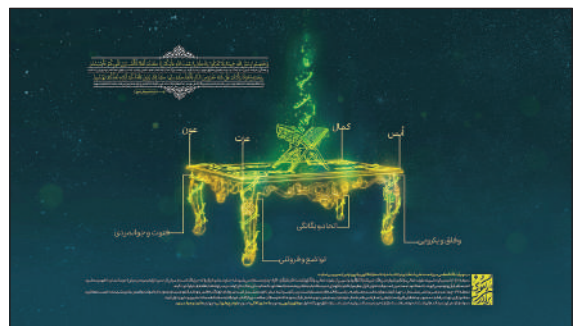
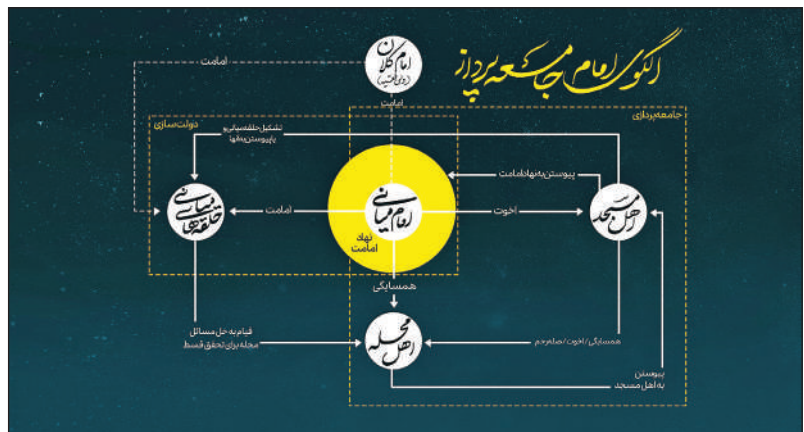
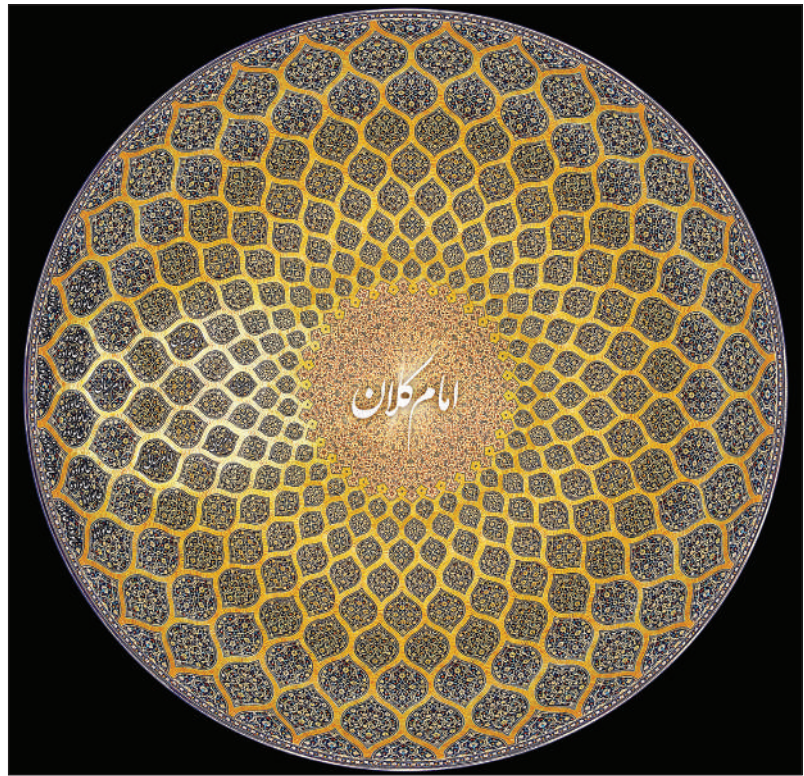
سالن ۸

شذرات؛ مروری بر یک تجربه موفق

این سالن به مرور تجربه آیت الله محمدعلی شاه آبادی (استاد امام خمینی) می پردازد که در کتاب «شذرات المعارف» الگوی حرکت خود را توضیح داده است. این تجربه موفق می تواند الگویی برای امامت محله در عصر حاضر باشد. آسیب شناسی آیت الله شاه آبادی از جامعه اسلامی شامل ۴ چالش عمده بود؛

- غرور
 - یأس
 - افتراق
 - نداشتن بیت المال
- ایشان راه حل را «احیای مرام اسلام» می داند که شامل دو اصل است؛
- حفظ اختصاص حکومت مطلقه به قرآن مجید
 - حفظ اختصاص ولایت مطلقه به مقام معظم حضرت حجت (عج)
- آیت الله شاه آبادی معتقد بود این امر با استحکام روابط مذهبی، شدنی است که نیازمند رعایت دو اصل و ۱۴ فرع است. دو اصل (که مانند تار و پود هستند و برای جامعه لباس تقوا شکل می دهند) عبارتند از؛

- رشته نبوت و ولایت (ولایت طولی یا همان امامت)
 - رشته اخوت (پیوندهای اجتماعی یا همان ولایت عرضی)
- در این سالن، ۱۴ فرع این الگو نیز توضیح داده می شود که شامل مواردی چون ترغیب مردم به علمای اسلام، استحکام اتحاد میان علما، تأسیس مجله دینی، التزام به ظاهر شرع، اعتدال در معیشت، ایجاد شرکت های اقتصادی، ایجاد صندوق قرض الحسنه، تعیین مشاغل برای افراد بیکار، دفاع از حقوق افراد، حضور در مصائب و تشییع جنازه مسلمین، حل اختلافات، و تشکیل بیت المال است.
- آیت الله شاه آبادی جمعیتی ۵۰۰ نفره ایجاد کرده بود که همه اعضای آن پیوند اخوت داشتند. ایشان مبدع هیئت های مذهبی به شکل امروزی و صندوق های قرض الحسنه بودند. همچنین طرحی به نام «ناحیه مقدسه» داشتند که شامل ارکان جامعه و دو سیاست «عده» (افراد) و «عده» (منابع) بود.

سالن ۹

مسجد جامعه پرداز؛ کانون تپنده امامت محله

این سالن به صورت کاربردی و عملیاتی به طرح «مسجد جامعه پرداز» می‌پردازد. مسجد جامعه پرداز، مرحله تکاملی مساجد (نسل سوم) است که از نسل‌های قبلی (مسجد عبادت محور و مسجد چندکارکردی) فراتر رفته و به محور شکل‌گیری و اداره جامعه محلی بر اساس الگوی تبدیل می‌شود. در این سالن، طرح‌های عملیاتی زیر ارائه می‌شود:

● فرآیند تعیین امام محله؛ توضیح مراحل که امام جماعت باید طی کند تا به امام محله تبدیل شود. امامت مسجد دارای هفت سطح است که پایین‌ترین آن امامت جماعت و بالاترین آن امامت میانی است.

● وظایف سه گانه امام محله

● تشکیل و تقویت نهاد امامت؛ امام باید یک هسته سخت (شامل همسرش و افراد پای کار محله) را تربیت کند و با آن‌ها نهاد امامت محله را شکل دهد.

● تقویت پیوندهای اجتماعی؛ شامل پیوندهای طولی (رابطه مردم با امام زمان، ولی فقیه و امام محله) و پیوندهای عرضی (اخوت، همسایگی و صلح رحم).

● حل مسائل محله (اقامه قسط)؛ امام محله باید بر حلقه‌های میانی که از اهالی محله شکل گرفته‌اند امامت کند و آن‌ها را وارد میدان حل مسائل محله کند.

● فرآیند حل مسئله

امام باید فرآیندی یازده مرحله‌ای را طی کند که شامل شناخت معضلات، اولویت‌بندی، ریشه‌یابی، ترسیم وضع مطلوب، شناسایی ظرفیت‌ها، یافتن راه حل، انتخاب بهترین راه حل، برنامه‌ریزی، اقدام، بازخوردگیری و گزارش‌دهی است.

● نظام مسائل امام میانی

حدود ۱۰۰ مسئله با جهت‌گیری تمدنی که امام محله می‌تواند پیگیری کند، در هشت سر فصل (سبک زندگی، معنویت و اخلاق، علم و پژوهش، اقتصاد، عزت ملی، استقلال و آزادی، جهاد امید، عدالت و مبارزه با فساد) و ۲۹ نظام اجتماعی تقسیم شده‌اند.

● ساختار مسجد جامعه پرداز

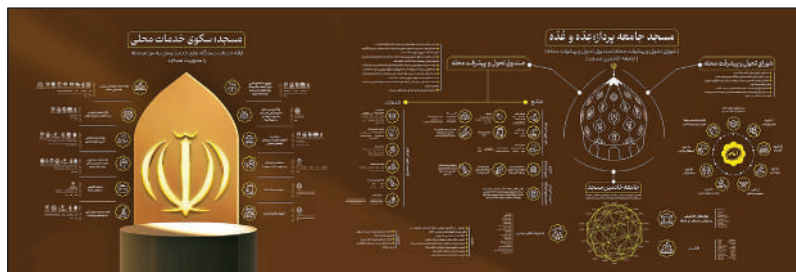
● شورای تحول و پیشرفت محله؛ با ریاست امام و دبیری رئیس بسیج در کار گروه‌های مختلف به حل مسائل می‌پردازد.

● جامعه خادمین؛ متشکل از اعضای مجموعه‌های مردمی، نهادهای حاکمیتی و دولتی مستقر در محله، و اقشار مختلف مردم.

● صندوق تحول و پیشرفت محله؛ برای تأمین منابع مالی مورد نیاز خدمات مسجد به محله.

● سکوی خدمات محلی مسجد؛ فهرستی از خدماتی که مسجد می‌تواند به محله ارائه دهد، مانند خدمات کاروباری، مدیریت پسماند، کاهش آسیب‌های اجتماعی، خدمات آموزشی و غیره.

در این سالن همچنین نقشه ایران نمایش داده می‌شود که نشان می‌دهد در هر استان چند نفر در مهرواره‌ها و عملیات‌های مختلف بنیاد هدایت (نظیر مهرواره‌های بانور، اوج، و محله همدل) شرکت کرده‌اند. همچنین نمونه‌های موفق اجرای این ایده در سطح محلات در قالب پادکست‌های قصه و سبک‌های مختلف روایت نمایش داده می‌شود.

ویژه نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

سالن ۱۰

دولت و مسجد؛ زمینه سازی برای امامت محله

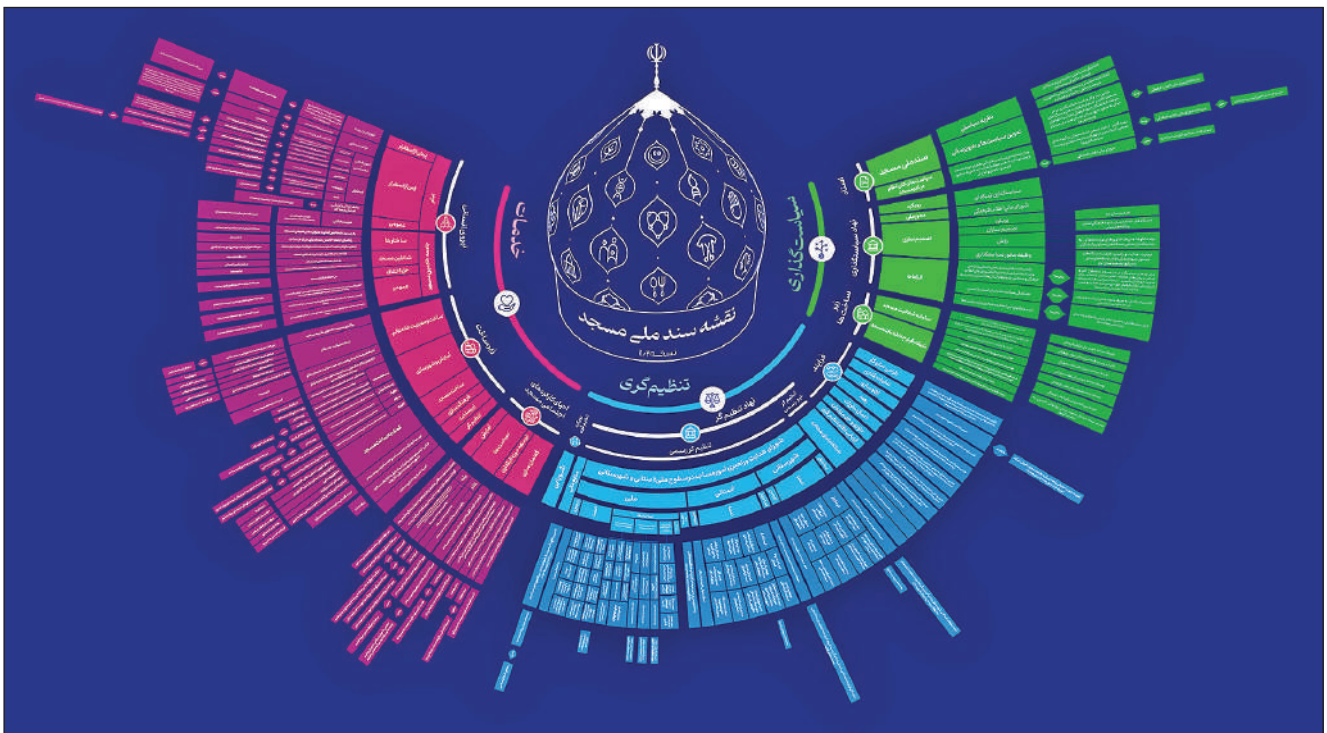
در این سالن، پیش نویس «سند ملی مسجد» که برای تصویب در شورای عالی انقلاب فرهنگی آماده شده، ارائه می شود. این سالن به زاویه دیگری از طرح مسجد جامعه پرداز می پردازد؛ نقش و مسئولیت دولت و نظام در زمینه سازی برای تحقق این طرح. در حالی که بخش های قبلی نمایشگاه عمدتاً به اقداماتی که امام و کنشگران مسجدی باید انجام دهند پرداخته بود، این سالن به وظایف دولت و حاکمیت در پشتیبانی از طرح می پردازد. مسائلی مانند اصلاح قوانین، تأمین منابع مالی، آموزش و تربیت امامان محله، و هماهنگی بین نهادهای مختلف در این سالن مورد بررسی قرار می گیرد.

جمع بندی و چشم انداز

نمایشگاه مسجد جامعه پرداز با ارائه یک روایت منسجم از امامت به عنوان الگوی اداره در اسلام، تلاش می کند راهکاری عملی برای تحقق این الگو در سطح محله ارائه دهد. این نمایشگاه نشان می دهد که:

- امامت، سیستم عامل (الگوی اداره) اصیل اسلامی است که در غدیر خم معرفی شد.
- ائمه معصومین (ع) این الگو را در عمل به نمایش گذاشتند و ویژگی های آن را تبیین کردند.
- فقها و علما در طول هزار سال حفظ و گسترش این الگو تلاش کردند.
- انقلاب اسلامی، نقطه احیای این الگو در سطح کلان (ولایت فقیه) بود.
- گام دوم انقلاب نیازمند گسترش این الگو به سطوح میانی جامعه است.
- مسجد جامعه پرداز، راهکاری عملی برای تحقق امامت میانی در سطح محله است.
- تحقق کامل این الگو نیازمند همکاری همه جانبه مردم، مساجد، امامان محله و نهادهای حاکمیتی است.
- چشم انداز آینده این طرح، ایجاد شبکه ای از مساجد جامعه پرداز در سراسر کشور است که هر یک به کانون تپنده امامت محله تبدیل شوند. این مساجد می توانند سلول های بنیادین تمدن نوین اسلامی باشند که از پایین به بالا شکل می گیرد و زمینه ساز ظهور امام زمان (عج) می شود. با تحقق این چشم انداز، مسجد به جایگاه اصلی خود در تمدن اسلامی بازمی گردد: محور عبادت، اجتماع، حکمت و حکمرانی.

فرآیند حکمرانی

● دوکوهه پیشرفت محلات

نمایشگاه مسجد جامعه پرداز، دوکوهه عصر حاضر برای پیشرفت محلات است. همانگونه که پادگان دوکوهه در دفاع مقدس، کانون آموزش، تجهیز و اعزام رزمندگان به خطوط مقدم بود، این نمایشگاه نیز مرکزی برای اهداف ذیل است؛ این نمایشگاه، همچون دوکوهه دیروز، سرآغاز حرکتی فراگیر است؛ حرکتی برای بازگرداندن مسجد به جایگاه اصیل خود به عنوان قلب تپنده محله و گسترش الگوی امامت از عرصه کلان به میدان زندگی روزمره مردم.

● افق‌گشایی

- ۱ برای امامان جماعت، افق جدیدی از نقش خود فراتر از پیش‌نمایی می‌گشاید
- ۲ برای کنشگران مسجدی، چشم‌اندازی از جایگاهشان در پیشرفت محله ترسیم می‌کند
- ۳ برای مؤثرین فرهنگی، دورنما و کلیتی از مسجد به عنوان کانون پیشرفت محله نمایان می‌سازد.

● آموزش و بصیرت‌افزایی

- ۱ امامان جماعت را با مسیر تبدیل شدن به امام محله آشنا می‌کند
- ۲ کنشگران مسجدی را برای ایفای نقش حلقه‌های میانی امامت آماده می‌سازد
- ۳ به مؤثرین فرهنگی می‌آموزد چگونه از این الگو حمایت کنند.

● تجهیز به ابزارهای کارآمد

الگوهای عملیاتی و روش‌های اجرایی پیاده‌سازی مسجد جامعه پرداز را در اختیار بازدیدکنندگان قرار می‌دهد تا بتوانند بی‌درنگ در محله خود دست به کار شوند.

● انگیزه‌بخشی و اعزام

با تبیین نواز ایده‌ای اصیل، روایت تجارب موفق و نمایش دستاوردهای ملموس، به بازدیدکنندگان اطمینان می‌بخشد که «مسجد می‌تواند» محور پیشرفت محله باشد و آنان را با نقشه راهی مشخص راهی محله‌هایشان می‌کند.

ویژه نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

نمایشگاه مسجد جامعه پرداز تاکنون در سه دوره برگزار شده است.

- اولین دوره
- بهمن ۱۴۰۰
- مشهد مقدس

به مدت یک هفته برای مدیران تبلیغات اسلامی شهرستان‌های ایران (حدود ۴۰۰ مدیر) در فضایی به مساحت ۷۰۰ متر مربع

- دومین دوره
- فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱
- نمایشگاه قرآن کریم در مصلاي امام خميني تهران

در فضایی به مساحت ۲۰۰۰ متر مربع برای بازدیدکنندگان از نمایشگاه قرآن کریم

- سومین دوره
- ۶ مرداد ۱۴۰۱ به صورت دائمی
- شبستان بقیع مسجد مقدس جمکران در قم

در فضایی به مساحت ۱۵۰۰ متر مربع برای مخاطبان اصلی و کلیه علاقمندان

آشنایی با مأموریت‌های قرارگاه ملی مسجد در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام محمد پشم‌فروش محور تحول در محله

قرارگاه ملی مسجد در بین نهادهای اصلی که متولی سیاست‌ورزی، ارائه خدمات، بحث نظارت و ارزشیابی و رصد و پایش و همچنین راهبری امام‌جماعت‌های مسجد هستند، تشکیل شد. نهادهایی مثل شورای سیاست‌گذاری انجمن‌جمعه، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان اوقاف، بسیج و حوزه علمیه، با نظارت دفتر مقام معظم رهبری، کنار هم آمدند تا بتوانند تقسیم‌مأموریت‌هایی انجام بدهند.

مرداد ماه ۱۴۰۴

۴۲

در روزگاری که بازتعریف نقش مسجد در منظومه زیست اجتماعی، فرهنگی و معنوی جامعه اسلامی به یک ضرورت تبدیل شده، قرارگاه ملی مسجد با هدف ایجاد هم‌افزایی و ساماندهی مأموریت‌های متنوع نهادهای متولی امور مساجد پا به عرصه گذاشته است. این قرارگاه، به مثابه اتاق فرمانی برای هدایت و راهبری جریان‌های اثرگذار مسجدی، به دنبال آن است تا کارکردهای اصیل مسجد را احیا کرده و جایگاه راهبردی امام جماعت در زیست بوم محله را تثبیت کند. در همین زمینه، گفت‌وگویی داشته‌ایم با حجت‌الاسلام محمدپشم فروش، معاون ارتباطات بنیاد هدایت، که در ادامه می‌خوانید.

شناسایی کند و با استفاده از ظرفیت حلقه‌های میانی و افراد مؤثر اطراف خود، در حل این مسائل نقش آفرین باشد.

آیا الگوهای برای این حرکت پیش‌بینی شده است؟

بله، مساجد برتر، شاخص و الگویی را شناسایی کرده‌ایم که می‌توانند به عنوان تجربه‌های موفق در کنار این حرکت قرار بگیرند؛ به گونه‌ای که مساجد بتوانند از تجربیات هم‌صنف‌های خود در سراسر کشور بهره‌مند شوند و مسیر را بهتر طی کنند.

در عرصه میدان، قرارگاه ملی مسجد تا امروز چه اقداماتی انجام داده است؟

تشکیل قرارگاه ملی مسجد، اقدامی ارزشمند و قابل توجه بود. ما توانستیم از کان‌های متعددی که در سطح ملی کنار هم بنشینیم؛ نهادهایی مثل نمایندگان ولی فقیه در استان‌ها، مدیران کل سازمان تبلیغات، مدیران اوقاف و مدیران حوزه علمیه، همین مدل در لایه‌های استانی هم پیاده شد و در بسیاری از استان‌ها، قرارگاه‌های استانی و شهرستانی شکل گرفت.

این روند در چه سطحی از شهرستان‌ها پیش رفته است؟

در شهرستان‌هایی که ظرفیت مناسبی داشتند، اغلب قرارگاه‌ها راه‌اندازی شده‌اند. نشست‌های هم‌اندیشی، برنامه‌ریزی‌های محلی و حرکت به سمت عملیات، محور فعالیت‌های این قرارگاه‌ها بوده است. در حال حاضر، قرارگاه ملی مسجد در حدود ۱۲۰ تا ۱۳۰ شهرستان، ساختار قرارگاهی خود را با حضور ارکان اصلی از جمله امام جمعه، فرمانده سپاه، مدیر حوزه علمیه و رئیس سازمان تبلیغات اسلامی شهرستان شکل داده است. اخیراً نمایندگان این شهرستان‌ها در قالب یک نشست ملی در تهران گرد هم آمدند؛ نشست‌ی که با هدف هم‌اندیشی، تبادل

قرارگاه ملی مسجد دقیقاً چه وظیفه‌ای بر عهده دارد و با چه هدفی تأسیس شده است؟

قرارگاه ملی مسجد در بین نهادهای اصلی که متولی سیاست‌ورزی، ارائه خدمات، بحث نظارت و ارزشیابی و رصد و پایش و همچنین راهبری امام جماعت‌های مسجد هستند، تشکیل شد. نهادهایی مثل شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان اوقاف، بسیج و حوزه علمیه، با نظارت دفتر مقام معظم رهبری، کنار هم آمدند تا بتوانند تقسیم مأموریت‌هایی انجام بدهند و به لطف خدا این کار انجام شد. بزرگان این نهادها، دور هم نشستند و تقسیم مأموریت کردند؛ به عنوان مثال، بحث راهبری ائمه جماعت، انتصابات و جانمایی آن‌ها با شورای سیاست‌گذاری باشد، ریاست و دبیری این کار با ائمه جمعه باشد که شئون ولی فقیه است؛ پرورش امامان جماعت با حوزه علمیه باشد، توانمندسازی با سازمان تبلیغات باشد و بُعدهای نرم‌افزاری هم به همین صورت تقسیم شد. البته همه کنار هم هستند و بناسبت با هم‌افزایی، در این کمیته‌هایی که نام بردم، سایر نهادها هم عضو باشند تا بتوانند کار مساجد، حلقه‌های میانی که در مسجد هستند، جانمایی امام‌ها، کمک به امام‌ها و احیای کارکردهای مسجد را پی بگیرند.

از دیگر اهداف این قرارگاه آن است که مساجد خالی، به قول خودمان امام جماعت‌دار بشوند و گفت‌مان امام محله و فعالیت‌های نرمی که یک مسجد در محله خودش می‌تواند داشته باشد، پیش برود. ما در خیلی از نقاط شهری، واقعاً با کمبود مسجد مواجه‌ایم. در حوزه قوانین و ماده‌های قانونی هم دچار مشکل هستیم. مثلاً مجتمع‌های بزرگ یا شهرک‌هایی ساخته می‌شود ولی برای مسجد جانمایی کافی دیده نمی‌شود و موارد مشابه دیگر. لذا اصل قرارگاه ملی مسجد، پیشبرد نظام مسائل مسجد است که بین این نهادهایی که اسم بردم، صورت می‌گیرد. البته غیر از این نهادها، نهادهایی مثل وزارت ارشاد، کانون‌های فرهنگی هنری، شهرداری و نهادهای دیگری که می‌توانند در این حوزه کمک کنند نیز کم‌کم اضافه می‌شوند و حضور دارند، اما فعلاً این پنج شش نهاد اعضای اصلی هستند.

یکی از دغدغه‌های مهم امروز، کاهش نقش اجتماعی مسجد در محله‌هاست؛ قرارگاه ملی مسجد برای احیای این نقش چه برنامه‌هایی دارد؟

این مسئله، از جمله مسائل اصلی مادر قرارگاه ملی مسجد است. در حال حاضر، در حدود ۱۲۰ شهرستان، نهادهایی که در ذیل قرارگاه حضور دارند، ساختار قرارگاه مسجد را در سطح شهرستان شکل داده‌اند. این قرارگاه‌ها مهم‌ترین مأموریت‌شان توانمندسازی ائمه جماعت است؛ به این معنا که امام جماعت، مسجد را به عنوان پایگاه و مرکز محله بشناسد و بتواند این نقش را ایفا کند.

این توانمندسازی دقیقاً در چه قالبی انجام می‌شود؟

دوره‌های توانمندسازی، ارائه تجربه‌های موفق، و طرح راهکارهایی است برای اینکه مسجد بتواند نقش فرهنگی، اجتماعی، تربیتی و کارخانه انسان‌سازی را در محله ایفا کند. مسجد باید نظام مسائل محلی خود را

تجربه و برنامه‌ریزی برای ادامه مسیر برگزار شد. در نتیجه این نشست، برخی از قرارگاه‌ها وارد مرحله عملیاتی توانمندسازی شده‌اند. قرارگاه ملی مسجد، به صورت تدریجی و هدفمند، در سه سطح ملی، استانی و شهرستانی در حال پیشبرد مأموریت خود است تا آن‌شاءالله به هدف‌گذاری اصلی خود یعنی ارتقای جایگاه و نقش آفرینی مساجد در حل نظام مسائل محلی، دست یابد.

مسئله امام جماعت و جایگاه امام محله در این قرارگاه چگونه دیده شده است؟

بر اساس بیانات دقیق و راهبردی امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری، امام جماعت به عنوان رهبر طبیعی مسجد و محله شناخته می‌شود. همین نگاه، نقطه‌گذاری و سیاست‌ورزی اصلی قرارگاه را شکل داده است؛ یعنی ارتقای جایگاه و توانمندسازی امام جماعت. از آنجا که حضور یک امام موفق، منشأ تحول در حلقه‌های میانی، مسجد و فضای پیرامونی آن است، برای این موضوع برنامه‌ریزی دقیقی صورت گرفته است؛ هم در حوزه تربیت امام، که مأموریت حوزه‌های علمیه است تا به معنای واقعی «امام‌پرور» باشند، و هم در حوزه توانمندسازی امامانی که اکنون در میدان حضور دارند.

برنامه‌های توانمندسازی دقیقاً شامل چه مواردی است؟

برنامه‌های توانمندسازی متنوع و جامع است؛ بیش از ۷۰ قالب و ۲۵۱ سرفصل در این حوزه تدوین شده است. هر شهرستان متناسب با زیست‌بوم خاص خود، در حال طراحی نقشه توانمندسازی اختصاصی خود است تا با بهره‌گیری از ظرفیت‌های محلی، استانی یا حتی ملی، بتواند اثرگذار باشد و امام جماعت را از نقطه فعلی به سطحی بالاتر ارتقا دهد.

آیا سامانه‌ای برای پشتیبانی و رصد این فرایند در نظر گرفته شده است؟

بله، سامانه اطلس مساجد توسط بنیاد هدایت وابسته به سازمان تبلیغات اسلامی طراحی شده و در حال اجراست. تاکنون بیش از نیمی از شهرستان‌ها بر اساس این سامانه، سطح‌بندی شده‌اند؛ مساجد در قالب‌های مختلفی چون شاخص، الگو، پویا، فعال، دایر یا تعطیل‌جانمایی می‌شوند تا بتوان نقشه دقیق و هدفمندی برای راهبری و ارتقای آن‌ها طراحی و اجرا کرد.

بیشتر تمرکز قرارگاه ملی مسجد بر کدام گروه‌های اجتماعی است؟

تمرکز قرارگاه ملی مسجد، به صورت خاص بر دو لایه اصلی است: یکی امام جماعت و دیگری حلقه‌های میانی. حلقه‌های میانی همان کنشگران مسجدی هستند؛ افرادی که در حوزه‌های مختلفی مانند فعالیت‌های اجتماعی، تربیتی، جوانان، خدمت‌رسانی، جهادی، قرآنی و حتی هیئت‌امنا و خادمین مسجد نقش آفرین‌اند. قرارگاه ملی مسجد برای توانمندسازی این گروه‌ها برنامه‌ریزی کرده و در حال پیگیری اجرای آن است تا

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

حرکت تحولی مساجد از دل همین حلقه‌های موثر شکل بگیرد.

در افق آینده، قرارگاه ملی مسجد چه اهدافی را دنبال می‌کند؟ آیا قرار است به صورت شبکه‌ای در سراسر کشور توسعه پیدا کند؟

افق پیش‌رو و اهداف میان‌مدت و بلندمدتی که برای قرارگاه ملی مسجد ترسیم شده، دقیقاً در همین مسیر است؛ یعنی تثبیت قرارگاه‌های شهرستانی و استانی و رسیدن به یک «نظام مسئله‌محور» در حوزه مسجد.

این نظام مسئله‌محور شامل چه حوزه‌هایی می‌شود؟

قرار است این نظام در بخش‌های گوناگونی شکل بگیرد؛ از توانمندسازی امامان و حلقه‌های میانی گرفته تا دایر کردن تدریجی مساجد، تربیت امام در حوزه‌های علمی، ارتقای سطح کنشگری فعالان مسجد و حتی در زمینه عمران و ساخت‌وساز مساجد، می‌خواهیم مسئله محوری حضوری پررنگ داشته باشد.

آینده این حرکت را چگونه می‌بینید؟

به لطف خدا، نگاه امیدوارانه‌ای وجود دارد. هم در سطح سران نهادها، هم در لایه‌های میانی و هم در میدان، دغدغه مسجد به صورت جدی دیده می‌شود. نگاهی که مسجد را یک پایگاه محوری برای نقش آفرینی در عرصه دینی، فرهنگی و رشد محله می‌داند. این نگاه بسیار ارزشمند است و ان‌شاءالله با تدبیر و همراهی همه نهادهای دخیل، این حرکت به سرانجام مطلوب خواهد رسید.

پای صحبت های مریم زادقاسمی
درباره فعالیت های بانوان بنیاد هدایت

شبکه سازی زنان مسجدی

دفتر امور بانوان بنیاد هدایت، حدوداً از سال ۱۴۰۰ فعالیت خود را آغاز کرد. این بخش، ذیل رسالت کلی بنیاد هدایت که ایجاد و تقویت یک شبکه توانمندساز آموزشی ویژه امامان مساجد است، تعریف شده و به طور خاص، مأموریت خود را در توانمندسازی بانوان اثرگذار در مساجد جستجو می کند.

مرداد ماه ۱۴۰۴

۴۶

ویژه‌نامه مسجد سازان تبلیغات اسلامی

در روزگاری که جهان پرشتاب رسانه‌ای و تحولات اجتماعی، گاه نقش‌های ناب بانوان در عرصه‌های ایمانی و اجتماعی را کم‌رنگ جلوه می‌دهد، نهادهایی هستند که باتدبیر و باور به ظرفیت‌های زنانه، پرچم‌دار احیای جایگاه زن در ساختار تمدنی اسلام‌اند. بنیاد هدایت با تأسیس دفتر امور بانوان، کوشیده است بانوان فعال در مساجد را نه تنها شناسایی و توانمندسازی کند، بلکه آنان را به عنوان کنشگران مؤثر در زیست‌بوم مسجد و محله، به نقشی در تراز تمدن اسلامی برساند. این مسیر با تمرکز بر آموزش، روایت‌گری و پیوند میان بانوان مسجدی سراسر کشور ادامه دارد. مریم زادقاسمی، دبیر ستاد ملی مهرواره بانور و مدیر دفتر امور بانوان بنیاد هدایت، از اهداف و اقدامات این مجموعه برایمان بیشتر توضیح داده است.

مهرواره به عنوان عملیات ملی

مهرواره بانور نیز یک عملیات ملی است که سالانه توسط دفتر امور بانوان برگزار می‌شود. این مهرواره سه سال متوالی برگزار شده و اهدافی چون شناسایی بانوان شاخص، هویت‌بخشی و آموزش میدانی را دنبال می‌کند. سال اول، تمرکز اصلی بر محور خانواده بود؛ در سال دوم موضوع جهاد تبیین با تأکید بر فرمایش رهبر انقلاب در دستور کار قرار گرفت و امسال، مهرواره بانور به مهم‌ترین خلأ میدان جهاد تبیین یعنی ضعف در تولید محتوای رسانه‌ای و کنشگری در فضای مجازی ورود کرده است. اکنون در آستانه راه‌اندازی هسته‌های مقاومت رسانه‌ای مساجد هستیم و تلاش می‌کنیم با اتکا به ظرفیت بانورهای فعال، گام مؤثری در عرصه روایت‌گری و اثرگذاری اجتماعی از بستر مسجد برداریم.

همه بانوان مسجدی مخاطبان ما هستند

بخش امور بانوان بنیاد هدایت رویکرد باز و شبکه‌ای دارد؛ ما خیلی دنبال این نیستیم که افراد را به خودمان وصل کنیم و مثلاً آمار دقیقی از اعضای شبکه‌مان ارائه دهیم. اصلاً مدلی نداریم که کسی را عضو کنیم و بگوییم شما باید در سامانه‌ای ثبت‌نام کنید تا ما شما را به عنوان «بانور» بشناسیم. نگاه ما این است که همه بانوان فعال مسجدی، مخاطب ما هستند و وظیفه خودمان می‌دانیم که هر چقدر بتوانیم به آن‌ها خدمت‌رسانی کنیم. البته یک شبکه مجازی با عنوان «بانور» داریم که حدود ۴ هزار نفر عضو دارد. در این فضا، برنامه‌های آموزشی، گروه‌های تعاملی و فرایند شناسایی بانوان شاخص دنبال می‌شود. اما ارتباط ما با بانوان مسجدی فقط به این شبکه خلاصه نمی‌شود؛ هر زمان عملیات‌ها و رویدادهای ملی برگزار می‌شود، بانوان زیادی توسط رابطین استانی و شهرستانی ما به آن‌ها دعوت می‌شوند و مشارکت می‌کنند.

مسیر توانمندسازی بانوان مسجدی

دفتر امور بانوان بنیاد هدایت، حدوداً از سال ۱۴۰۰ فعالیت خود را آغاز کرد. این بخش، ذیل رسالت کلی بنیاد هدایت که ایجاد و تقویت یک شبکه توانمندساز آموزشی ویژه امامان مساجد است، تعریف شده و به‌طور خاص، مأموریت خود را در توانمندسازی بانوان اثرگذار در مساجد جستجو می‌کند. همسران امامان جماعت، از مهم‌ترین مخاطبان این دفتر هستند؛ چرا که آنان به‌طور طبیعی در زیست مسجد حضور دارند و نقشی بی‌بدیل در آبادانی معنوی و اجتماعی مساجد ایفا می‌کنند. از همین رو، بنیاد هدایت آنان را با عنوان «شریکه‌الامام» می‌شناسد و با روایت‌گری از تجربیات این بانوان، تلاش می‌کند الگوسازی فرهنگی و انگیزشی برای دیگر همسران امامان فراهم آورد. علاوه بر همسران امامان، بانوان فعال و داوطلب در فضای مسجد نیز مخاطب ما هستند. این گروه با عنوان «بانور» شناخته می‌شوند؛ یعنی بانوانی که بانور مسجد در مسیر تعالی اسلام قدم برمی‌دارند. هدف ما از این نام‌گذاری، هویت‌بخشی و برجسته‌سازی نقش زن در منظومه مسجد است. همچنین مدل خاصی به نام «راهیاری» طراحی شده که مبتنی بر ارتباط حضوری و چهره‌به‌چهره با بانوان مسجدی است و به جای صرف آموزش نظری، بر همراهی و رشد میدانی تأکید دارد. در این مدل، نشست‌های کوچک بانوان (گدها)، شناسایی ظرفیت‌ها، ایجاد شبکه‌های ارتباطی و هم‌افزایی بین بانوان کنشگر دنبال می‌شود. در حال حاضر این دفتر، با حدود ۳۰ رابط استانی و نزدیک به ۲۰۰ رابط شهرستانی در سراسر کشور همکاری دارد و شبکه‌ای گسترده و رو به رشد از بانوان مسجدی را هدایت می‌کند.

ممکن است با حداقل هزینه برای شرکت کنندگان همراه باشد. البته در این موارد هم تلاش ما بر این است که بخش زیادی از هزینه‌ها را سازمان تبلیغات اسلامی تقبل کند، به‌ویژه هزینه‌های رفت و آمد. در حوزه آموزش هم ما اغلب از اساتید خودمان استفاده می‌کنیم تا هزینه‌ها کاهش یابد. با این حال، گاهی ممکن است برخی هزینه‌ها متوجه شرکت کنندگان باشد، اما تمام تلاش ما بر این است که آن‌ها را تا حد ممکن پایین نگه داریم و امکان حضور را برای بانوان بیشتری فراهم کنیم.

سامانه ارتباطی برای بانوان مسجدی

در حال حاضر، ما سامانه‌ای فعال برای ثبت نام رسمی بانوان نداریم و به همین دلیل نیز عضویت به صورت عددی و قابل احصا گزارش نمی‌شود. رویکرد ما این نیست که افراد را الزاماً به ساختارهای رسمی و سامانه‌ای متصل کنیم، بلکه تلاش ما بر خدمت رسانی حداکثری به همه بانوان مسجدی است، فارغ از اینکه عضو شبکه رسمی ما باشند یا نه. البته در برنامه‌های سال ۱۴۰۴، طراحی و راه اندازی یک سامانه ویژه در دستور کار قرار گرفته است. این سامانه طراحی شده و مراحل عضویت اولیه نیز انجام شده، اما هنوز به صورت رسمی آن را راه اندازی نکرده ایم. هدف از این سامانه آن است که بانوان بتوانند در بستر آن با یکدیگر ارتباط بگیرند، اطلاعات خود از جمله مشخصات فردی، نام مسجد، و حتی موقعیت جغرافیایی فعالیت خود را ثبت کنند و فعالیت‌هایشان را به اشتراک بگذارند. این فضا بستری خواهد بود برای دیده شدن و هم‌افزایی میان بانوان فعال مسجدی در سراسر کشور. تا زمان بهره‌برداری رسمی از این سامانه، اصلی‌ترین بستر ارتباطی بانوان فعال ما، شبکه ملی بانور است؛ گروهی در فضای پیام‌رسان ایتا که بانوان مسجدی در آن گرد هم آمده‌اند و به تبادل تجربه و دریافت آموزش می‌پردازند.

گسترش شبکه بانوان مسجدی در سراسر کشور

در حال حاضر، شبکه امور بانوان بنیاد هدایت در ۲۹ استان به صورت قطعی فعال است و در ۲ تا ۳ استان دیگر نیز در حال تغییر و باز آرایشی شبکه هستیم. به زودی این پوشش به تمامی ۳۱ استان کشور خواهد رسید. علاوه بر آن، شهر تهران نیز به صورت جداگانه در این ساختار دیده شده است. در هر استان، ما یک رابط استانی فعال داریم که با دفتر امور بانوان بنیاد هدایت به صورت مستمر در ارتباط است. وظیفه این رابطان، توسعه ارتباط با بانوان مسجدی در سطح شهرستان‌ها و شناسایی نماینده‌های بانور در هر منطقه است. این شبکه در قالب سلسله مراتب مشخصی از اداره کل تبلیغات اسلامی استان‌ها حمایت و هدایت می‌شود. از طریق همین ساختار استانی و شهرستانی، برنامه‌هایی نظیر دوره‌های آموزشی حضوری، عملیات‌های میدانی، شناسایی بانوان فعال مسجدی و دعوت آن‌ها برای مشارکت در برنامه‌های بنیاد به صورت منظم انجام می‌شود. این پیوستگی ساختاری موجب شده تا فعالیت‌ها در سراسر کشور انسجام بیشتری پیدا کند و ارتباط با بانوان فعال مسجدی در اقصی نقاط کشور تسهیل شود.

هم‌افزایی بانوان و آقایان در عملیات‌های مسجدی

مخاطبان اصلی ما بانوان کنشگر مسجدی هستند و فعالیت‌های آنان در تعامل و هم‌افزایی با دیگر کنشگران مسجد، به‌ویژه در شبکه امامت، دنبال می‌شود. در بنیاد هدایت، شبکه امامت و بخش آقایان تحت مدیریت معاونت راهبری فعالیت می‌کند و بسیاری از عملیات‌ها به صورت مشترک بین بانوان و آقایان اجرا می‌شود. در بسیاری از برنامه‌ها، امام جماعت به عنوان محور عملیات قرار دارد و بانوان نیز به عنوان بخشی از بدنه کنشگر مسجد، در جریان برنامه‌ریزی و اجرا مشارکت می‌کنند؛ نمونه‌ای از این عملیات مشترک، برنامه‌ای با عنوان «هم‌رسم» است که امسال طراحی شده و به دنبال راه اندازی هسته‌های مقاومت رسانه‌ای در مساجد با محوریت امام جماعت است. این هسته‌ها قرار است با نظارت امام و مشارکت فعال بانوان کنشگر، فعالیت رسانه‌ای انجام داده و در حوزه تولید محتوا در فضای مجازی توانمند شوند. قدم اول این طرح، در مهرواره سوم برداشته شد و در ادامه، توسعه و تعمیق آن در بستر مساجد و با همکاری میان بانوان و آقایان دنبال می‌شود.

در مهرواره اول که با محوریت خانواده برگزار شد، بیش از ۳۵ هزار بانو شرکت کردند. مهرواره دوم که حول جهاد تبیین برگزار شد، چون تخصصی‌تر بود، حدود ۲۰ هزار نفر مشارکت داشتند. امسال هم در مهرواره سوم که با موضوع نهضت رسانه‌ای بانوان مسجدی و تشکیل هسته‌های مقاومت رسانه‌ای طراحی شد، حدود ۲۰ هزار نفر شرکت کرده‌اند.

در همین مسیر، ما به یک شبکه جدید از بانوان شاخص رسیدیم که می‌توانند در راه اندازی هسته‌های مقاومت رسانه‌ای ما را پشتیبانی کنند. در حال حاضر حدود ۳۰۰ نفر شناسایی شده‌اند که از این تعداد، ۱۰۰ نفر بانوی شاخص هستند که به عنوان شبکه پشتیبانان رسانه‌ای مساجد شناخته می‌شوند. این‌ها کسانی هستند که در آینده نزدیک، در پروژه راه اندازی هسته‌های مقاومت رسانه‌ای در مساجد نقش کلیدی خواهند داشت.

فعالیت‌های ما بیشتر از جنس آموزش است؛ یا گروه‌هایی از بانوان به قم می‌آیند و برایشان برنامه آموزشی حضوری داریم یا از طریق اردوها و رویدادهایی مثل «حسینیه هدایت»، برایشان محتوا طراحی می‌کنیم. اصل مهم برای ما این است که از هر راهی که بشود، به بانوان مسجدی دسترسی پیدا کنیم و به آن‌ها خدمت برسانیم. ما به جای تمرکز روی ساختارهای اداری و ثبت نام رسمی، به دنبال ارتباط مؤثر و واقعی هستیم.

آموزش، جایزه برگزیدگان

دوره‌های آموزشی ما برای برگزیدگان معمولاً رایگان است. این افراد کسانی هستند که در یک عملیات فرهنگی یا رسانه‌ای شرکت کرده‌اند، داوری شده‌اند و به عنوان برگزیده انتخاب شده‌اند. جایزه آن‌ها شرکت در نشست‌ها و دوره‌های آموزشی سطح بالا و ویژه‌ای است که برایشان طراحی می‌شود. اما برخی از دوره‌ها که در قم برگزار می‌شود،

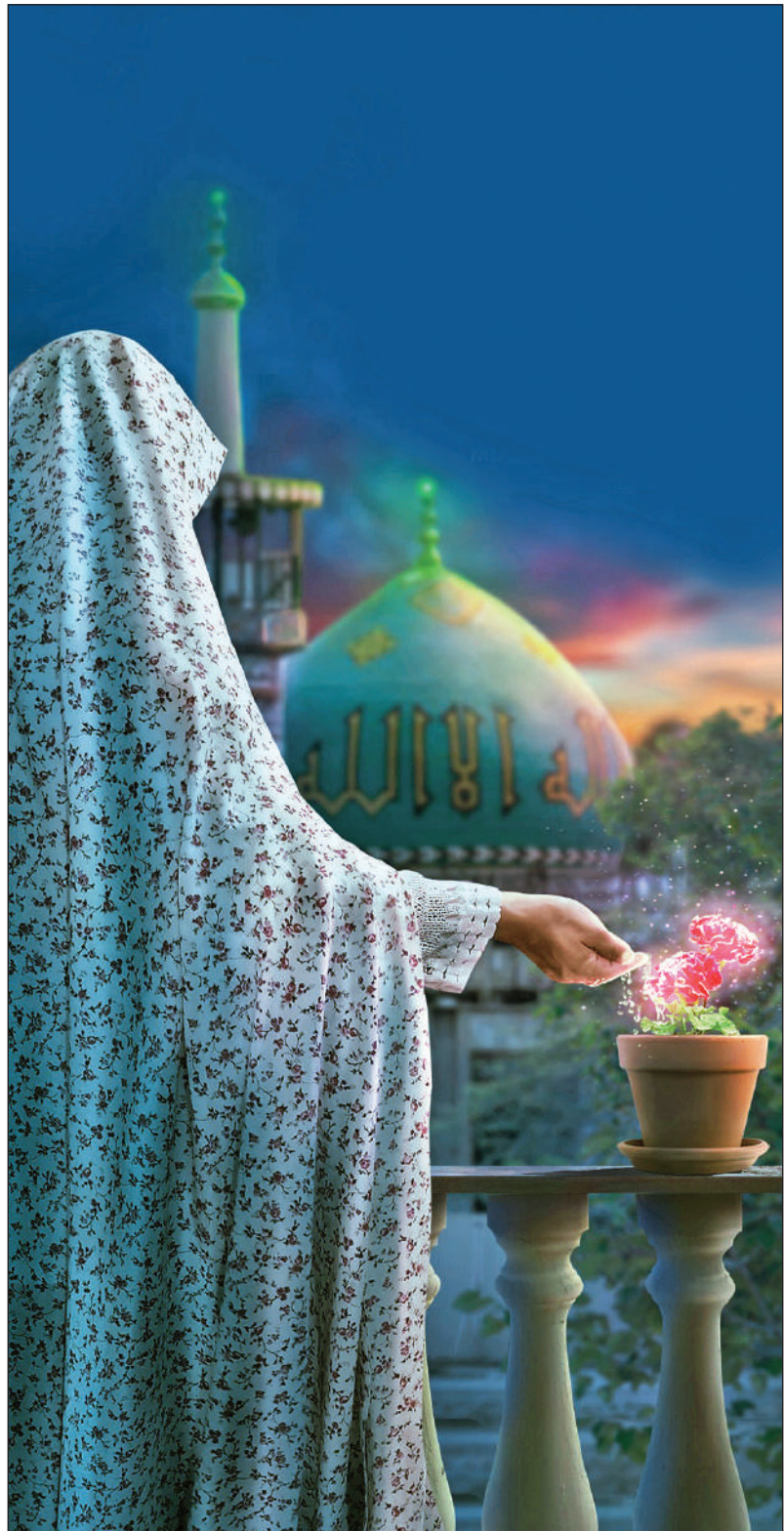
ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

سنجش مستمر برای ارتقای اثرگذاری برنامه‌ها

ما تلاش می‌کنیم به صورت دوره‌ای عملکرد خود را ارزیابی کنیم تا نقاط قوت را تقویت و نقاط ضعف را اصلاح نماییم. این ارزیابی‌ها به ما کمک می‌کند مسیرهای اشتباه را تکرار نکنیم و در برنامه‌ریزی‌های آینده با دقت بیشتری حرکت کنیم. به طور معمول هر چند ماه یک‌بار ارزیابی‌ها انجام می‌شود، اما یکی از مهم‌ترین بسترهای سنجش فعالیت‌ها، برگزاری مهرواره سالانه است. این مهرواره هر ساله از میلاد حضرت زینب سلام‌الله‌علیها آغاز می‌شود و تا میلاد حضرت زهرا سلام‌الله‌علیها ادامه دارد که یک دوره چهل‌روزه را شامل می‌شود. اگرچه گاهی به دلیل استقبال بالا یا نیاز به گسترش موضوع، برخی محورها تمدید می‌شوند، اما اصل برنامه به صورت سالانه برگزار می‌گردد. پس از پایان هر دوره، فرآیند داوری آثار، انتخاب برگزیدگان و در نهایت برگزاری دوره‌های آموزشی ویژه آنان انجام می‌شود. البته این نکته را نیز باید یادآوری کرد که هر چند مهرواره یکی از مهم‌ترین برنامه‌های ماست، اما تمام فعالیت‌های ما به آن محدود نمی‌شود و طرح‌ها و عملیات‌های متنوع دیگری نیز در جریان قرار دارد.

بانوان، قلب تپنده فعالیت‌های مسجدی

از آغاز فعالیت شبکه بانور، یکی از اصلی‌ترین نتایجی که به روشنی در میدان مشهود شد، این بود که بانوان یکی از مؤثرترین عناصر در پویایی و حیات مساجد هستند. در بسیاری از موارد، این بانوان اند که با روحیه ایمانی، تلاش مخلصانه و دغدغه‌مندی خود، روح را در کالبد مسجد جاری می‌کنند. در صد بالایی از مخاطبان مساجد را بانوان تشکیل می‌دهند و حضور مؤثر آنان، موجب رونق گرفتن فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و تربیتی مسجد می‌شود. همان‌طور که خداوند در قرآن کریم فرموده، آبادکنندگان واقعی مساجد، اهل ایمان و خشیت از خداوندند؛ بانوان مسجدی دقیقاً در همین مسیر گام برمی‌دارند. آنان از جان و دل برای آبادانی مسجد تلاش کرده‌اند و درک عمیقی از مفهوم مسجد به عنوان پایگاه زندگی دارند. آبادانی مسجد تنها به ابعاد فیزیکی آن محدود نیست، بلکه وقتی مسجد به محلی برای رفت‌وآمد مردم، آرامش خاطر و حل گره‌های ذهنی و اجتماعی‌شان تبدیل می‌شود، آن‌گاه می‌توان گفت مسجد زنده و آباد است. مادر این مسیر تلاش کردیم بانوان فعال در این عرصه را شناسایی، معرفی و روایت کنیم؛ چرا که روایت این تجربه‌ها، موجب انگیزش دیگر بانوان علاقه‌مند به مسجد می‌شود. بسیاری از بانوان منتظرند مسجدی با ویژگی‌های کامل و مثبت آماده شود تا وارد عمل شوند؛ ما تلاش کرده‌ایم این ذهنیت را تغییر دهیم و بگوییم: تو باید بر خیزی و با گفتن یک «یا علی» قدم در مسیر آبادانی مسجد بگذاری. این انگیزه بخشی، یکی از مهم‌ترین ثمرات و دستاوردهای بخش امور بانوان بنیاد هدایت بوده است.

گفت‌وگو با حجت الاسلام
نیما کریمی درباره اطلس مساجد کشور

نقشه راه توانمندسازی امامان محله

اطلس مساجد، یک بانک اطلاعاتی جامع از وضعیت مساجد سراسر کشور است که بر مبنای آن می‌توان نقشه توانمندسازی امامان و کهنشگران مسجدی را در هر شهرستان طراحی کرد. در این اطلس، اطلاعاتی از قبیل لوکیشن مسجد، وضعیت اقامه نماز، معرفی امام جماعت، مذهب مسجد (سنی یا شیعه) و نوع منطقه (شهری، روستایی، حاشیه‌ای) به تفکیک ثبت شده است.

مرداد ماه ۱۴۰۴

۵۰

تهیه و تدوین «اطلس مساجد کشور» یکی از طرح‌های مهم و عملیاتی بنیاد هدایت است که در امتداد مأموریت این بنیاد برای آموزش و توانمندسازی امامان محله و کنشگران مسجدی در سراسر کشور به اجرا درآمده است. این اطلس، نه فقط یک مجموعه اطلاعاتی، بلکه در واقع نقشه‌ای راهبردی برای حرکت دقیق‌تر و هدفمندتر قرارگاه‌های مسجدی در سطح کشور به شمار می‌آید. درباره جزئیات این اطلس و ضرورت تدوین آن، با حجت الاسلام نیا کریمی، مسئول عملیات بنیاد هدایت گفت‌وگو کرده‌ایم.

در این اطلس به چه شاخص‌هایی از وضعیت مساجد پرداخته شده است؟

شاخص‌هایی مانند اینکه مسجد امام جماعت دارد یا ندارد، اگر دارد، دائم است یا فصلی؛ همچنین وضعیت اقامه نماز در سه نوبت صبح، ظهر و مغرب؛ اینکه مسجد در چه منطقه‌ای قرار دارد (شهری، روستایی، حاشیه‌ای)؛ سرانه مسجد به نسبت جمعیت شهرستان طبق سرشماری سال ۹۵ و نسبت تعداد امامان جماعت به جمعیت، از جمله اطلاعات موجود در اطلس است.

آیا این اطلاعات در نرم‌افزارهای موقعیت‌یابی نیز قابل استفاده است؟

بله، ما یک توافق با اپلیکیشن «نشان» انجام دادیم تا لوکیشن مساجد ثبت‌شده را که از شهرستان‌ها جمع‌آوری می‌شود، در این اپلیکیشن قرار بدهند تا دسترسی عمومی به آن راحت‌تر باشد.

این پروژه از چه زمانی آغاز شده است؟ پروژه اطلس مساجد از نیمه دوم سال ۱۴۰۳ آغاز شد.

تا این مرحله چه تعداد مسجد توسط بنیاد هدایت شناسایی و ثبت شده است؟

تا امروز اطلاعات قریب به ۸۰ هزار مسجد گردآوری شده و می‌توان گفت حدود ۸۰ درصد کار به سرانجام رسیده است. البته بخش عمده‌ای از این داده‌ها نیازمند بازنگری و اصلاح‌اند؛ گاه به دلیل دقت پایین در ثبت موقعیت جغرافیایی مسجد یا وضعیت امام جماعت و برخی فیلم‌های مشابه، برخی اطلاعات ناقص مانده است. با این حال، فرآیند تکمیل و به‌روزرسانی داده‌ها ادامه دارد و ان شاء الله در یکی دو ماه آینده، ۲۰ درصد باقیمانده نیز نهایی خواهد شد.

آیا این اطلاعات توسط خود مساجد ثبت می‌شود یا بنیاد به صورت میدانی اقدام به شناسایی می‌کند؟

اطلس مساجد کشور دقیقاً چیست و چه اطلاعاتی را در بر می‌گیرد؟

اطلس مساجد، یک بانک اطلاعاتی جامع از وضعیت مساجد سراسر کشور است که بر مبنای آن می‌توان نقشه توانمندسازی امامان و کنشگران مسجدی را در هر شهرستان طراحی کرد. در این اطلس، اطلاعاتی از قبیل لوکیشن مسجد، وضعیت اقامه نماز، معرفی امام جماعت، مذهب مسجد (سنی یا شیعه) و نوع منطقه (شهری، روستایی، حاشیه‌ای) به تفکیک ثبت شده است. همچنین ما برای هر مسجد، شاخص‌هایی را لحاظ کردیم که بتوانیم مساجد را طبقه‌بندی کنیم.

هدف اصلی از تهیه اطلس چه بوده و چه نیازی باعث شد این کار در اولویت بنیاد قرار بگیرد؟

بنیاد هدایت وظیفه آموزش و توانمندسازی امامان و کنشگران مسجد را بر عهده دارد. برای اینکه این فرآیند به صورت کارآمد در سطح کشور پیاده شود، نیازمند یک نقشه روشن و دقیق در هر شهرستان بودیم. اینجا بود که تدوین «نقشه توانمندسازی» در دستور کار قرار گرفت و اولین گام برای این نقشه، شناسایی و طبقه‌بندی دقیق مساجد بود. در گذشته، اطلاعاتی به صورت پراکنده از عملیات‌های مختلف داشتیم، اما نیاز بود یک پایگاه داده جامع و طبقه‌بندی‌شده برای همه مساجد کشور داشته باشیم.

فرآیند جمع‌آوری اطلاعات چگونه انجام شد؟

ما اطلاعات قبلی را در اختیار مدیران شهرستان قرار دادیم. سپس تیم‌های ما به همراه راهبران استانی به شهرستان‌ها مراجعه کردند و طی جلساتی، فرآیند تدوین نقشه توانمندسازی را مرحله‌به‌مرحله برای مدیران شهرستانی تشریح کردند. اطلاعات اولیه از طریق فایل‌های اکسل و با همکاری خود مدیران شهرستان جمع‌آوری شد. هر مسجد از نظر موقعیت، امام جماعت، مذهب، وضعیت اقامه نماز و... مشخص شد.

طبقه‌بندی مساجد بر چه اساسی انجام گرفت؟

ما یک مدل سه‌سطحی برای طبقه‌بندی داشتیم: امام، عده و عده. یعنی ظرفیت خود امام، گروه‌های فعالی که دور او شکل گرفته‌اند، و همچنین توانمندی‌های مالی و فیزیکی مسجد. بر این اساس، مساجد در دسته‌های مختلفی از جمله «الگو»، «شاخص»، «پویا»، «فعال»، «دایر» و حتی «تعطیل» طبقه‌بندی شدند.

چه میزان از این پروژه تاکنون پیش رفته است؟

تا به حال حدود ۷۰ تا ۸۰ درصد کار در کل کشور پیش رفته است. برای هر شهرستان یک فایل چایی از اطلس تهیه شده که در اداره شهرستان نصب می‌شود. علاوه بر آن، یک نسخه آنلاین از اطلس در اختیار مدیران شهرستان و راهبران استانی قرار دارد که می‌توانند آن را متناسب با تغییرات روزآمد کنند.

فرآیند شناسایی به صورت میدانی و از طریق شبکه مدیران شهرستانی بنیاد هدایت انجام می شود. این مدیران با حضور میدانی در منطقه و با تکیه بر داده های قبلی، اقدام به ثبت و تکمیل اطلاعات مساجد می کنند. بنابر این ثبت اطلاعات، مبتنی بر ظرفیت های داخلی بنیاد و با بهره گیری از شبکه میدانی خود ما صورت می گیرد، نه از طریق مراجعه خودجوش مساجد.

چه ملاک هایی برای ثبت مساجد در نظر گرفته شده است؟ آیا مساجد خاصی انتخاب می شوند یا همه مساجد قرار است به ثبت برسند؟

تمامی مساجد کشور اعم از شهری، روستایی، بزرگ یا کوچک در فرآیند شناسایی قرار می گیرند. پس از ثبت، این مساجد بر اساس شاخص هایی نظیر وضعیت امام جماعت، میزان فعالیت، ظرفیت های مردمی، امکانات فیزیکی و مالی، به صورت دقیق طبقه بندی می شوند. این طبقه بندی ها مبنای طراحی برنامه های توانمندسازی متناسب با وضعیت هر مسجد خواهد بود.

در فرآیند تدوین اطلس، کدام استان ها عملکرد فعال تری داشته اند؟

در میان استان ها، زنجان و سمنان عملکرد بسیار مطلوب تری نسبت به سایر مناطق داشتند. در این دو استان، کار به صورت صد درصدی انجام شده و اطلس مساجد به طور کامل آماده و نهایی شده است. استان های دیگر نیز در حال طی مراحل تدوین اطلس هستند، اما زنجان و سمنان از این جهت جزو استان های پیشواز محسوب می شوند.

بعد از مرحله شناسایی و تدوین اطلس، برای توانمندسازی مساجد چه برنامه ای در نظر گرفته اید؟

همان طور که عرض کردم، مراحل شناسایی و طبقه بندی مساجد، صرفاً آغاز مسیر است. این دو مرحله را می توان به عنوان گام های نخست در مسیر طراحی نقشه توانمندسازی برشمرد. ادامه این مسیر، مبتنی بر ظرفیت های بومی هر شهرستان و اطلاعات به دست آمده از اطلس خواهد بود. در این مرحله، قرارگاه شهرستانی مسجد با همراهی راهبر منطقه و راهبر استان، متناسب با اقتضائات هر منطقه، به یک نقشه جامع توانمندسازی برای مساجد شهرستان خود می رسد. ما نیز در بنیاد، چه در اجرای برنامه و چه در تدوین سرفصل های محتوایی، متناسب با زیست بوم هر شهرستان، پشتیبانی لازم را انجام می دهیم تا ان شاء الله این مسیر به درستی طی شود.

آیا اطلس مساجد اطلاعاتی را در اختیار سیاست گذاران قرار می دهد؟

بله، حتماً. اطلاعاتی که در اطلس مساجد گردآوری شده، ابتدا در سطح کلی برای هر استان مشخص می شود. ما در قرارگاه ملی مسجد، که سازمان تبلیغات اسلامی نیز یکی از اعضای آن است، این اطلاعات را در اختیار آن بزرگواران قرار می دهیم. بنیاد هدایت هم به نمایندگی از سازمان، این مأموریت را پیگیری می کند. به طور

مشخص اگر کسی بخواهد طراحی کلان انجام دهد، می تواند دقیق بداند که در کل کشور چند مسجد تعطیل داریم، چند مسجد فعال اند، چند مسجد بدون امام هستند و چه تعداد امام دارند. همچنین می تواند بداند چه تعداد مسجد داریم که امامشان فصلی است. از طرفی، حتی مشخص است که از میان مساجد فعال، چه تعداد در آن ها نماز صبح، مغرب و عشا یا ظهر و عصر برگزار می شود. این ها اطلاعاتی است که می تواند مستقیماً در برنامه ریزی های کلان اثرگذار باشد. از سوی دیگر، طبقه بندی که ما در این اطلس انجام داده ایم هم بسیار مهم و ارزشمند است. این طبقه بندی به سادگی به دست نیامده و زحمات زیادی برای آن کشیده شده است. الان دقیق می دانیم در کشور چه تعداد مسجد الگو داریم که می توانند پیشران تحول در عرصه مسجد باشند، یا چه تعداد مسجد شاخص داریم که فعالیت های برجسته ای دارند. تمام این امار و داده ها، طبیعتاً در طراحی و سیاست گذاری های کلان حوزه مسجد تأثیرگذار خواهد بود.

آیا مساجد الگو، شاخص و پویا می توانند به عنوان نمونه هایی برای تجربه نگاری و الگوگیری مساجد نیمه فعال مورد استفاده قرار بگیرند؟

بله، ما این کار را از گذشته انجام داده ایم، ولی حالا به شکل جدی تری و با داده های کامل تری پیش می بریم. در بنیاد هدایت سامانه ای به نام «تجربه نگار» داریم که تجربه های اثمه جماعات و مساجد فعال در آن ثبت و مستند شده است. این تجربه ها در حوزه های مختلفی گردآوری شده اند؛ حدود ۲۰ عرصه مشخص مثل اشتغال زایی، تعامل با هیئت امناء، جذب نوجوانان، تربیت نسل جدید و سایر موضوعات مرتبط.

اطلاعات این سامانه به روز هم می شود؟

ویژه‌نامه مسجد سازان تبلیغات اسلامی

می‌کنیم و در فرآیندی مشخص تلاش می‌کنیم مخاطبین مان این کنش‌ها را انجام بدهند. این کنش‌ها طبق سطوحی از کنشگری طراحی شده‌اند. در اواخر سال ۱۴۰۳ و آغاز ۱۴۰۴، تمرکز ما روی عملیات‌های جهاد تبیینی با رویکرد رسانه‌ای است. در این مسیر، عملیات‌های متعددی اجرا شده که هر کدام بخشی از این پازل را تکمیل کرده‌اند. برخی از این عملیات‌ها عبارت‌اند از:

- عملیات شهدای حرم رضوی (اردیبهشت ۱۴۰۱) با تمرکز بر تبیین ضرورت جهاد تبیین و ورود محتوایی به این عرصه؛
- عملیات ملی جهاد تبیین (دی و بهمن ۱۴۰۱) که در قالب نشست‌های «آرمان عزیز» به بررسی روش‌ها و سرفصل‌های تبلیغی در جهاد تبیین پرداخت؛
- عملیات تبیین با نور قرآن (فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۲) که با هدف ایجاد پایگاه‌های قرآنی مسجدی با رویکرد تبیینی طراحی شد؛

- عملیات محله اربعینی (مرداد و شهریور ۱۴۰۲) برای تقویت کنش‌گری جهاد تبیینی در فضای اجتماعی و فرهنگی اربعین؛
- رزمایش به قله نزدیکی (مهر ۱۴۰۲) که تلاشی بود برای روایت جایگاه ایران در عصر جدید از زبان مساجد کشور؛

- عملیات مسجد به مسجد (پاییز ۱۴۰۲) با تمرکز بر راهبرد «محله همدل» در مسیر جهاد تبیین؛

- عملیات محله پیشرفت (از بهمن ۱۴۰۲ تا شهریور ۱۴۰۳) با موضوع پیوند جهاد تبیین و گفتمان پیشرفت در سطح محلات؛
- عملیات زندگی با آیه‌ها، کلید پیشرفت محله‌ها (فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۳) با تمرکز بر نقش قرآن در تبیین گفتمان پیشرفت؛

- عملیات محله خدمت (خرداد و تیر ۱۴۰۳) که با نگاه به کنشگری اجتماعی مساجد در فضای پس از انتخابات اجرا شد؛

- عملیات محله اربعینی ۲ (تابستان ۱۴۰۳) که ادامه مأموریت‌های فرهنگی-اجتماعی جهاد تبیینی در بستر اربعین بود؛

- عملیات آغاز نصرالله (مهر و آبان ۱۴۰۳) با تمرکز بر موضوع مقاومت و روایت آن از منظر جهاد تبیین؛

- عملیات فاطمیه و بانور (در حال اجرا از آبان ۱۴۰۳ به بعد) که تمرکز آن بر کنشگری رسانه‌ای و تولید محتوای تبیینی در موضوع مقاومت و روایت زنانه انقلاب است.

- عملیات محله پیشرفت ۲ (از بهمن ۱۴۰۳ تا خرداد ۱۴۰۴) که گام تکمیلی مرحله قبل است و با تأکید ویژه بر رسانه‌های تبیینی، به دنبال پرورش و فعال‌سازی روایت‌گران محلی در مساجد است.

این عملیات‌ها هر کدام یک ایستگاه از مسیر جهاد تبیین بودند؛ مسیری که همچنان با قوت و با محوریت مساجد، مردم و روایت‌گری مؤمنانه ادامه دارد.

اگر بخواهید نمونه‌ای از عملیات‌های موفق بنیاد هدایت را نام ببرید، به کدام اشاره می‌کنید؟

عملیات «محله پیشرفت» از نمونه‌های موفق ماست. این عملیات در دو مرحله برگزار شده: «محله پیشرفت یک» و «محله پیشرفت دو». هر دو مرحله با محوریت جهاد تبیین و پیشرفت محله طراحی شده‌اند و در حال حاضر، در مرحله دوم این عملیات قرار داریم.

بله، این سامانه دائماً در حال به‌روزرسانی و تکمیل است. تجربه‌نگاری‌ها هم در قالب متن، هم کلیپ و هم پادکست گردآوری می‌شوند.

این اطلاعات برای عموم قابل دسترسی است؟

بله، سامانه «تجربه‌نگار» به روی عموم باز است و هر کسی می‌تواند از آن استفاده کند.

در بنیاد هدایت، عملیات‌ها چه جایگاهی در روند توانمندسازی مساجد دارند؟

وظیفه بنیاد هدایت آموزش و توانمندسازی مساجد کشور است و طبیعتاً برای این مسیر، قالب‌های مختلفی وجود دارد. یکی از قالب‌های جدی ما، راهیاری است؛ یعنی راهیار ما به‌عنوان یک مربی در میدان حاضر می‌شود و فرآیند توانمندسازی را از نزدیک پیش می‌برد. اما یکی دیگر از قالب‌های مهم، عملیات است. عملیات‌ها یکی از روش‌های اجرایی ما برای توانمندسازی در سطح ملی هستند، به‌ویژه در سطح شهرستان‌ها. در عملیات‌ها تلاش می‌کنیم سطح مخاطبین را در یک مرحله به‌طور ملموس ارتقا بدهیم.

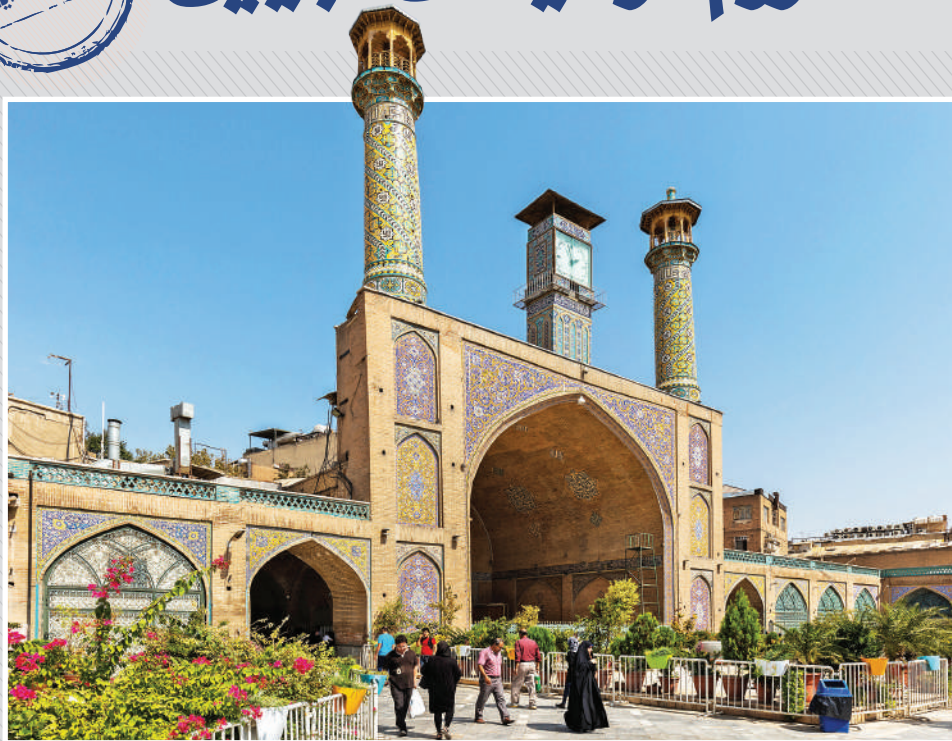
در سال‌های اخیر تمرکز عملیات‌ها بر چه محوری بوده است؟

در چند سال اخیر، محور اصلی ما در عملیات‌ها موضوع تبیین بوده است. در هر مقطع زمانی، با توجه به نیاز روز، عملیات‌های مختلفی طراحی و اجرا شده‌اند. ما به صورت مشخص کنش‌هایی در حوزه جهاد تبیین تعریف

مروری بر مهم‌ترین عملیات‌های بنیاد هدایت در ۵ سال گذشته

رزم در میدان تبیین

هدف بنیاد هدایت، تعالی شبکه امامت در محلات است؛ یعنی امامت باید در محله ارتقا پیدا کند. امام محله باید به درجه‌ای از ارتقا برسد که بتواند حل مسئله در محلات انجام دهد، مسائل کوچک و بزرگ و ظرفیت‌های محله را شناسایی کند و با کمک مردم از ظرفیت‌ها استفاده و مسائل را حل کند. با انجام این برنامه‌الگویی خلق می‌شود که می‌تواند باعث بهبود اوضاع مساجد در محلات شود. با تقویت بنیاد هدایت، ظرفیت محلات و آسیب‌ها شناسایی شده و به کمک مردم مشکلات برطرف و ظرفیت‌ها مورد بهره‌وری قرار می‌گیرد.

در همین راستا بنیاد هدایت برای تعالی شبکه امامت، در کنار شکل‌دهی شبکه راهیاری، در پی راه‌های دیگری برای توانمندسازی امامان محله بود و در این زمینه فعالیت‌های متعددی با عنوان «عملیات» طراحی و اجرا کرد که به مرور زمان و در طول چند سال گذشته برکات زیادی بوجود آوردند. نامگذاری این فعالیت‌ها با عنوان عملیات نشان می‌دهد که بنیاد هدایت، امام راززمنده‌ای در میدان جهاد تبیین می‌بیند که باید با تلاش روزافزون، بیش از پیش به توانمندی برسد و جامعه اطراف خود و ظرفیت‌های محله را محور حرکت و پیشرفت قرار دهد. در حقیقت هر عملیات، پیش‌ران بسته توانمندسازی امامان محله و کنشگران مسجدی است. از همان ابتدای فعالیت بنیاد هدایت، عملیات‌های متعددی با تنوع مختلف طراحی و اجرا شده اند که در ادامه برخی از آنها را مرور می‌کنیم.

بنیاد هدایت برای تعالی شبکه امامت، برای توانمندسازی امامان محله فعالیت‌های متعددی با عنوان «عملیات» طراحی و اجرا کرد که به مرور زمان و در طول چند سال گذشته برکات زیادی بوجود آوردند. در حقیقت هر عملیات، پیش‌ران بسته توانمندسازی امامان محله و کنشگران مسجدی است.

دلایل انتخاب عملیات محوری

- امامان محله هر روز در میدان هستند و باید نسبت به اتفاقاتی که در جامعه رخ می دهد، آمادگی برای تبیین داشته و فعالیت هایی را طراحی و اجرا کنند.
- توقع مسئولان و مردم از شبکه مساجد این است که در برهه های مختلف، عکس العمل مناسب نشان دهند.
- شرایط عملیات جهت ایجاد انگیزه برای یاد گرفتن مهارت های مختلف مناسب است.
- در قالب عملیات ها، آموزش هایی که به امامان داده می شود بهتر جا می افتد و تأثیر گذاری بیشتری دارد.
- شرایط جامعه در برهه های خاص جهت گفتمان سازی در آن موضوع، مناسب تر است.
- جا انداختن این گفتمان که «مسجد کار کردهای مختلف دارد»؛ در شرایط خاص هم برای امامان و هم برای مردم و مسئولان راحت تر است.
- شناختی که امامان از خودشان در حین عملیات بدست می آورند بسیار بیشتر از تمرین های کلاسی است.
- استعدادها و توانایی ها و خلاقیت های امامان در حین عملیات، بیشتر خود را نشان می دهد.

به روایت آمار

۱۱۴,۰۰۰ کنشگر مسجدی

در عملیات های بنیاد هدایت مشارکت داشته اند

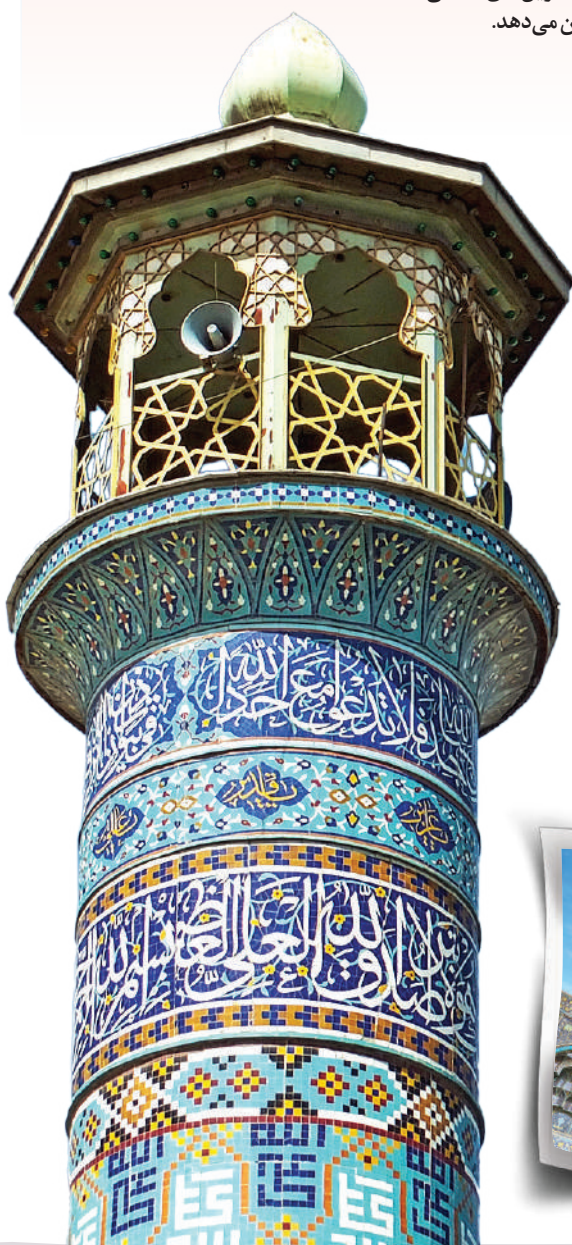
۱۴,۴۰۰ امام محله و روستا

در عملیات های بنیاد هدایت مشارکت داشته اند

۳۹۳,۰۰۰ گزارش

از عملیات های بنیاد هدایت به ثبت رسید

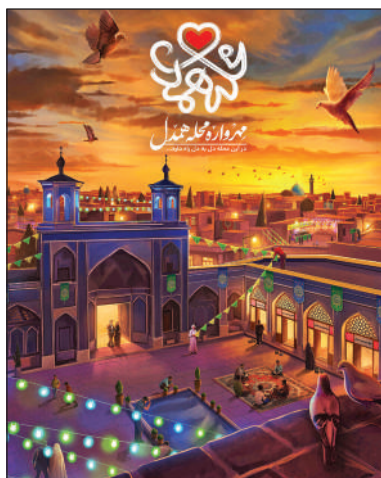
عملیات شهید سلیمانی آبان تادی ۱۳۹۹

رفع مشکلات کرونا

۱

در روزهای اوج گیری شیوع کرونا، با هدف به میدان آوردن عموم مردم به ویژه جوانان مومن و صالح برای خدمت رسانی عمومی و تقویت همبستگی ملی و روحیه ایثار و همدلی، عملیات ملی شهید سلیمانی اجرا شد. تدوین بسته آموزشی و توجیه روش های پیشگیری از شیوع کرونا در مساجد و محلات هدف، تلاش برای کمک به قطع زنجیره انتقال کرونا در محلات و حمایت از خانواده های آسیب دیده از کرونا، بخشی از اهداف اجرای این طرح بود. ایجاد جریان استغفار، دعا و توسل جمعی، ایجاد جریان آموزش همگانی و پیشگیری از بیماری، ایجاد جریان همدلی، ایجاد جریان مدافعان سلامت، ایجاد جریان اشتغال، ایجاد جریان روایت جهاد و ایجاد جریان مطالبه گری از محورهای این عملیات محسوب می شدند. در راستای اجرای طرح شهید سید قاسم سلیمانی، مساجد به عنوان قرارگاه های سلامت در نظر گرفته شده و بیش از ۳۵۰۰ مسجد وارد میدان شدند همچنین یک هزار و ۸۰۰ مسجد به شکل مستمر بسته های غذایی بین نیازمندان توزیع می کردند.

مهرواره محله همدل اسفند ۱۳۹۹ تا مرداد ۱۴۰۰

حل مسائل محله با همدلی اهالی

۲

پیش از شروع ماه مبارک رمضان، مهرواره محله همدل در سطح محلات استان های مختلف برگزار شد. در مهرواره محله همدل، قرار بود تا شرایطی فراهم شود که مردم به کمک یکدیگر و با مدیریت امام محله خود، هر تعداد از مسائل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، مذهبی، زیرساختی، آموزشی، تربیتی، بانوان، سبک زندگی، مسائل اداری و مالی، اهالی و محله خود را که به نظر جمع اولویت دارد، حل کنند. آن موقع اعلام شد قریب به ۵۷ هزار و ۵۰۰ معضل و مساله به صورت خرد و کلان در جامعه شناسایی شده که با اجرای این مهرواره، بیش از ۹۱۰۰ مساله در محلات حل شد. برنامه های مهرواره محله همدل از دو روز مانده به ماه مبارک رمضان شروع شده و روند ثبت مساله توسط شرکت کنندگان تا عید سعید فطر، همچنین حل مساله و بارگذاری آن تا ۲۰ خرداد ادامه داشت. کمیته ای که در هر شهرستان تشکیل شده بود، طرح ها و مسائلی که از سوی داوطلبان انتخاب شده را بررسی کرده و امتیازدهی می کرد. در قسمت استانی نیمی از امتیازات و در قسمت شهرستانی یک سوم امتیازات توسط مردم تعیین می شد.

مهرواره اوج مرداد و شهریور ۱۴۰۰

خدمت رسانی به آسیب دیدگان کرونایی

۳

در لیبیک به فرمان مقام معظم رهبری که فرمودند، محور مواسات برای کمک به مردم مساجد باشد و همچنین به مناسبت همزمانی به ماه محرم و صفر، عملیات مهرواره اوج اجرایی شد تا برخی از مشکلات مردم مرتفع شود. مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی برای حل مسئله، به رده های میانی کشور چهار محور را توصیه کردند که شامل شناخت دقیق از مسئله، شناسایی ظرفیت ها، انتخاب راه حل و حرکت براساس اهداف کلان نظام می شد و در این مهرواره این چهار محور مدنظر فعالیت ها قرار گرفت. در زمینه اجرای طرح مواسات، تاکید بر این بود که کمک رسانی به مردم باید از سطح ارائه کمک به شکل بسته غذایی برای رفع مشکل فقر بعضی از مردم و یا خرید تبلت برای مشکلات آموزشی دانش آموزان، تغییر کرده و این کمک ها به نحوی دیگر حل شوند تا با جهت گیری های کلان انقلاب اسلامی نیز یکسان باشد. بیش از ۱۷ هزار مسجد در مهرواره اوج برای همدلی و مواسات ثبت نام کردند. بیش از ۱۰ هزار مساله در این مهرواره مطرح شد و بیش از ۲۳ هزار نفر در آن شرکت داشتند.

طرح ۳۱۳
تابستان ۱۴۰۱

همراهی با خانواده کمیته امداد امام خمینی (ره)

۴

طرح حمایتی و اجتماعی ۳۱۳ را بنیاد هدایت با همکاری کمیته امداد امام خمینی (ره) و با هدف شناسایی و رسیدگی به مشکلات خانواده‌های نیازمند اجرا کرد. در این طرح روحانیون و همسرانشان در قالب دیدارهای چهره به چهره به سراغ خانواده‌های مددجو می‌رفتند. در این دیدارها، مشکلات و مسائل خانواده‌ها بررسی شده و تلاش می‌شد تا با ارائه راهکارهای مناسب، مشکلات قابل حل آن‌ها برطرف شود. طرح ۳۱۳ در دو دوره ۵ ماهه اجرا می‌شد و هر روحانی با همسر خود در ۵ خانواده حضور می‌یافت. این طرح در مناطق مختلف کشور با محوریت مساجد و با همکاری روحانیون و بسیجیان اجرا شد. شناسایی و کمک به خانواده‌های نیازمند، ایجاد ارتباط چهره به چهره بین روحانیون و خانواده‌ها، ارائه راهکارهای مناسب برای حل مشکلات خانواده‌ها، تقویت هویت بومی، ملی و اسلامی و ترویج فرهنگ انفاق و نیکوکاری، از مهم‌ترین اهداف اجرای این طرح در کشور بود. در مرحله اول این طرح ۲۷ هزار جلسه توسط امامان برای خانواده‌های تحت پوشش طرح ۳۱۳ برگزار شد.

طرح ۳۱۳

مهرواره بانور
پاییز و زمستان ۱۴۰۱

تقدیر و روایت بانوان کنشگر مسجدی

۵

مهرواره بانور با موضوع خانواده، ویژه بانوان شریکه‌الامام برگزار شد. این مهرواره دو هدف عمده داشت؛ یکی آن که «شریکه‌الامام»ها را شناسایی و سپس شبکه آنها تشکیل شود؛ چه آن که راه اندازی شبکه شریکه‌الامام، موجب رشد و تقویت شبکه راهیاری نیز می‌شد. هدف دیگر نیز این بود که با موضوع خانواده، زنان و گروه‌های فعالی که در میدان هستند و متناسب با نیازمندی‌های مناطق فعالیت داشتند، شناسایی و برای تقویت آنان تلاش شود؛ چرا که خانواده موضوعی است که زنان می‌توانند در آن نقش آفرینی کنند و بیشتر گره‌های این حوزه می‌تواند به دست بانوان گشوده شود. مهرواره بانور در ۴ محور اساسی ازدواج آسان، سبک زندگی اسلامی، پیشگیری از طلاق و فرزندآوری برگزار و مقرر شد بانوان در حین حل مسئله‌ها، خاطراتی که ضمن تلاش برای حل مسائل برایشان اتفاق می‌افتد را روایت کنند و در پایان مهرواره، این خاطرات جمع‌آوری شده و به صورت کتاب در اختیار مخاطبان قرار گیرد. با مشارکت ۳۵ هزار بانوی مسجدی، بیش از ۱۰ هزار مساله احصا شده و حدود ۸ هزار خاطره به ثبت رسید.

مهرواره محله همدل ۲
آغاز از اسفند ۱۴۰۱

روایت همدلی و نشر خوبی‌ها از سوی کنشگران مسجدی

۶

در اختتامیه مهرواره بانور، افتتاحیه دومین محله همدل هم برگزار شد. با توجه به تأکیدات رهبر معظم انقلاب مبنی بر وحدت و وفاق ملی برای حل مشکلات کشور، دومین مهرواره محله همدل، در سطح محلات سراسر کشور با محوریت مساجد آغاز به کار کرد. پررنگ کردن مفهوم محله در اذهان کنشگران، تجربه یک عملیات مشترک توسط جریان سازان جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی، ایجاد حال خوب در میان مردم، به داشتن مردم برای گره گشایی در محله توسط نیروهای مردمی کنشگر، روایت لیخندسازی‌ها و تغییر ذهنیت مردم نسبت به مجموعه‌های مؤمن و انقلابی، از جمله اهداف کیفی این مهرواره عنوان شد. ضمن آن که مسئولان بنیاد هدایت تأکید داشتند مهرواره محله همدل، طولانی مدت و ماندگار بوده و مختص یک بازه زمانی و مناسبت نیست. بیش از ۳۵ هزار کنشگر در این مهرواره فعالیت داشتند که بیش از ۹۱۰۰ مساله را حل کردند. در این مهرواره بیش از ۱۵ هزار و ۳۰۰ فرصت همدلی پیش آمد؛ بیش از ۱۰ هزار گزارش همدلی و بیشتر از ۸۵۰۰ عهده‌نامه نشر خوبی‌ها ثبت شد.

محله همدل

مهمونی محله

مهمونی محله
تیر ۱۴۰۲

همنشینی محله همدل و عید غدیر

۷

«مهمونی محله» یکی از عملیات‌های ذیل مهرواره محله همدل بود که طی آن در ۳ هزار محله سراسر کشور به عشق امیرالمومنین علی علیه‌السلام و همزمان با مهمونی کیلومتری گرامیداشت عید سعید غدیر خم در شهرهای بزرگ، به دست مردم محله‌ها و با محوریت مسجد، برپا شد. در این مهمانی، امام محله، بانوی فعال مسجدی، بسیجی، جهادی، هیأتی و همه کنشگران مسجدی تلاش داشتند با کمک مردم و با انجام اموری از قبیل اطعام، اهدای اسباب بازی به کودکان، ایستگاه صلواتی و پخش شیرینی و شربت، برپایی جشن و سرود و مولودی خوانی و همچنین گره‌گشایی از مردم محله به عشق علی (ع) عید غدیر را گرامی بدارند و شکر آن را به جای بگذارند. در طرح «مهمونی محله» علاوه بر برگزاری جشن و مهمانی در محلات، تلاش شد با تولید محتوا درباره الگوی امامت به عنوان آیین حکمرانی اسلام و همچنین آماده‌سازی بسته‌های محتوایی تحت عنوان «ره توشه ولایت» و انتشار آن به همه فعالان فرهنگی و مسجدی جهت ترویج فرهنگ غدیر کمک شود. همچنین طی فراخوانی با عنوان «به عشق علی» به مردم محلات سراسر ایران ۱۱۰ پیشنهاد ایده گره‌گشایی ارائه و از آنها خواسته شد، تصاویر کارها و گره‌گشایی‌هایی را که در محله‌شان به عشق علی (ع) در ایام دهه ولایت و امامت انجام داده‌اند، برای دبیرخانه مهرواره محله همدل و ستاد برگزاری طرح «مهمونی محله» بفرستند.

محله اربعینی
مرداد و شهریور ۱۴۰۲

محله اربعینی

همراهی محله همدل و اربعین

۸

«محله اربعینی» نیز یکی دیگر از عملیات‌های ذیل عملیات محله همدل بود. در این عملیات، بیش از ۵ هزار محله مشارکت داشتند و طی آن قریب به ۱۳۰۰ کاروان اربعین تشکیل شد. همچنین حدود هزار مراسم جاماندگان اربعین نیز در این عملیات برگزار گردید. اطعام اربعینی بیش از ۳ میلیون نفر از دستاوردهای دیگر اجرای این عملیات بود که در موب‌های گوناگون صورت پذیرفت. از سوی دیگر، شبکه راهیاری بنیاد هدایت ضمن انجام عملیات «محله اربعینی» در ۴۸۳ شهرستان کشور حاضر شد و ۶۰۰ نشست نیم‌روزه توانمندسازی برای ۱۰ الی ۱۰ هزار امام محله و تیم‌های آنان یعنی کنشگران مسجدی برگزار کرد. در این نشست‌ها گفت‌وگو، مقاومت، پیشرفت و فناوری محله اربعینی ارائه می‌شد.

به قله نزدیکیم
مهر ۱۴۰۲

رزمایش مساجد برای روایت جایگاه ایران در عصر جدید

۹

در عملیات «به قله نزدیکیم» از ظرفیت کنشگری مساجد و هیئت‌ها که کانون جهاد تبیین هستند استفاده شد تا در عرصه جهاد تبیین، بیان روایت‌های امید بخش برای تقویت امید در کشور محور قرار گیرد. در این عملیات صد مسجد الگو انتخاب شدند و با توانمند کردن این مساجد، آن‌ها الگومایی شدند تا هدف و ایده‌هایی که وجود داشت را بتوان در آن مساجد نشان داد. برای تحقق این هدف عملیات «مسجد به مسجد» تعریف شد و با کمک شبکه راهیاری این کار پیش رفت. در ۶ ماه نخست سال ۱۴۰۲، حدود ۸۵۰ مسجد به صورت کاملاً حضوری مورد دقت قرار گرفتند و با امامان و عناصر فعال مساجد گفت‌وگو شد. حجت‌الاسلام محمد قمی، رئیس سازمان تبلیغات اسلامی در آئین افتتاحیه رزمایش «به قله نزدیکیم» که در نمایشگاه مسجد جامعه پرداز در مسجد مقدس جمکران برگزار شد، گفت: «مردم می‌خواهند پیش‌رفت داشته باشند و امام مسجد و محله هم باید در این مسیر کمک او باشد و هم در این عرصه حرف برای گفتن داشته باشد. امام مسجد در خصوص این که این جامعه چه زمانی به قله خواهد رسید و کی پیروزی‌های اساسی محقق می‌شود باید بتواند با مردم گفتگو کند و مطلب و منطق و محتوای قوی برای ارائه داشته باشد.»

مهرواره بانور ۲
آبان ۱۴۰۲

تولید محتوای تبیینی ویژه بانوان کنشگر مسجدی

۱۰

در نخستین مهرواره بانور، کنشگران به دنبال حل مسئله در حوزه زنان و خانواده بودند اما قرار شد در دومین مرحله اجرای این مهرواره، باتوجه به اهمیت و نقش زنان، به فعالیت بانوان کنشگر مسجدی در عرصه جهاد تبیین تمرکز شود. برگزاری دوره های انگیزشی و توانمندسازی برای بانوان و معرفی ایده های برتر میدان در قالب تجربه های موفق مثل رادیو بانور در این دوره مورد توجه قرار گرفت. در این مهرواره بیش از ۲۱ هزار بانوی کنشگر مسجدی در سطوح مختلف کنشگری مشارکت داشتند؛ بیش از ۹ هزار نفر در سطح کنشگری پایه، بیش از ۷ هزار نفر در سطح کنشگری تولید محتوا، بیش از ۲۵۰۰ نفر در سطح کنشگری محتوا و بیشتر از ۱۵۰۰ نفر در سطح کنشگری مدیریت رسانه در این مهرواره مشارکت داشتند.

محله پیشرفت

دی ۱۴۰۲ تا شهریور ۱۴۰۳

آرمان

مساجد، پیشران پیشرفت محله ها

۱۱

عملیات «محله پیشرفت» در ۴ دوره متفاوت طراحی شد و مقرر گردید روی مقوله پیشرفت، تمرکز جدی تری صورت بگیرد چون نیاز جامعه کنونی به مقوله پیشرفت در جهاد تبیین از اساسی ترین نیازها دانسته می شود. ابتدا ۵ دوره «آرمان» طراحی شد که طی آن از امامان محله بر جسته سراسر کشور دعوت بعمل آمد تا در قم در این دوره های سه روزه شرکت کنند. مباحث مختلفی از «جمله رؤیا فناوری پای کار آوردن مردم» و «روایت» توسط اساتید مبرز ارائه شد. پس از این دوره، شرکت کنندگان در مناطق با کمک شبکه راهیاری، آن مطالبی را که فراگرفتند با دیگران به اشتراک و مباحثه گذاشتند تا بتوانند تیمی را تشکیل بدهند و با تیم خود در دوره دوم شرکت کنند. این تیم ممکن است از قبل بوده و یا جدیداً شکل گرفته باشد. دوره دوم در مراکز استان ها و با نام «شهید حجت الاسلام اصراتی» برگزار شد. در این دوره مدل تیم سازی و اقناع سازی برای همراه سازی دیگران با این تیم، تبیین شد. لازمه این اقناع سازی تشخیص سطوح کنشگری، سطح مخاطب و شناخت موضوعی بود که می خواستند در آن فعالیت کنند. پس از شکل گیری تیم ها، آنها برای شرکت نشست «شهید حجت الاسلام شهرکی» در استان های مختلف دعوت شدند تا مدل عملیاتی «جهاد تبیین» را پی بگیرند. پس از آن با کمک شبکه راهیاری طراحی عملیات صورت گرفت و در نهایت امام محله های برتر کشور به همراه تیم خود به مشهد مقدس دعوت شدند.

رویداد شهیده ناهید فاتی

بهمن و اسفند ۱۴۰۲

توانمندسازی بانوان سر شبکه مجاهد تبیین

۱۲

در رویداد چهار روزه «شهیده ناهید فاتی» که در نمایشگاه مسجد جامعه پرداز در مسجد مقدس جمکران برگزار شد، در کنار کلاس ها و ارائه هایی که با حضور اساتید مبرز در این دوره برپا بود، دانش و آورده بانوان کنشگر مسجدی که در دو دوره مهرواره بانور شناسایی شده بودند نیز مورد توجه قرار گرفت و به همین منظور در طول چند روز برپایی دوره، گعده هایی میان بانوان کنشگر مسجدی برای انتقال تجربیات و توانمندسازی آنها و با حضور مربیانی برگزار شد. مهم ترین تمرکز در این دوره بحث الگوی سوم زن بود. در این دوره با محوریت قرار دادن این موضوع، سبک زندگی بانوان سر شبکه مجاهد تبیین از سوی خود آنها روایت می شد تا با تجمیع و مباحثه پیرامون آنها، همان طور که رهبرانقلاب بارها فرموده اند، الگوی واقعی زن نشان داده شود تا خلأ هویتی زنان را نه تنها در ایران بلکه در جهان پر کند. زنان در دنیا دنبال احقاق حقوق خود هستند و گرفتار جریان فمینیستی شده اند؛ اگر این گونه روایت ها به گوش جهان برسد، بسیاری از زنان دنیا مسلمان خواهند شد و مشکلات شان مرتفع می شود.

آغاز نصرالله

آغاز نصرالله
مهر ۱۴۰۳

تقویت هسته‌های مقاومت مساجد

۱۳

پس از ترور و شهادت فرماندهان مقاومت و در صدر آنها شهید سیدحسن نصرالله، بنیاد هدایت با طراحی عملیات آغاز نصرالله، از طریق فراخوان عمومی از امامان محله و کنشگران مسجدی خواست تا مساجد را به هسته‌های مقاومت و مراکز بسیج عمومی و ساماندهی توان‌ها و ظرفیت‌ها برای نصرت و یاری جبهه مقاومت تبدیل کنند. طراحی این عملیات به گونه‌ای برنامه‌ریزی شد تا کمک‌ها در چند جبهه صورت بگیرد. کمک‌های مالی، جلسات و گفتگوهای تبیینی، فعالیت رسانه‌ای، فعالیت‌های هنری و کمک به جبهه؛ مثل اعلام آمادگی برای پذیرایی از خانواده‌های لبنانی که بر اثر بمباران آواره شده‌اند، اهدای خون جهت مداوای مجروحین و امثالهم. در طی فرآیند این عملیات مجموعه راهبران بنیاد هدایت، به ۳۱ استان و ۴۲۰ شهرستان سفر کرده و علاوه بر حضور در جلسات عمومی و همایش‌ها و گردهمایی‌های ویژه امامان محله و کنشگران، با حضور در ۲ هزار مسجد الگو و شاخص، به صورت مستقیم در جلسه قرارگاهی که برای تبدیل شدن این مساجد به پایگاه‌های مقاومت و ایستادگی در کنار حزب الله تشکیل می‌شد، شرکت داشتند و از نزدیک از فعالیت‌های آن‌ها در این زمینه بازدید به عمل آوردند.

سومین مهرواره بانور
آبان ۱۴۰۳

تولید محتوای مقاومتی توسط بانوان کنشگر مسجدی

۱۴

سومین دوره نهضت رسانه‌ای بانوان مسجدی حامی مقاومت یا همان مهرواره بانور مانند گذشته، از میلاد حضرت زینب (س) تا میلاد حضرت زهرا (س) برگزار شد. در طول ۴۰ روز که عمده روزهای آن در ایام فاطمیه گذشت، با تاسی به حضرت زهرا (س) برای اقامه حق باروش جهاد تبیین تلاش شد تا بانوانی که توان دارند و دارای انگیزه عمل به تکلیف هستند به سمت کنشگری فعال در رسانه هدایت شوند. بانوانی که با کنشگری‌های مؤثر رسانه‌ای در صفحه شخصی خود یا با ایجاد ریز رسانه‌هایی در فضای مجازی در سطح محله خود اثر گذار بودند و روایت خلق کرده بودند در این دوره از مهرواره بانور مورد توجه قرار گرفتند. نتیجه برگزاری این مهرواره در دوره‌های قبل شناسایی ۵۰ هزار بانوی فعالی مسجدی بود.

زندگی با آیه‌ها

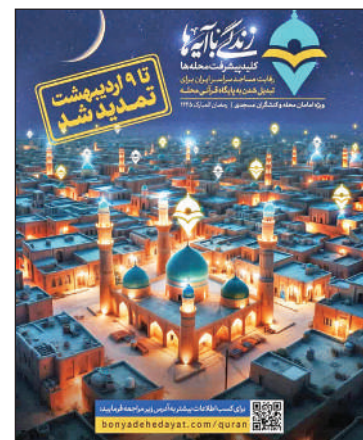
اسفند ۱۴۰۳ تا فروردین ۱۴۰۴

زندگی با آیه‌ها

ایجاد پایگاه قرآنی در محلات و مساجد

۱۵

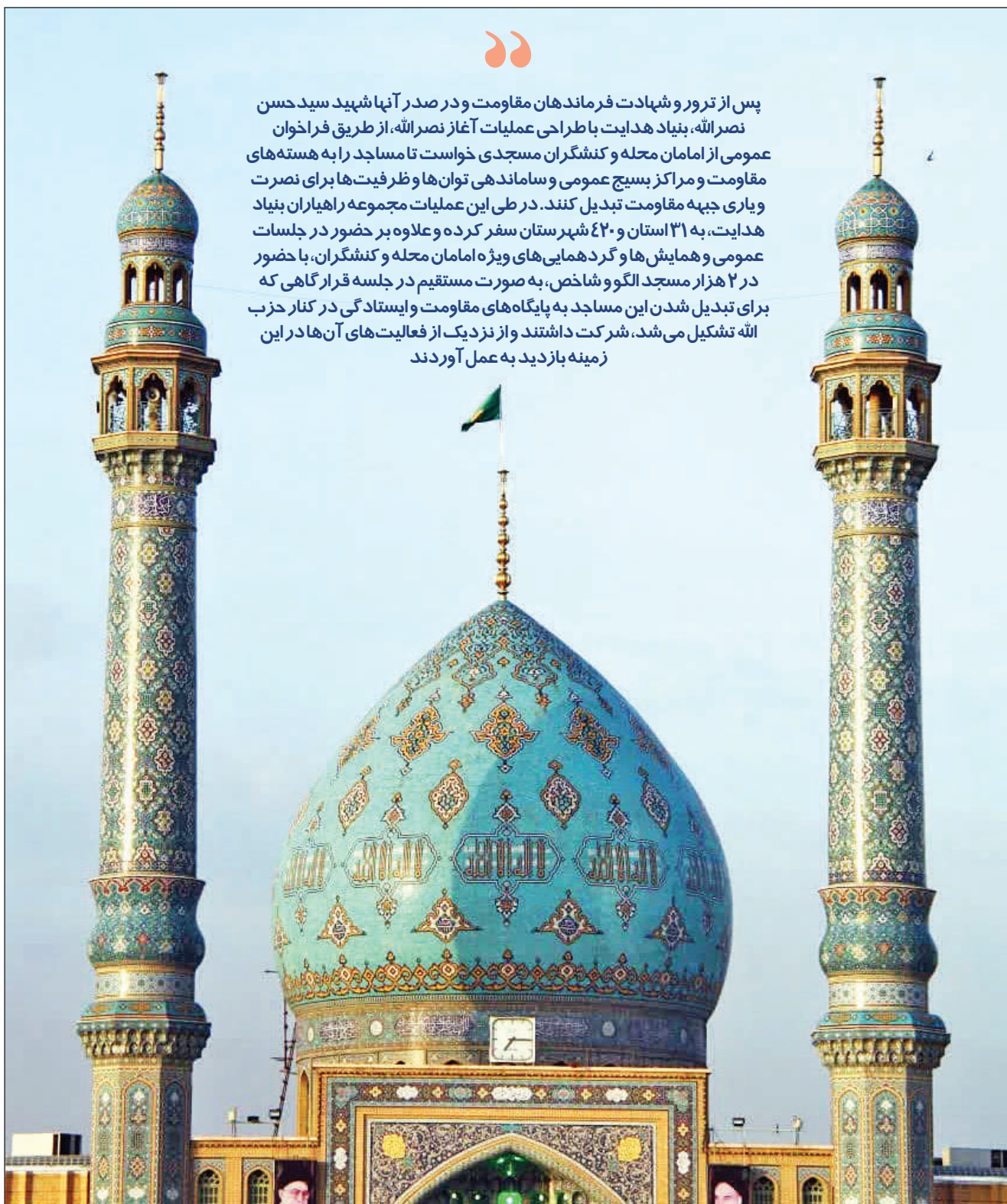
طرح «زندگی با آیه‌ها» یک حرکت هم افزای ملی و برنامه‌ای فرهنگی و قرآنی محسوب می‌شود که با هدف ترویج معارف قرآنی در جامعه و به ویژه در مساجد برگزار می‌شود. اگرچه در اجرای هر چه بهتر این طرح، نهادهای مختلف قرآنی و فرهنگی همکاری دارند، اما سازمان تبلیغات اسلامی نقش محوری دارد و بنیاد هدایت به عنوان مجموعه‌ای ذیل این سازمان در پیشبرد آن در مساجد مشارکت داشته و دارد. پوشش ملی «زندگی با آیه‌ها» با هدف بازگرداندن قرآن به متن زندگی روزمره مردم طراحی شده است. این حرکت جمعی، فرصتی است تا با تلاوت، حفظ و عمل آیات منتخب قرآن کریم، دریچه‌ای تازه به سوی درک عمیق تر مفاهیم الهی باز شده و این کتاب آسمانی نه تنها در سینه‌ها، بلکه در جان و رفتار جامعه جاری شود. در این طرح بیش از ۶ هزار امام محله از سراسر کشور مشارکت داشتند و بیش از ۱۰ هزار گزارش فعالیت قرآنی در محله‌ها به ثبت رسید.

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

پس از ترور و شهادت فرماندهان مقاومت و در صدر آنها شهید سید حسن نصرالله، بنیاد هدایت با طراحی عملیات آغاز نصرالله، از طریق فراخوان عمومی از امامان محله و کنشگران مسجدی خواست تا مساجد را به هسته‌های مقاومت و مراکز بسیج عمومی و ساماندهی توان‌ها و ظرفیت‌ها برای نصرت و یاری جبهه مقاومت تبدیل کنند. در طی این عملیات مجموعه راهیاران بنیاد هدایت، به ۳۱ استان و ۲۰ شهرستان سفر کرده و علاوه بر حضور در جلسات عمومی و همایش‌ها و گردهمایی‌های ویژه امامان محله و کنشگران، با حضور در ۲ هزار مسجد الگو و شاخص، به صورت مستقیم در جلسه قرارگاهی که برای تبدیل شدن این مساجد به پایگاه‌های مقاومت و ایستادگی در کنار حزب الله تشکیل می‌شد، شرکت داشتند و از نزدیک از فعالیت‌های آن‌ها در این زمینه بازدید به عمل آوردند

حجت الاسلام امید محلاتی
معاون راهبری بنیاد هدایت
شبکه راهبردی را معرفی کرد

الگویی نو برای احیای کارکردهای تمدنی مسجد

بنیاد هدایت با طراحی و راه اندازی شبکه راهبری پوشیده است تا الگویی نو برای احیای کارکردهای تمدنی مسجد ارائه دهد؛ الگویی که در آن، امام مسجد تنها اقامه کننده نماز نیست، بلکه امام محله و محور حکمرانی مردمی در ترانقلاب اسلامی است. در این باره با حجت الاسلام محلاتی به گفت و گو نشستیم.

مرداد ماه ۱۴۰۴

۶۲

در روزگاری که بسیاری از نهادهای اجتماعی درگیر روزمرگی اند و پویایی خود را در مواجهه با مسائل پیچیده اجتماعی از دست داده‌اند، مسجد به عنوان نهادی ریشه دار و تمدن ساز اسلامی، می‌تواند دوباره به نقش اصیل و جایگاه واقعی خود بازگردد بازگردد؛ مشروط بر آن که حلقه اتصال میان «امامت» و «مردم» به درستی برقرار شود. در همین راستا، بنیاد هدایت با طراحی و راه اندازی شبکه راهیاری کوشیده است تا الگویی نو برای احیای کارکردهای تمدنی مسجدا ارائه دهد؛ الگویی که در آن، امام مسجد تنها اقامه کننده نماز نیست، بلکه امام محله و محور حکمرانی مردمی در تراز انقلاب اسلامی است. در ادامه، برای آشنایی بیشتر با ابعاد این شبکه، اهداف و چشم اندازهای آن، با حجت الاسلام امید محلاتی، معاون راهبری بنیاد هدایت به گفت و گو پرداختیم.

شبکه راهیاری دقیقاً چیست و با چه هدفی شکل گرفته است؟

شبکه راهیاری، در واقع الگویی اجتماعی است که با هدف تعالی شبکه امامت مساجد طراحی شده است. ما در بنیاد هدایت به دنبال آن بودیم که رابطه‌ای زنده، پویا، مؤثر و جهت دار میان امام مسجد و مردم ایجاد کنیم؛ رابطه‌ای که از جنس راهبری و هدایت باشد، نه صرفاً مناسکی و عبادی. به همین منظور، شبکه‌ای از افراد توانمند و دغدغه‌مند که ما آن‌ها را «راهیار» می‌نامیم، به میدان آمده‌اند تا نقش یک همراه، راهنما و مشاور مؤثر را برای امامان ایفا کنند. این راهیاران، با شناخت دقیق شرایط اجتماعی، فرهنگی و زیستی محله‌ها، تلاش می‌کنند امامان را در مسیر امامت محله یاری دهند.

محور مأموریت این شبکه چیست؟

محور مأموریت شبکه راهیاری، بر چند اصل مهم استوار است:

- تعالی نقش امامت: ما تلاش می‌کنیم امام مسجد را از سطح اقامه کننده نماز به جایگاه راهبر محله ارتقا دهیم؛ یعنی کسی که مردم را به اقامه دین در تمام شئون زندگی دعوت می‌کند و خود پیش قدم در این مسیر است.
- تقویت کارکردهای تمدنی مسجد: ما می‌خواهیم مسجد از «نمازخانه» صرف خارج شود و به یک پایگاه حکمرانی محلی، تربیت دینی و جامعه‌پردازی ولایی تبدیل شود.
- گفت‌وگو سازی و جریان سازی: یکی از مأموریت‌های مهم ما ترویج الگوی امامت در میان مردم و مسئولان است. باید جامعه به این باور برسد که مسجد، خانه مردم و مرکز حل مسائل آنان است.
- پاسخ‌گویی به مسائل اجتماعی: ما باور داریم بسیاری از مسائل اجتماعی اگر از درون مسجد و با نگاه ایمانی و مردم‌پایه حل شود، هم پایدارتر خواهد بود و هم عمیق‌تر.
- شبکه‌سازی و هم‌افزایی بین امامان: گعده‌ها، نشست‌ها و ارتباطات همدلانه‌ای که میان امامان در سراسر کشور شکل گرفته، گامی بلند در جهت شبکه‌سازی و انتقال تجربیات است.
- الگوسازی و جهاد تبیین: ما به دنبال آن هستیم که مساجد موفق را معرفی کنیم، تجربیاتشان را مستندسازی نماییم و آن‌ها را به الگویی برای سایر نقاط کشور تبدیل کنیم. همچنین مساجد را به پایگاه‌های جهاد تبیین و هسته‌های مقاومت رسانه‌ای مبدل سازیم.

چشم‌انداز بلندمدت شما در این مسیر چیست؟

شبکه راهیاری در نظر دارد مساجد را به هسته‌های مقاومت فرهنگی و مراکز مدیریت اجتماعی تبدیل کند؛ مراکزی که در آن‌ها امامان محله به عنوان محور اصلی، با بهره‌گیری از پیوندهای ایمانی، خانوادگی و هم‌محله‌ای، روح خدمت و محبت را در بستر جامعه گسترش دهند. این شبکه، تحقق تمدن نوین اسلامی را از مسیر تقویت جایگاه مساجد به عنوان پایگاه‌های اصلی جهاد تبیین، تربیت دینی و حل مسائل اجتماعی

دنبال می‌کند. در افق بلندمدت، شبکه راهیاری در پی آن است که با استقرار حکمرانی مردمی و مسجد محور، الگویی نوین و کارآمد برای اداره جامعه بر پایه تعالیم اسلامی و در راستای آرمان‌های تمدنی انقلاب اسلامی ارائه دهد.

در حال حاضر، شبکه راهیاری چه فعالیت‌های میدانی یا فرهنگی مشخصی را دنبال می‌کند؟ آیا می‌توانید مثالی عینی از یک طرح یا برنامه اجرا شده ارائه بفرمایید؟

شبکه راهیاری، فعالیت‌های متنوعی را در راستای توانمندسازی امامان و تقویت نقش آفرینی مساجد دنبال می‌کند. این فعالیت‌ها ذیل رویکردی میدانی، منسجم و ناظر به نیازهای واقعی مساجد طراحی و اجرا می‌شود. از جمله این اقدامات می‌توان به دیدارهای مسجد به مسجد اشاره کرد؛ راهیاران با حضور میدانی و گفت‌وگوهای صمیمانه با امامان، ضمن درک مستقیم مسائل و چالش‌ها، به تقویت جایگاه امامت در محله کمک می‌کنند. تجربه‌نگاری نیز یکی دیگر از فعالیت‌های مهم شبکه است؛ در این فرآیند، تجربیات موفق امامان مستندسازی و در اختیار دیگر کنش‌گران قرار می‌گیرد تا به الگوهای قابل اجرا در سایر مساجد تبدیل شوند. همچنین گعده‌های امامان، بستری برای تبادل تجربیات، حل مسائل با خرد جمعی و تقویت ارتباطات شبکه‌ای میان امامان مساجد فراهم کرده است. ارائه مشاوره و راهنمایی‌های میدانی، برگزاری دوره‌های آموزشی و نشست‌های توجیهی متناسب با نیازهای متنوع امامان، و نیز بازدید از مساجد موفق برای الگو برداری و ایده پردازی، از دیگر فعالیت‌های جاری در این شبکه به شمار می‌رود.

در بخش فعالیت‌های عینی و تربیتی، برنامه محله پیشرفت یکی از اقدامات شاخص شبکه راهیاری در سال جاری بوده است. این برنامه، با محوریت آموزش حل مسائل و کاهش آسیب‌های

در افق پیش‌رو، مهم‌ترین اهداف و مأموریت‌های شبکه

راهیاری چیست و چه چشم‌اندازی برای آن تعریف شده است؟

شبکه راهیاری در بنیاد هدایت، در سال جاری با تمرکز بر طرح «هم‌رسم» (هسته‌های مقاومت رسانه‌ای مسجدی)، مأموریت‌های تازه‌ای را در راستای تعالی نقش مساجد و تحقق فرمان جهاد تبیین دنبال می‌کند. این مسیر، در قالب استراتژی «هزار مشعل» تعریف شده و اهداف متعددی را در بر می‌گیرد. نخستین مأموریت، فعال‌سازی مساجد به‌عنوان کانون‌های رسانه‌ای است. در این راستا، تلاش می‌کنیم با شکل‌گیری هسته‌های مقاومت رسانه‌ای، مساجد را به محور تولید، تحلیل و انتشار محتوای مؤثر تبدیل کنیم. مأموریت دوم، توانمندسازی امامان و کنشگران مسجدی برای ایجاد این هسته‌هاست. در این زمینه، آموزش‌هایی ارائه می‌شود تا گروه‌های کوچک خودجوشی با نقش‌های مختلف همچون تولید محتوا، انتشار، پالایش و راستی‌آزمایی محتوا شکل بگیرند. در گام بعد، به دنبال شبکه‌سازی و هم‌افزایی میان این هسته‌ها هستیم؛ به گونه‌ای که بتوانند در لایه‌های شهرستانی، استانی و ملی به تبادل تجربه و هماهنگی بپردازند و تأثیرگذاری جمعی خود را افزایش دهند. همچنین تولید و انتشار محتوای ارزشی، از دیگر اهداف کلیدی است. هدایت این هسته‌ها برای تولید و انتشار ویدئو، اینفوگرافیک، پادکست و سایر قالب‌های رسانه‌ای جهت پاسخ به شبهات، تبیین دستاوردهای انقلاب، ترویج سبک زندگی اسلامی و روشنگری از جمله برنامه‌های محوری است. در کنار اینها، ارتقای سواد رسانه‌ای جامعه محلی نیز مدنظر قرار گرفته است؛ به‌ویژه با برگزاری کارگاه‌ها و جلسات آموزشی در مساجد برای آموزش تشخیص اخبار جعلی و استفاده امن و آگاهانه از فضای مجازی. چشم‌انداز شبکه راهیاری در افق پیش‌رو، تبدیل مساجد به پایگاه‌های فعال جهاد تبیین از مسیر هسته‌های مقاومت رسانه‌ای (هم‌رسم) است. هدف‌گذاری ما برای سال ۱۴۰۴، شکل‌گیری شبکه‌ای پایدار و گسترده از این هسته‌ها در بیش از سه هزار مسجد و محله سراسر کشور خواهد بود.

اجتماعی مبتنی بر گفت‌وگو میان جهاد تبیین، در قالب نشست‌های استانی، راهیاری مسجد به مسجد، ارائه مشاوره و نقشه راه، عملیات میدانی و در نهایت برگزاری نشست ملی، به اجرا درآمده است. همچنین طرح‌هایی چون مهرواره محله همدل، مهرواره اوج، مهرواره بانور و محله اربعینی از دیگر برنامه‌های عملیاتی و جریان‌ساز این شبکه به شمار می‌روند که نقش بسزایی در تقویت روح تعامل اجتماعی و هویت‌سازی دینی در محلات ایفا کرده‌اند.

اساساً مخاطب اصلی یا جامعه هدف شبکه راهیاری

چه کسانی هستند؟

مخاطب اصلی شبکه راهیاری، امامان مساجد و کنشگران مسجدی هستند.

شبکه راهیاری در چه مناطقی یا استان‌هایی فعال

است و آیا برنامه‌ای برای گسترش آن در سطح ملی وجود دارد؟

شبکه راهیاری در حال حاضر در کل کشور و در تمامی استان‌ها فعال است. همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، راهیاری یک مدل اجتماعی و الگوی توانمندسازی است. ما ضمن بهره‌مندی از ظرفیت‌های ارزشمند و ساختار رسمی سازمان تبلیغات اسلامی، در هر استان، حداقل یک راهیار شهرستانی داریم و مدیران ادارات تبلیغات اسلامی نیز شأن راهیاری را بر عهده دارند. در کنار این ظرفیت، از امامان توانمند و دغدغه‌مند نیز برای راهیاری سایر امامان و مساجد استفاده می‌کنیم. به فضل الهی، روند گسترش و تقویت این شبکه در سطح ملی همچنان در جریان است و با جدیت دنبال می‌شود.

باز خورد مردم و گروه‌های هدف نسبت به

فعالیت‌های این شبکه تاکنون چگونه بوده است؟

باز خورد‌ها، حقیقتاً دلگرم‌کننده و مشوق ادامه مسیر بوده‌اند. گفت‌وگو و محتوای آموزشی بنیاد هدایت که شبکه راهیاری مأمور به انتقال آن است، با استقبال بسیار خوبی از سوی مخاطبان مواجه شده است؛ به‌طوری که در تمامی برنامه‌های توانمندسازی که برگزار می‌کنیم، امامان یا کنشگران مسجدی با رغبت و اشتیاق حضور پیدا می‌کنند و حتی در بسیاری مواقع گلایه‌مندند که چرا این گفت‌وگو دیرتر به آنان منتقل شده است. همچنین در مهرواره‌های بنیاد هدایت که جنبه عمومی‌تری دارند، استقبال چشمگیر امامان و کنشگران مسجدی و باز خورد‌های مثبت آنان، مایه دلگرمی ما و نیروی محرکه‌ای برای ادامه این مسیر بوده است.

از سوی دیگر، در بازدیدهای مسجد به مسجد و در دیدارهای حضوری با امامان، وقتی با استقبال گرم و صمیمانه مواجه می‌شویم و از زبان خود امامان می‌شنویم که «سال‌هاست کسی به ما سر نزده»، و سپس شور، اشتیاق و امید را در نگاه‌شان می‌بینیم، این‌ها همه برای ما نشانه‌هایی روشن‌اند که باید این مسیر را با عزم و اراده‌ای مضاعف ادامه دهیم.

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

در بازدیدهای
مسجد به مسجد و در
دیدارهای حضوری با
امامان، وقتی با استقبال
گرم و صمیمانه مواجه
می‌شویم و از زبان خود
امامان می‌شنویم که
«سال‌هاست کسی به
ما سر نزده»، و سپس
شور، اشتیاق و امید را
در نگاه‌شان می‌بینیم،
این‌ها همه برای ما
نشانه‌هایی روشن‌اند
که باید این مسیر را با
عزم و اراده‌ای مضاعف
ادامه دهیم

آشنایی با «مدرسه هدایت»
در گفت‌وگو با حجت الاسلام
مصطفی محمد دوست

توانمندسازی امام محله‌ها برای قراگاه اجتماعی

مسئولیت اصلی مدرسه هدایت، در حوزه‌های دانش‌افزایی، مهارت‌افزایی و مباحث آموزشی تعریف شده است. در مدرسه هدایت، هم‌دوره‌های حضوری برگزار می‌شود و هم آموزش‌های غیر حضوری در قالب دوره‌ها و محتوای آموزشی متنوع در دسترس قرار دارد تا پاسخگوی نیازهای متنوع امامان و فعالان شبکه امامت و مسجد باشند.

مرداد ماه ۱۴۰۴

۶۶

ویژه نامه مسجد سازان تبلیغات اسلامی

اگرچه نهادها و مؤسسات متعددی در کشور، هر کدام با مأموریتهای خاص و مسیری مشخص، آموزش‌های دینی و فرهنگی را دنبال می‌کنند، با این حال جای خالی یک نهاد آموزش محور که دقیقاً برای امامت مسجد و شبکه امامت محله طراحی شده باشد، به شدت احساس می‌شود؛ نه برای آموزش‌های عمومی و نه حتی صرفاً برای طلاب، بلکه برای آنانی که سنگر مسجد را مأمور تحول اجتماعی و محور پیشرفت محله می‌دانند. «مدرسه هدایت»، پاسخی است به همین نیاز گسترده. این مدرسه زمینه‌ای فراهم کرده برای تربیت و توانمندسازی امامانی که قرار است گام به گام با مردم، محله را بسازند، جامعه را ترمیم کنند و گفتمان الهی را از دل مسجد به متن زندگی مردم جاری سازند. این جای دیگر صحبت از یک دوره صرف آموزش نیست؛ بلکه سخن از مدرسه‌ای است که چشم اندازش، تعالی مساجد بوده و کارآمدسازی امامان در میدان واقعی جامعه را مدنظر دارد. برای شناخت دقیق‌تر از مدرسه هدایت، اهداف آن و نحوه فعالیتش، به سراغ حجت الاسلام مصطفی محمد دوست، معاون آموزش و توانمندسازی بنیاد هدایت رفتیم.

آیا مدرسه هدایت به عنوان یک واحد مستقل فعالیت می‌کند یا زیر مجموعه حسینیه هدایت است؟

خیر، مدرسه هدایت یک واحد مستقل است و تحت پوشش یا ذیل حسینیه هدایت قرار ندارد. نقش و مأموریت این دو مجموعه نیز با یکدیگر متفاوت است. حسینیه هدایت بیشتر بر فعالیت‌های گفتمان سازی و جریان سازی تمرکز دارد، در حالی که مدرسه هدایت، مسئولیت اصلی اش را در حوزه‌های دانش افزایی، مهارت افزایی و مباحث آموزشی تعریف کرده است. در مدرسه هدایت، هم دوره‌های حضوری برگزار می‌شود و هم آموزش‌های غیر حضوری در قالب دوره‌ها و محتوای آموزشی متنوع در دسترس قرار دارد. به طور کلی، برنامه‌های مدرسه هدایت، هم به صورت حضوری و هم غیر حضوری طراحی و اجرا می‌شوند تا پاسخگوی نیازهای متنوع امامان و فعالان شبکه امامت و مسجد باشند.

مدرسه هدایت دقیقاً چیست و چه اهدافی را دنبال می‌کند؟

در فضای آموزشی و فرهنگی کشور، نهادها، مؤسسات و مراکز متعددی مشغول به فعالیت هستند. هر یک از این مجموعه‌ها، آموزش‌هایی ارائه می‌دهند که به طور مشخص و متناسب با مأموریت‌ها، برنامه‌ها و اهداف اختصاصی خودشان طراحی شده است. اما در این میان، خلأ مهمی وجود دارد؛ ما جایی نداریم که آموزش‌هایی خاص و هدفمند، ویژه مسجد و امامان مساجد طراحی و ارائه شده باشد. مراکزی مانند «مبشران» وجود دارند که آموزش‌هایشان برای طلاب برنامه ریزی شده است؛ اما اجرای امامت مسجد و امامت محله، داستانی متفاوت از کار صرفاً تبلیغی است. این مأموریت، سطحی بالاتر و ساخت یافته تر دارد. فعالیت‌های تبلیغی در ذیل آن تعریف می‌شود و کارهای اجتماعی و مردمی نیز ذیل آن جای می‌گیرند. مدرسه هدایت، دقیقاً با هدف پاسخ به این نیاز راه اندازی شده است؛ مدرسه‌ای که رسالت اصلی اش، تأمین نیازهای آموزشی امامان و ارکان مسجد است. البته منظور از «تأمین» الزاماً تولید مستقیم همه محتواها نیست. در بسیاری موارد، ما بسته‌هایی را طراحی می‌کنیم که ممکن است تولید آن‌ها در دیگر مراکز انجام شده باشد و ما صرفاً آن‌ها را انتخاب، ساماندهی و ارائه کنیم. با این حال، در برخی حوزه‌ها نیز مدرسه هدایت به طور مستقیم وارد فرایند تولید محتوا می‌شود؛ آن‌جا که قرار است یک گفتمان جدید شکل بگیرد، نگاهی تازه در حوزه امامت مسجد ایجاد شود و مبانی این تحول پی ریزی گردد. حتی در برخی زمینه‌ها، با کمبود جدی محتوا و آموزش مواجهیم؛ مباحثی که نه در جای دیگر وجود دارد و نه از نگاه دانشی یا مهارتی به آن‌ها پرداخته شده است. به ویژه در حوزه مدیریت مسجد یا رویکرد امامت مسجد و مدل امامت محله، اغلب آموزش‌هایی که تاکنون ارائه شده‌اند، فاقد عمق و جامعیت لازم‌اند. مدرسه هدایت در این میان، آمده است تا این خلأ را پر کند و بستری باشد برای ارتقاء دانش، بینش و مهارت‌های مورد نیاز امامان مسجد، در مسیر تحقق امامت اجتماعی.

مدرسه هدایت چه سالی تأسیس شده است؟

فعالیت‌های آموزشی بنیاد هدایت، از همان ابتدای شکل گیری بنیاد و بر اساس مأموریت ذاتی آن، در مسیر توسعه و ارتقاء توانمندی‌های امامان مساجد پیش می‌رفته است. با این حال، عنوان «مدرسه هدایت» به صورت رسمی و ساختارمند، تقریباً از نیمه دوم سال ۱۴۰۲ به کار گرفته شده و آغاز به فعالیت کرده است. می‌توان گفت از همین مقطع، مدرسه هدایت هویت مستقلی در حوزه آموزش پیدا کرد. شاید جدی‌ترین فعالیت آموزشی این مدرسه در همان ابتدای کار، سلسله دوره‌های مرحله «پیشرفت» بود که با برگزاری دوره‌های «آرمان» در بهمن و اسفندماه ۱۴۰۲ آغاز شد و نقطه شروعی برای مسیر نوین مدرسه هدایت محسوب می‌شود.

مدرسه هدایت از نظر ساختار، برنامه‌های آموزشی و توانمندسازی امامان محله چه تفاوتی با حوزه علمیه و نهادهای امور مبلغین دارد؟

ما در مدرسه هدایت، بر اساس انتظارات و مأموریت‌هایی که برای

نقش «امام» تعریف شده است، اقدام به طراحی دوره ها و آموزش های متناسب می کنیم. سند آموزشی مدرسه نیز دقیقاً مبتنی بر همین انتظارات تدوین شده است. در مقابل، مراکز دیگری مانند مهارت خانه طلاب یا نهادهای آموزشی مرتبط با حوزه علمیه و مبلغین، به تناسب سند انتظارات خاص خودشان، تولید محتوا می کنند؛ برای مثال، ممکن است جایی صرفاً برای طلاب به صورت عمومی محتوا تولید شود یا مجموعه ای دیگر تمرکز ویژه ای بر آموزش مبلغین داشته باشد. در مدرسه هدایت، مخاطب ما «امامان محله» هستند. ما یک مدل حکمرانی مبتنی بر امامت طراحی کرده ایم که در آن، شخص امام به عنوان مدیر و رهبر مجموعه شناخته می شود و ارکان مختلفی پیرامون او در مسجد شکل می گیرند. خود مسجد نیز در این الگو، قرار است به پایگاه محله محور و هسته مرکزی تحولات محلی تبدیل شود. وقتی این اجزاء را کنار یکدیگر قرار می دهیم، روشن است که نمی توان با الگوهای آموزشی متعارف به این نیاز پاسخ داد. بلکه ضرورت دارد یک مدل آموزشی جدید، با نظام آموزشی، سرفصل ها و بسته های کاملاً متمایز طراحی شود. در واقع، تفاوت مدرسه هدایت با سایر مراکز، تفاوت در مأموریت آن است؛ و همین تفاوت مأموریتی است که موجب تمایز در محتوا و روش های آموزشی مدرسه هدایت نیز می شود.

آیا مدرسه هدایت تنها در تهران فعالیت می کند یا در استان های دیگر هم شعبه هایی دارد؟

مرکز اصلی مدرسه هدایت در قم و تهران مستقر است، اما فعالیت های آموزشی این مدرسه فراتر از این دو شهر نیز اجرا می شود. در استان های مختلف، دوره های آموزشی برگزار می گردد؛ اگرچه به دلیل محدودیت های هزینه ای و سایر الزامات، امروزه بسیاری از دوره ها به صورت حضوری برگزار نمی شوند. به خصوص با توجه به مأموریت های ویژه امامان و ارکان مسجد که امکان حضور مستمر آن ها را برای دوره های حضوری به چالش می کشد، مدرسه هدایت تلاش کرده است تا اصل فعالیت خود را در قالب دوره های مجازی به اجرا بگذارد. با این وجود، دوره های حضوری نیز در مواقعی در مراکز مختلف، نه تنها در مرکز اصلی بلکه در نقاط دیگر نیز برگزار می شود.

نحوه ثبت نام در مدرسه هدایت چگونه است؟ آیا شرایط خاصی برای ورودی ها وجود دارد؟

در حال حاضر، روند ثبت نام در مدرسه هدایت بسیار ساده و در دسترس است. هر فردی که در جایگاه «امام مسجد» یا از ارکان فعال در مسجد باشد، می تواند از دوره های آموزشی این مدرسه بهره مند شود. فعلاً تمامی دوره ها به صورت رایگان در اختیار مخاطبان قرار دارد. در سال گذشته، اقدام قابل توجهی که انجام شد، بررسی و ارزیابی تولیدات آموزشی سایر نهادها و مراکز فعال بود؛ هر محتوایی که با مأموریت ها و اهداف مدرسه هدایت هم راستا و قابل استفاده تشخیص داده شد، با عنوان «تولیدات دستگاه های مختلف» در مدرسه هدایت بارگذاری و در دسترس قرار گرفت. در سال جاری، تمرکز اصلی مدرسه هدایت بر تولید محتوای آموزشی اختصاصی خواهد بود؛ محتوایی متناسب با موضوعات و سرفصل هایی که

تاکنون در دیگر مراکز و نهادها کمتر بدان پرداخته شده و برای امامان و ارکان مسجد ضروری است. ذیل مدرسه هدایت، سه بخش کلیدی تعریف شده است که هر یک نقش مؤثری در پیشبرد اهداف آموزشی و توانمندسازی امامان محله ایفا می کنند: نخست، سایت مدرسه هدایت (<https://madrese-hedayat.ir>) است که بستر اصلی ارائه دوره های مجازی و محتوای آموزشی رسمی مدرسه محسوب می شود. در حال حاضر، ثبت نام در مدرسه هدایت هیچ شرط خاصی ندارد. هر فردی، بر اساس نیاز خود، می تواند به سایت مدرسه هدایت مراجعه کرده، دوره مورد نظرش را انتخاب کند و در آن شرکت نماید. البته در برخی موارد، در سطح استانی یا منطقه ای، بسته های آموزشی خاصی برای امامان یا ارکان مسجد توسط مسئولین همان منطقه

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

بسیار مؤثر مدرسه هدایت به شمار می‌رود. در این سامانه، تجربیات عملی امامان مساجد از سراسر کشور، چه در قالب ویدئو، چه صوت و چه متن، گردآوری و بارگذاری شده است. موضوعات این تجربیات نیز با هشتگ‌های مشخص دسته‌بندی شده‌اند؛ به گونه‌ای که اگر امام یا یکی از ارکان مسجد با مسئله‌ای مواجه شود، می‌تواند از طریق جستجو در سامانه، تجربیات مرتبط دیگر امامان را مشاهده کرده و از راهکارهای آنان بهره‌مند شود. به عنوان مثال، اگر مسئله‌ای در زمینه اعتیاد، اشتغال خانگی، اختلافات خانوادگی یا هر موضوع فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی یا بهداشتی که پیش‌تر با محوریت مسجد و امام محله در جایی حل شده باشد، در این سامانه مستندسازی شده، امامان دیگر می‌توانند با مراجعه به این بانک تجربه، ضمن آشنایی با آن، مسیر روشن‌تری در حل مسائل مشابه پیش‌رو بیابند.

در حال حاضر، کاربران تنها امکان مشاهده، شنیدن یا مطالعه این تجربیات را دارند؛ اما در آینده نزدیک، قابلیت‌های سامانه افزوده خواهد شد که امکان برقراری ارتباط مستقیم با صاحب تجربه را فراهم کند. به این ترتیب، امام یا رکن مسجدی که با مسئله مشابهی مواجه است، می‌تواند از راهنمایی مستقیم فردی که تجربه موفق‌تری در آن زمینه داشته، بهره‌مند شود. این حرکت بزرگ و ارزشمند، ان شاء الله به زودی تحقق خواهد یافت و می‌تواند یکی از دستاوردهای مهم مدرسه هدایت باشد.

در خصوص خروجی‌های مدرسه هدایت، چه نتایج و دستاوردهایی مشاهده می‌شود؟ آیا آمار مشخصی از فارغ‌التحصیلان این مدرسه دارید؟

در بخش آموزش‌های حضوری، از سال ۱۴۰۲ تاکنون، حدود دو تا سه هزار نفر در دوره‌های حضوری مدرسه هدایت آموزش دیده‌اند. البته باید به این نکته توجه داشت که مدرسه هدایت هنوز به صورت رسمی رونمایی نشده است و در حال حاضر مراجعه به سایت مدرسه بیشتر به صورت موردی انجام می‌شود؛ لذا نمی‌توان بر آمار بازدید و مراجعه به سایت برای تحلیل‌های عددی و آماری تأکید چندانی داشت.

به طور کلی، طی چند سال گذشته تعداد ورودی‌ها و دانش‌آموختگان مدرسه هدایت چقدر تغییر کرده است؟

اگر مدرسه هدایت را به عنوان مجموعه دوره‌ها در نظر بگیریم، تعداد ورودی‌ها و فارغ‌التحصیلان آن قطعاً افزایش یافته است. اما در خصوص سایت مدرسه، ان شاء الله با رونمایی رسمی آن می‌توانیم در مورد آمار و تغییرات مربوط به آن صحبت کنیم.

این دوره‌ها معمولاً شامل چند بخش است؟

در حال حاضر، ما حدود ۱۱۸ عنوان موضوع آموزشی داریم که تقریباً ۱۸۰ ساعت آموزش را شامل می‌شود. با توجه به نیازهای خاص امامان محله، به ویژه برای کسانی که در روستاها یا پایگاه‌های اجتماعی فعالیت دارند و همچنین امامانی که با مسائلی مانند اعتیاد روبه‌رو هستند، ما ۲۰ بسته آموزشی طراحی کرده‌ایم. هر یک از این بسته‌ها شامل چندین عنوان آموزشی است که بر اساس آن، فراگیران وارد دوره‌ها شده و آموزش‌های مرتبط را دریافت می‌کنند.

طراحی و ارائه می‌شود. اکنون مدرسه هدایت در ده منطقه از کشور فعالیت دارد و در این موارد، ثبت نام افراد تابع دستورالعمل‌های همان استان یا منطقه خواهد بود.

در مجموع، سیاست مدرسه هدایت بر آن است که مسیر آموزش را تسهیل کند تا هر فرد، با توجه به نیاز و ظرفیت خود، بتواند از برنامه‌های آموزشی بهره‌مند شود.

دوم، برگزاری دوره‌های حضوری است که با محوریت مدرسه هدایت و متناسب با نیازهای آموزشی امامان و ارکان مسجد طراحی و اجرا می‌شود. این دوره‌ها در مرکز و استان‌های مختلف کشور، با هدف تکمیل آموزش‌های غیر حضوری، برگزار می‌گردند.

سومین بخش، سامانه «تجربه‌نگار» (<https://tajrobenegar.ir>) است که به عنوان یکی از ظرفیت‌های نوآورانه و

گفت‌وگو با امین زمان پور
درباره مأموریت حسینیه هدایت در میدان مقابله با جنگ روایت‌ها

سنگری برای جهاد تبیین

فکر راه‌اندازی «حسینیه هدایت» در پی تأکیدات مکرر رهبر معظم انقلاب بر موضوع «جهاد تبیین» شکل گرفت. ۲۳ مهر ۱۴۰۳ بود که حسینیه هدایت به الهام از حسینیه ارشاد متولد شد. مادر بنیاد هدایت پیش‌تر هم هر عملیاتی که انجام می‌دادیم، حتماً پیوست جهاد تبیینی برای آن تعریف می‌کردیم.

مرداد ماه ۱۴۰۴

۷۰

هجمه‌های رسانه‌ای دشمن، اکنون بیش از هر زمان دیگر، ذهن و دل نوجوانان و جوانان این سرزمین را نشانه گرفته‌اند و در این میانه پرهیا و پریخی مراکز فرهنگی و دینی در پاسخ به این جنگ ترکیبی، با ابتکارهایی نوبه میدان آمده‌اند. «حسینیه هدایت» یکی از این ابتکارات مؤثر است که با تکیه بر ظرفیت عظیم شبکه مسجدی کشور و با دغدغه جهاد تبیین، پایه میدان نهاد. اما این حسینیه دقیقاً چه زمانی و با چه هدفی تأسیس شد؟ مخاطبان آن چه کسانی‌اند و چه مسئله‌ای باعث شد که «جهاد تبیین» به اولویت اول فعالیت‌های آن تبدیل شود؟ در گفت‌وگویی با امین زمان‌پور، معاون گفتمان سازی و جریان سازی بنیاد هدایت، به سراغ این سؤالات رفته‌ایم تا تصویری روشن‌تر از چرایی و چگونگی شکل‌گیری حسینیه هدایت ارائه شود.

هدف اصلی از راه‌اندازی حسینیه هدایت چه بود؟

فکر راه‌اندازی «حسینیه هدایت» در پی تأکیدات مکرر رهبر معظم انقلاب بر موضوع «جهاد تبیین» شکل گرفت. ۲۳ مهر ۱۴۰۳ بود که حسینیه هدایت به الهام از حسینیه ارشاد متولد شد. ما در بنیاد هدایت پیش‌تر هم هر عملیاتی که انجام می‌دادیم، حتماً پیوست جهاد تبیینی برای آن تعریف می‌کردیم.

منظور تان از عملیات چیست؟

بنیاد هدایت مسئول تعالی و توانمندسازی کنشگران مسجدی است. موتور پیش‌ران این توانمندسازی، «عملیات» است. یعنی ما معتقدیم تربیت در میدان شکل می‌گیرد. به همین دلیل، هر اقدامی که انجام می‌دهیم، با دعوت از کنشگران برای ورود به میدان همراه است؛ به عنوان مثال، در مهرواره «بانور»، از بانوان خواستیم در راستای حل مسئله، روایت و تجربه‌هایشان در محله را ثبت کنند. یا در «محله همدل» و «مهمانی محله»، حل مسئله همراه با روایت خوبی‌ها و ثبت گزارش‌های مردمی، همه ذیل پیوست جهاد تبیین طراحی شده بودند.

چه تجربه‌ای در بنیاد هدایت باعث شد به این نتیجه برسید که جهاد تبیین باید مسئله محوری کنشگران مسجدی باشد؟

هر چه جلوتر رفتیم، بیشتر به این نتیجه رسیدیم که دیگر نباید صرفاً به حل مسئله‌های اجتماعی پردازیم. پرداختن به آسیب‌های اجتماعی در دهه ۹۰ بسیار پررنگ شد. نمونه‌اش را می‌شود در پدیده کرونا دید؛ از رسیدگی به محرومان گرفته تا ساختن خانه و توزیع بسته‌های معیشتی و حتی حل مشکلاتی مثل اعتیاد یا ایجاد کارگاه‌های اقتصادی. اما امروز دشمن در رأس نقشه‌هایش، «تبلیغات و پروپاگاندا» را قرار داده و علاج آن، جز «تبیین» نیست. تبیین حقیقت با زبان‌ها و حنجره‌های مختلف، با تعبیرات و ابتکارات گوناگون. جوابی که می‌تواند نوجوانی را که در خیابان تحت تأثیر شبهه و وسوسه قرار گرفته، آرام کند. وقتی رهبری می‌فرماید جهاد تبیین یک فریضه قطعی، فوری و همگانی است، یعنی هر کسی که منبری یا مرکزی برای گفت‌وگو با افکار عمومی دارد، موظف است وارد میدان شود. یکی از مهم‌ترین این مراکز، مسجد است. با آن گستردگی در سراسر کشور که حدود ۸۵ هزار مسجد داریم و دست‌کم نیمی از آن‌ها فعال‌اند، و با آن ارتباط رودررو و چهره‌به‌چهره‌ای که امام جماعت با مردم محله خود دارد، مساجد بستر ویژه‌ای برای جهاد تبیین هستند. اثرگذاری‌شان عمیق‌تر از رسانه‌های نوین است، حتی اگر دایره‌شان محدودتر باشد. حالا اگر این شبکه مسجدی فعال شود، آن محدودیت هم برطرف می‌شود. اینجاست که حسینیه هدایت تعریف پیدا می‌کند؛ «مرکزی برای پاسخ به نیازهای کنشگران جهاد تبیینی، پایگاهی برای تقویت و تعالی امامان و فعالان مسجدی در عرصه مقابله با جنگ روایت‌ها».

در ابتدای مسیر راه‌اندازی حسینیه هدایت، از الهام‌گیری از «حسینیه ارشاد» سخن گفتید. این الهام دقیقاً چه نسبتی با فعالیت امروز شما دارد؟

ببینید، منظور ما از الهام‌گیری، دقیقاً برمی‌گردد به نقشی که حسینیه ارشاد در دوران پیش از انقلاب ایفا کرد. همه می‌دانیم که انقلاب اسلامی، انقلابی بر پایه تبیین بود. رهبر معظم انقلاب، تعبیر جالبی در این باره دارند؛ می‌فرمایند حضرت امام با الگوی «زن‌بور عسل»، انقلاب را پیش بردند. یعنی یک شبکه وسیع از روحانیون، علما، طلاب و جوانانی که مثل زن‌بور عسل، شهد تبیین را به مردم می‌رساندند و از سوی دیگر، نیششان به حکومت طاغوت می‌رسید. هم معارف اسلام و انقلاب را تبیین می‌کردند، هم ظلم‌های طاغوت را بر ملا می‌ساختند. حسینیه ارشاد یکی از نقاط کانونی این شبکه بود. هم در زمینه مباحث دینی و انقلابی، و هم در نقد حکومت طاغوت، نقش مهمی ایفا کرد. جوان‌ها آنجا جمع می‌شدند، اساتید بر جسته‌ای مثل شهید مطهری، مرحوم شریعتی یا مرحوم حجازی در آنجا سخنرانی می‌کردند. این سخنرانی‌ها بعدتر به شکل نوار یا کتاب در سراسر کشور منتشر می‌شد. یعنی یک حلقه مهم از زنجیره تبیین در آن دوران بود.

شما چگونه از این الگو در حسینیه هدایت استفاده کرده‌اید؟

ما گفتیم امروز هم در دل انقلاب اسلامی، مسائل و موضوعاتی داریم که نیاز به تبیین دارد. بر همین اساس، جلساتی با موضوعات مشخص، در حسینیه هدایت برگزار می‌کنیم. محل برگزاری این جلسات، سالن انتهایی مسجد جامعه پرداز در نمایشگاه مسجد جمکران است. در هر جلسه، یک سخنران برجسته و از اندیشمندان انقلاب اسلامی، به ارائه بحث درباره آن مسئله خاص می‌پردازد. سپس آن سخنرانی، به قالب‌های مختلف محتوایی تبدیل و در سراسر کشور منتشر می‌شود.

چیست؟» مانند فناوری روایت، فناوری رؤیا و... یا مثلاً «نقش مساجد در عرصه جهاد تبیین چیست؟» همه در این پرونده بررسی می شوند.

پرونده اول «به قله نزدیکیم» است. در این پرونده به تبیین وضعیت پیشرفت کشور می پردازیم. سولاتی مانند «قله چیست؟»، «پیشرفت چگونه معنا می شود؟»، «جایگاه ایران در نظم جدید جهانی کجاست؟» در اینجا طرح می شود.

پرونده دوم «بانور» است که به تبیین الگوی سوم زن مسلمان ایرانی می پردازد؛ خصوصاً با توجه به مسائل فرهنگی بعد از سال ۱۴۰۱. ما به این می پردازیم که تفاوت این الگو با الگوهای زن غربی و شرقی چیست، انقلاب اسلامی چه نقشی در پیشرفت زنان داشته و چه روایات غلطی در حوزه زن وجود دارد.

پرونده سوم «مسئله اول» است که به تبیین مفهوم مقاومت می پردازد. با توجه به تحولات اخیر، این پرونده اهمیت مضاعفی پیدا کرده است. ما در این پرونده به این سوال پاسخ می دهیم که مقاومت چیست، چه نقشی در شکل گیری نظم جدید جهانی دارد و جایگاه آن در محور مقاومت و جهان اسلام کجاست.

پرونده چهارم «پرونده امامت» است. این پرونده از چند جهت اهمیت دارد؛ هم به خاطر اینکه یکی از مهم ترین مسائل انقلاب اسلامی، مسئله حکمرانی بوده و به تعبیر رهبری، الگوی حکمرانی اسلامی همان الگوی امامت است؛ هم از این جهت که در بنیاد هدایت، مأموریت ما تعالی شبکه امامت تعریف می شود. ما باید به این سوال ها پاسخ دهیم که الگوی امامت چیست، امام جماعت چگونه باید به امام محله تبدیل شود و وظایف و نقش او در امامت چیست.

تولید محتوای حسینی هدايت در همین زمینه هاست؟

ما پیش از این، دو مسیر در تولید محتوا داشتیم. یکی، تولید محتوای صفر تا صد متناسب با اهداف خودمان و دیگری بازآفرینی محتواهایی که اندیشمندان در صفحات و کانال های خودشان منتشر می کردند. این بازآفرینی هم در قالب های مختلف انجام می شد تا مخاطب بتواند بهره بیشتری از آن محتوا ببرد. این تولیدات یا در قالب اصلی حسینی هدايت منتشر می شد یا ذیل بخش «مثبت حسینی» منتشر می کردیم.

چه ملاکی برای انتخاب «پرونده های موضوعی» دارید و این پرونده ها چگونه شکل می گیرند؟

ملاک اصلی ما برمی گردد به تعریفی که از «جهاد» داریم. ما «جهاد تبیین» را با صرف «تبیین» کاملاً متفاوت می دانیم. یکی از ملاک های پیوند یک موضوع با جهاد تبیین، وجود تخصص است؛ یعنی حتماً یک دشمن در مقابل ایستاده باشد. ملاک دوم، زمان شناسی است. موضوع باید مبتنی بر نیاز زمانه باشد. ما در جهاد تبیین با یک طرح مواجهیم. طرح دشمن چیست و طرح ولی فقیه در برابر آن چیست؟ باید فهمید امام جامعه دنبال چیست، چه پرونده ای را اولویت می داند و امروز چه مسئله ای باید تبیین شود. ما هم بر همین اساس به سراغ موضوعات می رویم.

در حال حاضر چه پرونده هایی در حسینی هدايت فعال اند؟

ما چند پرونده اساسی داریم که ثابت اند، ولی حتماً باید پرونده هایی هم در واکنش به تحولات و حوادث داشته باشیم. ما ۵ پرونده اصلی داریم؛ یک پرونده ویژه و ۴ پرونده محتوایی. پرونده ویژه «جهاد تبیین» است. در این پرونده تلاش می کنیم مفهوم، روش ها، قالب ها و چیستی و چرایی جهاد تبیین را تبیین کنیم. سولاتی از این دست که «تعریف جهاد تبیین چیست؟»، «رویکردهای غلط به آن کدام اند؟»، «فناوری های جهاد تبیین

این دو مسیر پاسخگوی نیاز مخاطب نبود؟

نه، واقعیت این است که نیاز مخاطب بسیار فراتر از این بود. مخاطب، هر روز با موضوعات و چالش های متعددی مواجه است و سرعت تحولات هم بسیار بالاست. علاوه بر این، ما در جریان این مسیر با منابع متعدد تولید محتوای انقلابی آشنا شدیم، به خصوص وقتی تمرکز اصلی مان بر جهاد تبیین قرار گرفت و به دنبال محتوای خام مناسب برای باز آفرینی بودیم.

پس ایده «رواقی نو» از همین جاشکل گرفت؟

دقیقا. ما به این جمع بندی رسیدیم که چرا صرفا خودمان تولید و باز آفرینی کنیم؟ چرا منابع خوب دیگر را به مخاطب معرفی نکنیم؟ به همین دلیل، تصمیم گرفتیم فاز بعدی حسینیة هدایت را به سمتی ببریم که تبدیل به حال محتوا در عرصه جهاد تبیین شود. یعنی مخاطب، به خصوص کنشگر مسجدی، اگر دنبال محتوای جهاد تبیینی باشد، یا آن محتوا را مستقیما از حسینیة هدایت دریافت کند، یا از طریق ما به منبع مناسبی هدایت شود. ما تاکنون بیش از ۶۰ تا ۷۰ منبع مختلف را معرفی کرده ایم. این معرفی ها کاملاً دقیق و کاربردی هستند؛ توضیح می دهیم که هر منبع چیست، چه نوع محتوایی تولید می کند، در چه موضوعی فعال است، از چه قالب هایی برای تولید استفاده می کند، در چه پلتفرم هایی حضور دارد و مخاطب از کجا می تواند به محتوای آن دسترسی پیدا کند. همه این اطلاعات را یکجا در اختیار مخاطب قرار می دهیم.

سایت و سامانه حسینیة هدایت در چه مرحله ای قرار دارد و قرار است چه کاری را تسهیل کند؟

ما سایت و سامانه حسینیة هدایت را در دو فاز تعریف کرده ایم. فاز اول، که اکنون راه اندازی شده و در دسترس است، ناظر بر ایجاد یک مرجع جامع محتوایی در حوزه جهاد تبیین است. مخاطب در این سامانه می تواند با یک دسته بندی دقیق و قابل جستجو، به آرشیوی منظم از محتواهای تولیدی ما دسترسی داشته باشد. این امکان فراهم شده که مخاطب، چه در قالب پرونده های موضوعی و چه در قالب ویژه برنامه ها، محتوای مورد نظر خود را راحت تر و دقیق تر بیابد. برای مثال، ویژه برنامه هایی مانند «آغاز نصرالله» درباره شهادت سید حسن نصرالله یا یادگست هایی برای دهه فاطمیه و محرم، همه به صورت منظم در این سایت بارگذاری شده اند و در دسترس هستند. فاز دوم مربوط به سامانه پیشنهاد محتوای هوشمند است که در حال حاضر در مرحله تحقیق و توسعه قرار دارد. ایده ما این است که «سامانه حسینیة هدایت» به یک دستیار هوشمند محتوایی تبدیل شود؛ به این معنا که مخاطب بتواند با مراجعه به سامانه، نیاز خود را مطرح کند و این دستیار که تربیت شده برای فضای جهاد تبیین است، بر اساس ویژگی های مخاطب مثل موقعیت جغرافیایی، نوع فعالیت، دغدغه ها و دیگر عوامل، پیشنهاد دقیق و مناسبی از محتوا به او ارائه دهد. هدف

ما از طراحی این دستیار، پاسخ به نیاز روزافزون کنشگران برای دسترسی همدند و سریع به محتوای مناسب است. محتواهای جهاد تبیینی اگر متناسب با موقعیت و شخصیت مخاطب پیشنهاد شود، اثربخشی چندبرابری خواهد داشت. این سامانه قرار است این فاصله را پر کند. البته همان طور که عرض کردم، این مرحله نیازمند کار پژوهشی، زمان و سرمایه است و به راحتی قابل پیاده سازی نیست، اما به فضل الهی در مسیر آن قرار گرفته ایم.

آیا قصد دارید به سراغ محتواهای غیردینی اما اخلاق محور، اجتماعی یا فرهنگی هم بروید؟

مسئله ما اصلاً دینی یا غیردینی بودن محتوا نیست. ما چنین تفکیک و دسته بندی ای نداریم. مسئله اصلی ما این است که محتوا باید ذیل جهاد تبیین تعریف شود؛ یعنی مخاطبی که ما با او مواجهیم، یک وظیفه و تکلیف دارد؛ مخاطبی که قرار است جهاد تبیین کند. جهاد تبیین یک تعریف دارد. باید در آن «دشمن» وجود داشته باشد. باید موضوعی که درباره اش صحبت می شود محل «تخاصم» باشد. باید روبرو داشته باشد، باید ناظر به مناسبات و زمانه باشد، و اساساً باید ذیل طرح ولی قرار گیرد. وقتی چنین اقتضائاتی وجود دارد، دیگر فرقی نمی کند آن موضوع دینی باشد یا غیردینی، اخلاقی باشد یا اجتماعی؛ آن چه مهم است «نیاز به تبیین» است. الحمدلله اکنون با همکاری مجموعه های مختلف جبهه فرهنگی انقلاب، از جمله خود سازمان تبلیغات و معاونت راهبردی آن، به یک دسته بندی موضوعی خوب و جامع ذیل نگاه رهبر انقلاب رسیده ایم. تلاش کرده ایم علاوه بر پرونده های اصلی، در حوزه های مختلف واکنش سریع یا تولیدات کوتاه، نسبت به موضوعات و مسائل روز واکنش داشته باشیم و به سادگی از کنار آن ها عبور نکنیم. با توجه به نگاهی که ما در تعریف جهاد تبیین داریم، عملاً آن چه جهاد تبیین نام می گیرد، باید تقویت کننده جمهوری اسلامی باشد؛

باید با روایات نادرست مقابله کند و روایت حقیقی و درست را در ذهن مخاطب تثبیت کند. جمهوری اسلامی به عنوان مرکز و اصل، و گفتمان انقلاب اسلامی به عنوان یک حرف نو در برابر الگوهای اداره جهان، باید تقویت شود. تمام موضوعاتی که ما در قالب پرونده، ویژه برنامه، یادگست یا واکنش سریع سراغشان می رویم، ذیل همین ایده معنا پیدا می کنند: این که آیا این محتوا در راستای تقویت جمهوری اسلامی است یا نه؟ همین مناسبت که به ما می گوید سراغ چه برویم و چه چیزی را تبیین کنیم.

اگر کسی امروز بخواهد حسینیة هدایت را دنبال کند، از کجا باید شروع کند؟

ما در حال حاضر در سه پلتفرم اصلی فعالیت داریم. پلتفرم اول و اصلی ما کانال «ایتسا» حسینیة هدایت است، چون بخش قابل توجهی از مخاطبان جدی ما که در عرصه کنشگری فعال هستند، در این فضا حضور دارند. صفحه آپارات حسینیة هدایت هم فعال است و مخاطب می تواند با دسته بندی مشخص، به ویدیوهای ما دسترسی داشته باشد. علاوه بر آن، سایت رسمی حسینیة هدایت هم راه اندازی شده و در دسترس است. اگر مخاطب تازه وارد است و می خواهد برای نخستین بار با حسینیة هدایت آشنا شود، پیشنهاد ما این است که از سایت شروع کند. در سایت، محتواها به صورت دسته بندی شده وجود دارد و مخاطب می تواند براساس علاقه یا نیاز خود، به سراغ موضوعات مختلف برود. البته هنوز همه محتواها روی سایت قرار نگرفته اند. به عنوان نمونه، مجموعه ای مثل «رواقی نو» فعلاً فقط از طریق کانال ایتا در دسترس است و هنوز روی سایت بارگذاری نشده است؛ اما جامع ترین مرجع ما سایت حسینیة هدایت است؛ چون هم صوت، هم ویدیو، هم یادگست و دیگر قالب های محتوایی را در بر می گیرد و برای مخاطب، یک مرجع متمرکز به شمار می رود.

چه چشم اندازی برای آینده حسینیة هدایت دارید؟

چشم انداز ما این است که حسینیة هدایت به نهاد محتوایی عرصه جهاد تبیین تبدیل شود؛ به این معنا که هر تولیدکننده محتوایی در حوزه جهاد تبیین، در جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی، به حسینیة هدایت متصل شود و هر مخاطبی که نیازمند این نوع محتواست، از طریق حسینیة هدایت آن را دریافت کند. البته منظور صرفاً ارائه لینک نیست؛ بلکه ما از طرق مختلفی همچون باز آفرینی محتوا، مجموعه «رواقی نو» و در آینده نیز با طراحی دستیار پیشنهاد محتوای هوشمند، تلاش داریم این نیاز را به صورت فعال و دقیق پاسخ دهیم. هدف ما تبدیل شدن به یک مرجع هوشمند و پویا در حوزه جهاد تبیین است.

وقتی رهبری می فرمایند جهاد تبیین یک فریضه قطعی، فوری و همگانی است، یعنی هر کسی که منبری یا مرکزی برای گفت و گو با افکار عمومی دارد، موظف است وارد میدان شود. یکی از مهم ترین این مراکز، مسجد است

گفت‌وگو با حجت الاسلام
ایرجی درباره تولید برنامه‌های
رسانه‌ای بنیاد هدایت

هویت بخشی به فعالیت خاموش امامان محله

امامان محله، قهرمانان بی‌دور بین وبی رسانه‌اند؛ نه صدایی دارند، نه تصویری و نه ثبت و ضبطی از تجربه‌هایشان. از همین جا بود که برنامه‌هایی چون «یکی از ما»، «مثل ماهی» و سامانه «تجربه‌نگار» در بنیاد هدایت شکل گرفتند؛ رسانه‌هایی برای بازتاب هویت، تجربه و جهاد روزمره امامان محله.

مرداد ماه ۱۴۰۴

۷۴

ویژه نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

مدتهاست روایت‌های مخدوش، خوراک رسانه‌های معاند و اتمسفر رایج فضای مجازی شده تا به افکار عمومی بقول اندلباس روحانیت کار بردی آنگونه دارد که آنها تمایل دارند معرفی کنند. در این هیاهوی دروغین رسانه‌ای، جای یک روایت زنده و مردمی خالی بود؛ روایتی از مردانی که نه باشعار، بلکه با گام‌های آهسته اما مؤثر، در دل محله‌ها زیسته‌اند و برای گره‌گشایی از دردهای مردم برخاسته‌اند. امامان محله، قهرمانان بی‌دوربین و بی‌رسانه‌اند؛ نه صدایی دارند، نه تصویری و نه ثبت و ضبطی از تجربه‌هایشان. از همین جابو که برنامه‌هایی چون «یکی از ما»، «مثل ماهی» و سامانه «تجربه نگار» در بنیاد هدایت شکل گرفتند؛ رسانه‌هایی برای بازتاب هویت، تجربه و جهاد روزمره امامان محله. برای دانستن داستان پشت پرده این ایده‌ها و دغدغه‌هایی که آن‌ها را پدید آورد، با حجت الاسلام مجتبی ایرجی، مسئول عملیات بنیاد هدایت، به گفت‌وگو نشستیم.

این است که اگر به فرض یک امام محله در خراسان جنوبی راهکاری برای کاهش طلاق داشته، امام دیگری در خوزستان یا تهران بتواند از آن بهره‌مند شود. این یعنی اشتراک تجربه، یعنی شبکه هوشمند از امامان مسئله‌محور.

چرا تصمیم گرفتید از خود روحانیون فعال در میدان به عنوان سوژه اصلی این برنامه‌ها استفاده کنید؟ این انتخاب چه ویژگی منحصر به فردی به برنامه داد؟

علت اینکه ما از روحانیون فعال استفاده کردیم این بود که این تصویر نادرست از بین برود که روحانیون در مسجد کاری انجام نمی‌دهند و فقط برای اقامه نماز می‌آیند و می‌روند. می‌خواستیم الگوهایی را که وجود دارند به دیگران نشان بدهیم؛ الگوهایی که می‌شود از آن‌ها یاد گرفت. اگر در محله‌ای امام محله‌ای هست که می‌گوید من نمی‌توانم کاری انجام دهم، می‌شود این نمونه‌ها را به او نشان داد و از او مطالبه کرد. امام محله‌ای که می‌گوید نمی‌شود، بداند که نمونه‌هایی وجود دارند که توانسته‌اند. می‌شود نشست، دید، یاد گرفت و کار و فعالیت را آغاز کرد.

به نظر شما تفاوت محتوایی و رسانه‌ای این سه برنامه در چیست؟ مثلاً سامانه «تجربه نگار» چه تفاوتی با «یکی از ما» و «مثل ماهی» دارد؟

تفاوت سامانه «تجربه نگار» با آن دو برنامه دیگر این است که در «تجربه نگار»، تجربه‌ها صرفاً ثبت می‌شوند تا دیگران بتوانند آن‌ها را مشاهده کنند و خودشان نیز بیایند و تجربه‌هایشان را به اشتراک بگذارند. اما در «یکی از ما» و «مثل ماهی»، تفاوت در این است که امام به صورت حضوری و در قالب پخش زنده در برنامه شرکت می‌کند و تجربه‌ای که داشته را مطرح می‌نماید و به نوعی فعالیت‌های عمومی‌اش را برای مخاطبان بازگو می‌کند. البته هویت محوری همه این برنامه‌ها یکی است؛ همه به نوعی کارکرد هویت‌بخشی دارند، اما تفاوتشان در مدل‌ها و شیوه‌های این هویت‌بخشی است.

چه دغدغه یا خلأی باعث شد ایده‌هایی مثل برنامه «یکی از ما»، «مثل ماهی» و سامانه «تجربه نگار» شکل بگیرد؟

یکی از دغدغه‌های جدی ما این بود که وقتی خدمت امامان محله می‌رسیدیم، خیلی از فعالیت‌های آنان به درستی معرفی نشده بود. می‌دیدیم یک امام محله که سال‌ها زحمت کشیده و کارهای بزرگی کرده، هیچ‌وقت کارش دیده نشده است. این برای ما زنگ خطر بود. امام محله‌ای که در میدان حاضر است، باید احساس عزت و اثرگذاری کند. این شد که تصمیم گرفتیم دو مسیر را دنبال کنیم؛ یکی روایتگری از خودشان، یکی هویت‌بخشی از بیرون.

برنامه‌های تلویزیونی «یکی از ما» و «مثل ماهی» در این مسیر چه نقشی ایفا کردند؟

برنامه «یکی از ما» دقیقاً برای همین طراحی شد؛ اینکه امامان محله بیایند و خودشان روایتگر زندگی و خدماتشان باشند. در برنامه «مثل ماهی» هم همین رویکرد ادامه پیدا کرد. برخی از امامان مستقیماً در برنامه شرکت می‌کردند، برخی دیگر ماجرای فعالیت‌شان دست‌مایه تولید یک قسمت از برنامه می‌شد.

سامانه تجربه نگار چطور؟ آن هم در همین راستا شکل گرفت؟

تجربه نگار پاسخ به یک نیاز دیگر بود؛ اینکه خیلی از امامان محله در میدان، تجربه‌های ارزشمندی داشتند اما هیچ‌کس از آن‌ها خبر نداشت. ما گفتیم باید بستری باشد که این تجربه‌ها ماندگار شود. سامانه «تجربه نگار» به همین منظور راه اندازی شد. جایی برای بارگذاری تجربه‌های موفق امامان؛ چه به صورت متن، چه صوت و چه ویدیو. هدف

■ بر چه مبنایی روحانیون شرکت‌کننده در این برنامه انتخاب می‌شوند؟ چه شاخص‌هایی برای گزینش دارید؟
مبنای انتخاب، فعالیت‌های خود امام جماعت است. ما شاخص‌هایی را برای گزینش تعریف می‌کنیم و روحانیونی که این شاخص‌ها را دارا باشند و از طرفی تمایل و فرصت حضور در برنامه را داشته باشند، برای شرکت در برنامه معرفی می‌شوند. در ادامه، صدا و سیما با آن‌ها مصاحبه‌ای انجام می‌دهد و در صورت تأیید، آن روحانی در برنامه حضور پیدا می‌کند.

■ در برنامه تلویزیونی «یکی از ما» تأکید خاصی بر حضور اجتماعی روحانیون در دل مردم وجود داشت؛ چطور سعی کردید این حضور را واقعی و باورپذیر نشان دهید؟
با استفاده از روایت‌سازی و داستان‌پردازی این هدف را دنبال کردیم. یعنی ماجرای از همان اتفاقی که در میدان رخ داده، بازسازی و فیلم‌برداری شد. سپس با استفاده از آن داستان، فضایی ایجاد کردیم که مخاطب بتواند آن تجربه را لمس کند و بسا آن ارتباط واقعی و باورپذیر برقرار کند.

■ چرا در این برنامه‌ها سراغ خود روحانیون رفتید تا روایت‌گر فعالیت‌هایشان باشند. آیا بهتر نبود مردم محل، روایت‌گر نقش و تأثیر آن روحانی در منطقه خود باشند تا نگاه بیرونی و روایت دیگران از این جنس فعالیت‌ها شکل بگیرد؟
واقعیت این است که محدودیت‌های بودجه‌ای، هم در صداوسیما و هم در نهادهای متولی تولید چنین برنامه‌هایی، باعث می‌شود اجرای برنامه به صورت ساده‌تری انجام شود تا اصل برنامه از بین نرود. رفتن به دل منطقه، استفاده از ظرفیت مردم، ضبط و مصاحبه میدانی، طبیعتاً نیازمند بودجه تولید جداگانه است که در حال حاضر فراهم نشده است؛ وگرنه علاقه‌مندی برای انجام چنین کاری، هم از سوی ما و هم از سوی صداوسیما وجود دارد.

■ برخی معتقدند وقتی خود یک روحانی درباره خودش صحبت می‌کند، امکان دارد مخاطب، آن را نوعی خودنمایی یا بزرگ‌نمایی تلقی کند؛ شما چطور این نگاه را مدیریت می‌کنید؟

برای مقابله با این خطر، تلاش می‌کنیم تصاویری را که در برنامه پخش می‌شود به گونه‌ای انتخاب کنیم که مستند و عینی باشد. همچنین گاهی در میانه برنامه، مصاحبه‌ای با یکی از اهالی همان منطقه گرفته می‌شود که دیدگاه دیگران را نیز منعکس کند. با این حال، برای اینکه این نگاه بیشتر از بین برود و روایت باورپذیرتر شود، نیازمند بودجه بیشتری هستیم که بتوانیم پوشش دقیق‌تر و متنوع‌تری داشته باشیم.

■ آیا بنیاد هدایت یا تیم تولید تجربه‌ای داشته‌اند که مردم پس از دیدن این برنامه‌ها خودشان تماس بگیرند و پیشنهاد دهند که در شهر یا محله ما هم چنین روحانی فعالی وجود دارد؟
بله، هم در بنیاد هدایت و هم در روابط عمومی برنامه‌های «مثل ماهی» و «یکی از ما» تعداد قابل توجهی معرفی‌های مردمی داشتیم که گاهی حتی در سرکشی‌های خودمان آن‌ها را ندیده بودیم. معمولاً

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

در بنیاد هدایت به دلیل پوشش گسترده مساجد شاخص، کم پیش می‌آید مسجدی از دید ما پنهان بماند، اما این برنامه‌ها باعث شده‌اند تا برخی موارد و فعالان محلی که قبلاً به چشم ما نیامده بودند نیز معرفی و دیده شوند.

آیا برنامه‌ای برای ادامه این مسیر در قالب فصل‌های جدید یا قالب‌های متفاوت دارید؟

بله، برای سه دوره برنامه یکی از ما، سوژه‌های جدید معرفی شده‌اند. «مثل ماهی» هم که در حال حاضر در حال پخش است، همچنان از ظرفیت‌های افراد مختلف استفاده می‌کند. همچنین سامانه «تجربه‌نگار» به صورت مستمر در موضوعات مختلف فعال است؛ تیم تجربه‌نگار با مراجعه به افراد مختلف، بر اساس شناسنامه امامان یا معرفی مناطق، گفتگوها را انجام می‌دهد و موضوعات را تکمیل می‌کند تا در هر حوزه‌ای یک تجربه شاخص در سامانه ثبت شود.

چه کسی تصمیم می‌گیرد که کدام تجربه منتشر شود و کدام نه؟

تجربه‌ها توسط تیم «تجربه‌نگار» معاونت آموزش بنیاد هدایت بررسی می‌شوند. این تیم یک شورا دارد که درباره انواع سوژه‌ها بحث و بررسی می‌کند و سوژه‌های شاخص و ناب‌تر را انتخاب می‌کنند تا منتشر شوند. مخاطبان این سایت عمدتاً روحانیون هستند و فعالیت‌های مادر بنیاد هدایت به مقوله مسجد متمرکز است. بنابراین، ما عمدتاً سراغ مسجد می‌رویم، اما فقط روحانیون حضور ندارند؛ محور اصلی فعالیت، امام مسجد است ولی به کنشگران مسجدی دیگر نیز توجه داریم و آن‌ها را هم وارد فرآیند می‌کنیم.

قرار است تجربه‌نگار فقط آرشیو باشد یا بستری برای یادگیری و گفت‌وگو هم دارد؟ مثلاً دوره آموزشی یا اتاق گفت‌وگوی آنلاین هم در نظر دارید؟

تجربه‌نگار علاوه بر اینکه یک آرشیو است، بستری برای یادگیری و گفت‌وگو نیز محسوب می‌شود. به این صورت که امام محله‌ای که تجربه‌ای دارد، می‌تواند با امام دیگر ارتباط برقرار کند و از تجربیات هم بهره‌مند شوند. در نسخه جدید سایت، ان شاء الله این امکان فراهم خواهد شد که امام‌ها بتوانند به صورت مستقیم با یکدیگر ارتباط بگیرند و درباره نحوه اجرای فعالیت‌ها در مساجدشان تبادل نظر کنند. از طرفی، در رسانه هم می‌توانیم آیت‌های مختلفی به این برنامه اضافه کنیم؛ مثلاً تئاتر بچه‌مسجدی‌ها، مسابقات مسجدی‌ها و برنامه‌های مرتبط که بتواند فضای صدا و سیما را پر کند. همچنین برنامه‌ریزی‌هایی انجام شده که تیم‌های صدا و سیما از ظرفیت‌های استانی استفاده کنند و در استان‌ها ضبط برنامه داشته باشند و آن را به شبکه‌های مختلف ارجاع دهند. برای نمونه، اداره کل سازمان تبلیغات استان سمنان با صدا و سیمای این استان همکاری کرده و برنامه‌ای به نام «مسجد نشان» تولید کرده‌اند که در قالب مستند از مساجد و فعالیت‌هایشان فیلمبرداری و گفتگو می‌کنند و این برنامه به صورت هفتگی در شبکه قرآن پخش می‌شود. این مدل همکاری می‌تواند در سراسر کشور گسترش یابد و با تامین پوشش مالی مناسب، ظرفیت‌های موجود را به خوبی در رسانه ملی به نمایش بگذاریم.

نگاهی گذرا به فعالیت‌های
رسانه‌ای بنیاد هدایت

بیان خوبی‌ها

بنیاد هدایت در راستای یکی از مهم‌ترین اهداف خود که «الگوسازی» است، از ابزارهای رسانه‌ای متعددی استفاده می‌کند. امام‌محلّه‌های فعال در اقمی نقاط کشور که افزون بر امور معمول مسجد، مشغول «امامت‌میان» بوده و در حدامکان سعی در گره‌گشایی از زندگی روزمره مردم محله خود دارند؛ یا بانوان «شریکه‌الامام» و دیگر زنان مسجدی که کنشگرانی موثر در حفظ و انتقال جهاد تبیین‌اند؛ یا روحانیون جهادی که بی‌چشمداشت در بلایا و مصائب دوشادوش مردم می‌ایستند و یاری‌رسان بلادیدگان می‌شوند، همه و همه روایت‌هایی دارند که ناگفته ماندن آنها از سویی ناسپاسی است و از سویی دیگر مانعی برای ترویج نیکی‌ها و خوبی‌ها، بنیاد هدایت از ابتدای فعالیت، تلاش کرده این روایت‌ها را به اشکال مختلف انتقال دهد؛ از شکل روایی مکتوب تا ساخت پادکست و برنامه تلویزیونی؛ از تهیه مستند تا ساخت سریال. آنچه در ادامه می‌آید، نگاهی گذراست به بخشی از این فعالیت‌های رسانه‌ای که بایکدیگر مرور می‌کنیم.

روایت گره‌گشایی بانوان محله

رادیو بانور با هدف برجسته‌سازی نقش زنان در جامعه و تبیین اندیشه‌های مرتبط با این موضوع، به تولید محتوای صوتی در قالب پادکست می‌پردازد و تلاش می‌کند تا به سوالات و ابهامات پیرامون این موضوع پاسخ دهد. این پادکست‌های رادیویی، با موضوعات مختلف و مناسبتی، به شکل گاهنامه، پویش و نماهنگ تولید می‌شوند و مخاطبان آن نیز، معمولاً زنان کنشگر مسجدی و علاقه‌مندان به این حوزه هستند.

- فصل اول، روایت گره‌گشایی بانوان محله؛ ۶۴ قسمت
- فصل دوم، روایت گره‌گشایی بانوان محله؛ ۱۹ آیتم در ۲۵ قسمت
- قصه‌های جمعه رادیو بانور؛ ۱۲ قسمت
- مجموعه پادکست یک دهه با حسین (ع)؛ ۱۳ قسمت
- مجموعه پادکست همسایه؛ ۱۰ قسمت.

رادیو بانور یک رسانه اینترنتی است که به روایت قصه‌های واقعی زنان کنشگر مسجدی می‌پردازد. این رادیو با هدف شناسایی نقش اصلی زن در جامعه و تبیین «الگوی سوم زن مسلمان»، تلاش می‌کند تا با تولید پادکست‌ها و محتوای صوتی، روایت‌هایی مستند از فعالیت‌های زنان در مساجد ارائه دهد. «الگوی سوم» از منظومه فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی استخراج شده، منطبق بر آیین اسلام بوده و خط مشی زندگی زن انقلاب اسلامی را مشخص می‌کند. این الگو تعریفی بین زن متحجر خانه نشین و زن غربی که عفاف برایش تعریف نشده، دارد و می‌توان آن را به زن با عفت فعال تعمیم داد که علاوه بر حضور در جامعه، هویت و اصالت خود را حفظ می‌کند و برای کسب ارزش خودنمایی نمی‌کند.

کنشگران مسجدی اغلب، روایت‌هایی دارند که ناگفته ماندن آنها از سویی ناسپاسی است و از سویی دیگر مانعی برای ترویج نیکی‌ها و خوبی‌ها، بنیاد هدایت از ابتدای فعالیت، تلاش کرده این روایت‌ها را به اشکال مختلف انتقال دهد؛ از شکل روایی مکتوب تا ساخت پادکست و برنامه تلویزیونی؛ از تهیه مستند تا ساخت سریال.

یکی از خدمات مهم و نوپدید که بخش‌های عملیاتی «بنیاد هدایت» به امامان محله ارائه می‌دهد، خدمت «راهیاری» است. راهیاری در شکل فعلی و در امور فرهنگی، مقوله‌ای جدید محسوب می‌شود که در حوزه «امامت محله» برای نخستین بار توسط بنیاد هدایت به صورت رسمی آغاز شده است.

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

نشر هدایت

بنیاد هدایت در کنار الگوسازی، برای توانمندسازی امامان محله، فعالیت‌های متعددی داشته که برخی از آنها را پیش از این مرور کرده‌ایم؛ اما بخشی از این توانمندسازی را محصولات مکتوبی برعهده داشته‌اند که در قالب نشر هدایت انتشار یافته‌اند. منشورات و آثار بنیاد هدایت تا کنون بالغ بر ۴۵۰۰ صفحه تولید محتوا است که در قالب ۴۸ اثر تنظیم شده‌اند. مجموعه نشر امامت و مسجد، آثاری منتشر کرده که نسخه اینترنتی آن در نشانی https://zil.kil.inashr_hedayat قابل دسترسی هستند. برخی از این آثار که در شناخت الگوی امامت میانی کاربرد بیشتری دارند در ادامه کوتاه معرفی شده‌اند.

کتاب امام محله

اساس «طرح تحول اجتماعی مسجد محور»، طرح واره کلی نظام امامت برای اداره امور دین و دنیای مردم را ترسیم می‌کند. این کتاب با عنوان «امام محله؛ مقدمه‌ای بر امامت در مقیاس میانی»، در اصل مجموعه‌ای مشتمل بر دو بخش است؛ «بخش اول، مفهوم امامت در مقیاس میانی؛ در این بخش به تبیین مفهوم امامت میانی پرداخته می‌شود و مسأله این است که امامت در مقیاس میانی چگونه تعریف و تبیین می‌شود و چه معنا و مفهوم دقیقی از آن می‌توان ارائه کرد؟» «بخش دوم، راه‌های تنفذ امامت در مقیاس میانی؛ در این بخش پاسخی بر این پرسش ارائه می‌شود که امام میانی چگونه می‌تواند بر مأمومین و حوزه امامت خود تأثیر بگذارد و چه نرم افزارها و سازوکارها و راه‌هایی برای تنفذ و جریان دادن و اعمال امامت در اختیار دارد؟»

کتاب سه جلدی بنیاد هدایت

ایده امام محوری و محله محوری سالیانی است که مورد توجه فعالان فرهنگی و جامعه پردازان داخلی و خارجی قرار گرفته است. بنیاد هدایت با توجه به قرائت ویژه‌ای که از این ایده دارد، فعالیت‌های فکری و پژوهشی متعددی را در دستور کار قرار داد و پس از ارتباط‌گیری با جمع کثیری از اندیشمندان حوزه مسجد، مجموعه‌های مختلف حوزوی و دانشگاهی و فعالان این عرصه، ایده خود، یعنی «تحول محله با محوریت امام مسجد» را منقح و مستند ساخت. اولین اثر در این راستا کتاب با نام «سند ترویجی طرح تحول اجتماعی مسجد محور» است که در ۳ جلد در بهمن ۱۳۹۸ به چاپ رسید.

جلد اول

جلد اول این مجموعه به واکاوی و ارائه «کلیات و مبانی تحول اجتماعی مسجد محور» پرداخته است. در این مجلد ارائه شفاف‌تری از «نظام امت-امامت» به عنوان مدل نظری جامعه‌پردازی مدنظر بنیاد هدایت ارائه می‌شود و به بیان چیستی، چرایی و خصوصیات امام به عنوان رهبر خرد اجتماعی می‌پردازد. در ادامه یکی از مبانی مهم این ایده یعنی «جامعه‌پردازی مکان پایه» و «مسجد محوری» که یکی از وجوه افتراق مهم این ایده با مدل‌های جامعه‌پردازی در غرب است را مورد بررسی قرار می‌دهد و به تبیین ابعاد مختلف «تحول اجتماعی اسلامی» و مبادی تصدیقی آن اقدام می‌کند.

جلد دوم

جلد دوم این مجموعه به ارائه «ساختار و سیاست‌های کلان اجرایی» طرح تحول اجتماعی مسجد محور می‌پردازد. به این منظور «بسته خدماتی مسجد به مردم محله» و «مأموریت‌های کار گروه‌های مختلف مسجد» تشریح می‌شود. عناوین مهمی نظیر «نقطه شروع تحول محله»، نسبت این طرح با طرح‌های متداول سازمان تبلیغات اسلامی، فعالیت‌های مالی امام و معیشت وی را مشخص می‌کند. سیاست‌های عمده این طرح نظیر «سازماندهی تسهیلگر (توسط مردم)»، «تعینی بودن امامت»، «تأکید بر خانواده محوری»، «گفتمان‌سازی و الگوسازی به مثابه روش تکثیر»، «استفاده از فعالیت تشکیلاتی و ساختار شبکه‌ای» و «اولویت داشتن اجرای طرح در محلات و روستاهای مستضعف»، «نتیجه‌گرایی» و «توزیع هدفمند منابع» بخش دیگری از این کتاب است. در ادامه به تبیین «چشم‌انداز و وضع مطلوب طرح»، «شاخصه‌های عملیاتی» و «راهکارهای ایجاد و تثبیت جایگاه امامت» پرداخته می‌شود. در پایان این جلد به برخی سوالات و شبهات پربسامد پاسخ داده شده است.

جلد سوم

جلد سوم این مجموعه در مورد ساختار و تشکیلات «اجرائی سازی طرح» است. در این نوشتار ساختار سابق بنیاد هدایت با نام «قرارگاه تحول اجتماعی مسجد محور» تشریح شده است؛ همچنین به تفصیل سه گانه «امام روستا»، «امام محله شهری» و «امام پایگاه فرهنگی-اجتماعی» و «گام‌های عملیاتی»، «سیاست‌های خاص» و «برخی آمار میدانی» هر یک مطرح شده است. این مجلد پیوست مهمی نظیر «اهداف راهبردی و اقدامات اساسی سازمان تبلیغات اسلامی» و جایگاه «طرح تحول

اجتماعی مسجد محور» در میان اقدامات سازمان در دور جدید هم دارد. یک پیوست اجرایی و مهم دیگر با نام «برنامه‌های تفصیلی (کارویژه‌های) ذیل کار گروه‌های مسجد» به تفصیل در این جلد پیشنهاد داده شده و در آخرین پیوست این جلد، ابعاد فعالیت‌های مرکز توانمندسازی و خدمات‌رسانی به امام، موسوم به «یارا»، تشریح می‌شود.

کتاب راهیاری

هدف اصلی بنیاد هدایت ارتقاء و رشد امام بوده و تمام خدمات و فعالیت‌های بنیاد معطوف به این هدف مرکزی است. یکی از خدمات مهم و نوپدید که بخش‌های عملیاتی «بنیاد هدایت» به امامان روستا، شهر و پایگاه‌های فرهنگی اجتماعی ارائه می‌دهد، خدمت «راهیاری» است. راهیاری در شکل فعلی و در امور فرهنگی، مقوله‌ای جدید محسوب می‌شود که در حوزه «امامت محله» برای نخستین بار توسط بنیاد هدایت به صورت رسمی آغاز شده است. به این منظور شبکه‌ای از راهیاران تشکیل و برای توجیه و ارتقاء ایشان، برنامه‌های گوناگونی تدارک داده می‌شود.

بخش سریال «یکی از ما» از شبکه تهران

پس از موفقیت برنامه تلویزیونی «یکی از ما»، ساخت سریالی براساس روایت‌های مطرح شده از سوی مبلغین در این برنامه در دستور کار قرار گرفت و حالا مجموعه نمایشی «یکی از ما» از ابتدای تابستان روی آنتن شبکه تهران می‌رود. این مجموعه که محصول مرکز هنری رسانه‌ای نهضت است، با طراحی و تهیه‌کنندگی سعید صفری ساخته شده و تلاش کرده است تا هر قسمت توسط یک کارگردان جوان کارگردانی شود. تمامی قسمت‌های نمایشی این مجموعه در شهرستان‌ها و بافت روستایی ایران و خارج از تهران تصویربرداری شده است. داستان‌های سریال در رابطه با مبلغانی است که با حضور فعال در دل مناطق مختلف کشور، تحولات و اقدامات مثبت و مفیدی در زندگی مردم محل ایجاد کرده‌اند.

همراه با بهزاد دانشگر، نویسنده کتاب «بنیاد هدایت»

روایتی متفاوت از دل یک تجربه اجتماعی

گاهی یک تجربه متفاوت، آن قدر حرف برای گفتن دارد که نمی‌شود آن را در قالب یک گزارش ساده خلاصه کرد. «بنیاد هدایت» یکی از همین تجربه‌هاست؛ نهاده‌ای که در دل تحولات فرهنگی کشور و با هدف تعالی شبکه امامت و احیای نقش مسجد در زندگی مردم، در سال ۱۳۹۹ توسط سازمان تبلیغات اسلامی شکل گرفت. اما چرا این مسیر متفاوت باید به کتاب تبدیل می‌شد؟ چه شد که یک نویسنده و پژوهشگر، تصمیم گرفت روایت این نهاد نوظهور را به زبان قلم بازگو کند؟ پاسخ این پرسش‌ها را از زبان بهزاد دانشگر، نویسنده و پژوهشگر می‌شنویم؛ نویسنده‌ای که با نگاهی متفاوت به سراغ روایت «بنیاد هدایت» رفت.

آنچه در بنیاد هدایت جلب توجه می‌کند، یک ایده و یک نظریه در ساحت علوم انسانی است. روایت فرآیند شکل‌گیری و تحقق یک نظریه در عرصه عمل، آن هم نظریه‌ای که می‌تواند مبنای تصمیم‌سازی‌ها و تغییرات گسترده در یک بخش از جامعه قرار گیرد، مسئله‌ای بود که انگیزه نگارش این کتاب را پدید آورد.

مرداد ماه ۱۴۰۴

۸۰

چه شد که تصمیم گرفتید درباره بنیاد هدایت کتاب بنویسید؟

پیشنهاد اولیه از طرف یکی از دوستانی بود که خودش از اعضای بنیاد هدایت بود. گفت که خوب است یک گزارشی تهیه شود درباره اینکه اصلاً ایده بنیاد هدایت چطور شکل گرفت. در واقع، اول کار قرار بود فقط یک گزارش بنویسم، نه کتاب. دوستان با من مشورت کردند و خواستند که کمک کنم. من هم نشستم فکر کردم که اگر قرار باشد گزارش بنویسم، چه مدلی می‌تواند متفاوت باشد. مدلی به ذهنم رسید که حس کردم این مدل، یک گزارش معمولی نیست؛ چیزی فراتر است و می‌تواند دستاوردهایی داشته باشد که از گزارش‌های عادی بیرون نمی‌آید. وقتی آن مدل را با دوستان مطرح کردم، استقبال کردند و گفتند پیش برویم. کم‌کم بحث این شد که حالا چرا همین را تبدیل به یک کتاب نکنیم؟ و همین‌طور که جلو رفتیم، آن گزارش اولیه با یک سری تغییرات، به متنی تبدیل شد که پایه و اساس یک کتاب شد.

آیا در ابتدا با بنیاد هدایت همکاری داشتید یا از بیرون به موضوع نگاه کردید؟

نه، من از ابتدا با بنیاد هدایت همکاری نداشتم و از بیرون به موضوع نگاه می‌کردم. به نظر من برای نوشتن درباره یک موضوع، این بهترین شکل ممکن است. کسی که از داخل ماجرا باشد، طبیعتاً نگاهش همه‌جانبه نیست. ممکن است نگاهش سوگیرانه شود؛ یعنی مثلاً از بخشی از کارهایی که انجام شده خوشش بیاید و آن‌ها را بزرگنمایی کند یا از بخش‌هایی خوشش نیاید و آن‌ها را نادیده بگیرد. برای همین به‌نظر من روایت از بیرون مزیت دارد. کسی که از بیرون نگاه می‌کند، می‌تواند منصفانه‌تر، دقیق‌تر و کامل‌تر ابعاد مختلف یک موضوع را ببیند و روایت کند.

چه چیزی در فعالیت‌های بنیاد هدایت برای شما

آن قدر جذاب بود که ارزش تبدیل شدن به کتاب را داشت؟ آنچه در بنیاد هدایت برای من جلب توجه کرد، پیش از هر چیز، این بود که با یک ایده و یک نظریه در ساحت علوم انسانی مواجه بودیم. پیش از این، تجربه‌هایی در حوزه صنعت و فضاها داشتیم. بنیان داشتیم که عمدتاً روایت‌هایی از به نتیجه رسیدن یک محصول صنعتی یا علمی بودند. در آن موارد، با موضوعی عینی و ملموس مواجه بودیم که مخاطب می‌توانست به راحتی درباره موفقیت یا ناکامی آن قضاوت کند. اما در اینجا، با یک نظریه مواجه بودیم؛ امری کمتر ملموس و عینی‌یافته، که هنوز در مرحله تکوین و اجرا قرار داشت. همین ویژگی، برای من هم جذاب و هم چالش برانگیز بود. روایت فرآیند شکل‌گیری و تحقق یک نظریه در عرصه عمل، آن هم نظریه‌ای که می‌تواند مبنای تصمیم‌سازی‌ها و تغییرات گسترده در یک بخش از جامعه قرار گیرد، مسئله‌ای بود که انگیزه نگارش این کتاب را در من پدید آورد.

محتوای کتاب «بنیاد هدایت» دقیقاً شامل چه موضوعاتی است؟

این مسیر، قابلیت الگو شدن دارد. یعنی اگر ما بیایم و ببینیم که این دوستان چگونه توانستند یک ایده، یا به تعبیری یک پرسش، را به کاری با جلوه بیرونی تبدیل کنند، می توانیم از این تجربه درس بگیریم. این مسیر به ما می آموزد که چگونه می توان ایده ها را به نظریه، و نظریه ها را به اقداماتی قابل مشاهده و اثر گذار تبدیل کرد.

نکته دوم این است که به نظر من، خود این ایده و نظریه که در بنیاد هدایت شکل گرفته، برای بسیاری از مردم و مخاطبان جامعه ما قابلیت ایجاد تحول در نگرش را دارد. اساساً، این نظریه با هدف تغییر نگاه شکل گرفت. و به گمان من، یکی از ابزارهای این تغییر نگاه، همین کتابی است که نوشته و منتشر شده است. در این کتاب، مخاطب با مسیری آشنا می شود که یک تیم، با انگیزه و نگاهی جهادی، طی کرده است تا ایده ای جذاب و نو را راستی آزمایی، ترویج و نهایتاً اجرا کند. این اثر صرفاً تبلیغی برای بنیاد هدایت یا گزارشی از عملکرد آن نیست؛ بلکه روایتی است از تلاش یک گروه برای به ثمر رساندن یک ایده. اگر کتاب را صرفاً به سطح یک گزارش تقلیل دهیم، عملاً دایره مخاطبان آن را محدود کرده ایم و به خود اثر نیز پیشاپیش آسیب وارد کرده ایم. محتوای این کتاب، در واقع تجربه نگاری و روایت اعضای تیمی است که هر یک از نقطه های متفاوت به این مجموعه پیوسته اند و در کنار هم کوشیده اند تا ایده ای را به عرصه عمل بیاورند.

چقدر زمانی صرف نگارش کتاب کردید؟

مصاحبه ها تقریباً طی سه تا چهار روز انجام شد. اما فرایند

نگارش کتاب حدود شش ماه زمان برد.

کدام بخش از کتاب برای خودتان شیرین ترین یا چالش برانگیزترین بخش بود؟

حقیقتش الان بخش خاصی به طور مشخص در ذهنم نیست. اما شاید بتوان گفت آن بخش هایی که این ایده توسط برخی از ائمه جماعات و طلاب به مرحله اجرا رسیده و توانسته در زندگی مردم یک منطقه، یک مسجد یا یک محل، تحول ایجاد کند، برای من شیرین تر و جذاب تر بوده است. این بخش ها در صفحات مختلف کتاب پراکنده اند.

این کتاب را برای چه مخاطبی نوشته اید؟

مخاطب اصلی این کتاب طلاب هستند، همچنین دانشجویان، به ویژه در حوزه علوم انسانی، و افرادی که در عرصه های جهادی فعالیت می کنند.

به نظر تان این کتاب چه کمکی به شناخت بهتر نقش روحانیون در جامعه امروز می کند؟

این کتاب فرصت خوبی فراهم می کند تا مخاطب با نظریه بنیاد هدایت درباره مفهوم «امام جامعه» آشنا شود. همین آشنایی می تواند نگاه او را نسبت به نقش روحانیون در جامعه تغییر دهد و عمیق تر کند. کسانی که این کتاب را مطالعه می کنند و می پذیرند که کار یک طلبه یا روحانی صرفاً اقامه نماز و پیش نمازی نیست، درک متفاوتی از جایگاه و کارکرد اجتماعی یک طلبه در جامعه پیدا خواهند کرد.

مهم ترین نقطه قوت بنیاد هدایت از نگاه شما چیست؟

به نظر من بنیاد هدایت دو ویژگی مهم دارد. اول این که این مجموعه بر مبنای یک نظریه شکل گرفته است؛ یعنی پشتوانه فکری و حرف تازهای برای گفتن دارد. دوم این که کار در این بنیاد کاملاً تیمی است. این طور نیست که همه چیز وابسته به یک فرد باشد. یک کار جمعی جهادی در جریان است، همراه با اخلاص و هم افزایی میان اعضا.

آیا قصد دارید در آینده آثاری دیگر درباره ادامه فعالیت های بنیاد هدایت بنویسید؟

در مورد خود بنیاد هدایت بعید می دانم بخواهم اثر دیگری منتشر کنم، اما درباره برخی از دستاوردها، گروه ها و افرادی که در دل بنیاد هدایت توانسته اند آن نظریه را در هیئت یا مسجد خود اجرا کنند، این امکان وجود دارد که آثاری تولید شود.

روایت یک مسجد موفق در شرق تهران پناه گاه امن محله

باپشتکار و تلاش امام محله مسجد آل محمد (ص) در محله بهار، منطقه علم و صنعت شرق تهران حالا این مسجد تنها محل اقامه نمازهای جماعت نیست. حجت الاسلام مصطفی تجلی، امام محله، از همان نقطه آغاز، روایت این تحول را چنین بازگویی کند: «مسجد آل محمد (ص) همچون بسیاری از مساجد، فعالیت های متداول خود را دنبال می کرد و مراسم معمول را برپا می داشت. اما پس از مطالعه ای عمیق در باره کارکردهای واقعی مسجد و تأملی جدی در بیانات رهبر معظم انقلاب پیرامون نقش تمدن ساز آن، به این نتیجه رسیدیم که فاصله ای محسوس با آن قله مطلوب وجود دارد؛ قله ای که مسجد باید در آن نقش آفرینی مؤثری داشته باشد. این دغدغه، جرقه آغاز مسیری نو شد.» حجت الاسلام تجلی در باره کارها و اقداماتی که برای تحول مسجد آل محمد انجام داده می گوید: «پس از آسیب شناسی و طراحی نقشه راهی جامع، مسیر تازه ای را آغاز کردیم؛ مسیری با مشارکت حداکثری مردم، از زن و مرد گرفته تا کودک و بزرگسال، در همه ابعاد و نه صرفاً در یک حوزه خاص. پایگاه بسیج مسجد را با بهره گیری از ظرفیت تشکل های مردمی، به نحوی فعال کردیم که توانست عنوان «پایگاه اسوه کشور» را در دو سال پیاپی کسب کند. همچنین مراکز نیکوکاری راه اندازی کردیم که محوریت آن ها بر اساس نقش آفرینی امام جماعت و پیوند عمیق با مردم شکل گرفت.» از همین نقطه بود که مسجد آل محمد (ص)، مسیر تازه خود را آغاز کرد؛ مسیری که در ادامه این گزارش، از برنامه های آن برای نوجوانان، بانوان، خانواده ها و دیگر اقشار محله، به تفصیل سخن خواهیم گفت.

طرحی برای تربیت پیوسته و همه جانبه

حجت الاسلام تجلی با اشاره به گستره فعالیت های مسجد برای گروه های سنی مختلف، از رویکردی جامع و پیوسته در تربیت دینی و اجتماعی سخن می گوید: «ما طرحی داریم تحت عنوان «از گهواره تا نور» که بر اساس آن معتقدیم مسجد باید از پیش از تولد تا پایان حیات مؤمنانه، در تمام مراحل زندگی افراد نقش آفرین باشد. به عنوان نمونه، در راستای ترویج فرهنگ فرزندآوری، به ۲۰ خانواده ای که به تازگی صاحب فرزند شده اند، به قید قرعه جوایزی اهدا شد.»

او ادامه می دهد: «یکی از مهم ترین ابتکارات ما، طرحی است به نام «لبخند خدا» که هدف آن، حمایت همه جانبه از جوانان در مسیرهای مهم زندگی شان است؛ از جمله مشاوره ازدواج، اشتغال، ادامه تحصیل، و حتی کمک به شکل گیری ساختار زندگی فردی و خانوادگی. این جوانان پس از طی این فرآیند حمایتی، خود به جمع فعالان مسجد می پیوندند و در چرخه تربیت نسل بعدی ایفای نقش می کنند.»

تجلی در توضیح نحوه شناسایی و پاسخ گویی به نیازهای سنین پایین تر می افزاید: «در موضوع کودک و نوجوان نیز برنامه ریزی دقیقی داریم. کودک چهار یا پنج ساله در کلاس های متنوع مسجد شرکت می کند و با ورود به سن مدرسه، در قالب گروه های تربیتی تحت آموزش قرار می گیرد. در این گروه ها، فرآیند استعدادسنجی و علاقه سنجی انجام می شود و متناسب با ظرفیت های هر کودک، به او مسئولیت هایی واگذار می کنیم. به این ترتیب، کودک از سنین پایین می آموزد که توانمندی علمی یا فرهنگی خود را در خدمت رشد فردی و جمعی قرار دهد.» او اضافه می کند: «با گذر زمان، این مسئولیت ها تخصصی تر می شود. در مقاطع بالاتر، نوجوان با راهنمایی مشاوران مسجد، مسیر تحصیلی و شغلی خود را انتخاب می کند.

به عنوان نمونه، در همین تابستان، دوره هایی جهت آشنایی نوجوانان با مشاغل مختلف برگزار شد تا در انتخاب رشته و شغل آینده شان آگاهانه تر تصمیم بگیرند. این فرآیند تربیتی به گونه ای طراحی شده که نوجوان پس از چند سال، خود به عنوان مربی یا مشاور در کنار مسجد ایفای نقش کند.» امام محله مسجد آل محمد (ص) با اشاره به خدمات مسجد در مرحله ازدواج و تشکیل زندگی می گوید «در آستانه ازدواج، افراد وارد کانون همسریابی مسجد می شوند. ما در این مرحله نیز با ارائه مشاوره، تأمین تجهیزیه از طریق مرکز نیکوکاری، اعطای وام مسکن از طریق صندوق قرض الحسنه و حمایت های اشتغال محور، جوانان را برای ورود به زندگی مشترک همراهی می کنیم. این حمایت ها، به صورت هدفمند و بر اساس نیاز هر فرد، در اختیار ایشان قرار می گیرد.»

تجلی به افق های بلند این طرح اشاره کرده و خاطر نشان می کند: «هدف ما تنها تربیت فردی نیست، بلکه در پی کادرسازی برای آینده انقلاب اسلامی هستیم. فردی که این مسیر تربیتی را طی کرده، در هر موقعیت و جایگاهی که قرار گیرد، می تواند بدرخشد و اثرگذار باشد. از سوی دیگر، این افراد، مسئولیت تربیت نسل های بعدی را نیز بر عهده می گیرند. به عبارت دیگر، چرخه ای پویا از رشد، مسئولیت پذیری، انتقال تجربه و در نهایت، تحقق عاقبت به خیری شکل می گیرد. اگر چنین فردی صاحب فرزند شود، فرزند او نیز همین مسیر را از ابتدا طی خواهد کرد، و این سیر متصل، ضامن پایداری اجتماعی، معنوی و تمدنی مسجد خواهد بود.»

اثرهای اجتماعی مسجد

تجلی درباره بازخورد مردم نسبت به برنامه های مسجد چنین روایت می کند: «ما تجربه های جالبی از استقبال خانواده ها داریم. برای مثال، برخی خانواده ها تصمیم به جابه جایی و نقل مکان داشتند، اما پس از آشنایی با فضای مسجد و تأثیر آن بر تربیت فرزندانشان، خانه شان را به نزدیکی مسجد منتقل کردند تا ارتباطشان با این فضا حفظ شود. در مواردی هم بوده که خانواده هایی که در ایام خاص از خارج کشور به ایران بازمی گشتند، با حضور در برنامه های ما مشارکت می کردند و نسبت به این فضا اقبال خاص و پرشوری نشان می دادند.

یکی از موارد اثرگذار، مربوط به فردی بود که پیش تر درگیر ربا شده بود. وضع مالی خوبی داشت و کارهای متعددی زیر نظرش کار می کردند، اما به واسطه ورود به فضای ربوی، به تدریج همه اموالش را از دست داد و زندگی اش به پایین ترین سطح سقوط کرد؛ تا جایی که همراه خانواده اش مجبور به زندگی در زیرزمینی نمود و محقر شده بود. او وقتی با مسجد ارتباط گرفت و مشکلاتش را گفت، با کمک مجموعه، شرایطش تغییر کرد. این فرد که اهل نماز نبود، اهل نماز شد، زندگی اش مسیر جدیدی پیدا کرد و در نزدیکی همین مسجد خانه ای تهیه کرد. این موارد نشان می دهد که اثرات اجتماعی و فردی مسجد، فوق العاده بوده است.»

از آشپزخانه تا باشگاه: انتخابی برای روح و روان مردم

از امام محله مسجد آل محمد (ص) ایده ای شنیدیم که در نگاه نخست شاید عجیب به نظر برسد؛ تبدیل آشپزخانه مسجد به باشگاه ورزشی. اما پشت این تصمیم، نگاهی دقیق و دغدغه مند نسبت به نیازهای مردم، به ویژه نوجوانان، جوانان و مادران نهفته بود.

الگوی برای پیوند بازار و مسجد

تجلی در توضیح طرح «کاسب، حبیب خداست» می گوید: «ما قائل بودیم که کاسب های محله معمولاً به دنبال سود بیشتر هستند و از طرف دیگر مردم به دلیل کاهش قدرت خریدشان، امکان تأمین راحت مایحتاج خود را ندارند. از همین رو، قاعده ای را اجرا کردیم مبنی بر فروش بیشتر اما با سود کمتر. در این راستا با حدود ۲۴ صنف گفت و گو شد و افراد را بطی تعیین شدند که با هماهنگی و ارائه تخفیف، طرح را پیش بردند.»

او ادامه می دهد: «این روند باعث شد کاسبان، یکدیگر را تنها به عنوان فروشنده نبینند، بلکه رابطه ای دلی میانشان شکل بگیرد و نیازهای یکدیگر را برطرف کنند. مثلاً مکانیکی که به آرایشگر نیاز دارد یا بالعکس، با مراجعه به هم محلی خود، چرخه ای از تعامل و همکاری را رقم می زنند. این مرادفات نه تنها رفاهت و درآمدشان را افزایش داد، بلکه نیازهای داخل محله را نیز بدون مراجعه به بیرون از محله پاسخ می دهد. رفاقت ها نیز عمیق تر شد و خدمات آنان به اهالی محله بیشتر شد.»

تجلی به اثرات فرهنگی این طرح نیز اشاره می کند: «اعتماد کسبه به مسجد بیشتر شده است. برای مثال، در دهه های مختلف، در پذیرایی ها و تأمین مایحتاج مراسم های مسجد، این کسبه با روحیه ای خوب همراهی می کنند. امتیازهایی که برای مسجد قائل اند را برای افراد غریبه قائل نیستند؛ حتی گاهی اجناس میلیونی را به مسجد می سپارند با این اعتماد که هزینه آن بعدها پرداخت خواهد شد. علاوه بر کسب درآمد، اکنون خودشان نیز به نوعی فعال فرهنگی شده اند. در موضوعاتی چون حجاب و دیگر مسائل اجتماعی، همان کاسب می تواند یک عنصر فرهنگی متحرک در سطح محله باشد، بی آنکه لزوماً مسجدی باشد. چرا که فضای کلی محله، رنگ و بوی فرهنگی به خود گرفته است.»

الگوی شدنی برای همه محله ها

به اعتقاد تجلی، تجربه مسجد آل محمد (ص)، تجربه ای است که می توان آن را در بسیاری از مساجد کشور تکرار کرد: «این مسیر صد در صد قابل الگو برداری است. البته با فراز و نشیب، اما در یک سیر رونده این الگو شدنی است. محور اصلی آن امام جماعت است؛ یعنی اگر امام جماعت خوش فکر باشد، اهل علم و تقوا و عمل باشد، این مسیر در هر مسجدی قابل پیاده سازی است. این طور نیست که بگوییم این فقط برای یک مسجد ممکن است و برای بقیه مساجد نه. البته نیاز به پشتکار دارد، یک اعتقاد عمیق و اراده جدی لازم است.»

حجت الاسلام تجلی بر این باور است که آغاز چنین راهی، نیازمند نوعی محاسبه درونی است؛ اینکه فرد با خود صادق باشد و بسنجد که آیا واقعاً دغدغه رشد و تعالی مسجد را در دل دارد یا نه. اگر پاسخ این پرسش در دلش مثبت بود، گام بعدی را باید با مطالعه و یادگیری بردارد. به گفته او، مهم ترین عامل ناامیدی و رکود، جهل است. اما علم که بیاورد، ایمان را به همراه می آورد و همین ایمان است که ترس، خستگی، بی تحرکی و انفعال را از انسان می گیرد. آن گاه است که مسیر پیش رو روشن می شود و فتح جبهه های فرهنگی، یکی پس از دیگری ممکن خواهد شد.

او درباره چگونگی شکل گیری این طرح توضیح می دهد: «کاری نیست که در آن مخالفتی نباشد. البته مخالفت نه به معنای ضدیت، بلکه برخی به دلیل پیش زمینه ها و مقدمه هایی که داشتند، نظر متفاوتی مطرح می کردند. با این حال وقتی شرایط را بررسی کردیم، دیدیم که نگهداشتن آشپزخانه مستلزم صرف هزینه مالی نسبتاً بالایی است. در مقابل، اگر همین میزان هزینه را صرف مسائل روحی و روانی مردم، به ویژه قشر نوجوان کنیم، بسیار نتیجه بخش تر خواهد بود.» او ادامه می دهد: «مبلغی که به ما اختصاص پیدا می کرد، به جای صرف در حوزه طبخ غذا، می توانست به جذب نوجوانان و خانواده ها در مسجد کمک کند. این شد که تصمیم گرفتیم فضای آشپزخانه را تغییر کاربری دهیم و آن را به یک باشگاه ورزشی برای عموم تبدیل کنیم.»

به گفته تجلی، پس از اجرای این تصمیم، ساختار فعالیت مسجد به گونه ای برنامه ریزی شد که خانواده ها بتوانند از صبح تا شب در مسجد حضور مؤثر داشته باشند. برای مثال در نوبت صبح، باشگاه ویژه بانوان است. خانمی که به مسجد می آید، یا خود ورزش می کند یا فرزندش. گاهی مادر، کودک را در مهد کودک مسجد می گذارد و به باشگاه می رود؛ یا بالعکس، کودک در کلاس حضور دارد و مادر به بخش فرهنگی خواهران می پیوندد. در واقع در همین ساختمان چند طبقه، اعضای یک خانواده می توانند در سطوح مختلف فعال باشند.

او تأکید می کند که این نوع برنامه ریزی، خانواده محور و جامع است. به گونه ای که اگر نوجوانی جذب مسجد می شود، والدینش نیز با او همراه می شوند؛ و اگر پدر یا مادری در برنامه های مسجد شرکت کند، فرزندش نیز به مسجد راه پیدا می کند. این پیوستگی حضور، فضای همدلی میان مردم را افزایش داده و آن ها را در مسیر حل نیازهای خود در دل مسجد قرار داده است. همین احساس تعلق و امید، زمینه ساز حرکت هایی می شود که شاید پیش از این، حتی تصورشان هم نمی رفت.

رسانه سازی از بطن مسجد

تجلی درباره فعالیت های قرارگاه رسانه ای این مسجد نیز می گوید: «از جمله نتایجی که قرارگاه رسانه ای ما تاکنون داشته، می توان به تربیت نیروی رسانه ای انقلابی و متخصص اشاره کرد. این خروجی ها نتیجه دغدغای بود که از ابتدا داشتیم و بر همین اساس، استودیویی با عنوان «استودیو منظومه» شکل گرفت.»

او در ادامه توضیح می دهد: «در کنار آموزش تخصصی، بچه ها در مسابقات مختلف رسانه ای شرکت کرده اند و در رده های بسیج، در سطح منطقه، استان و حتی کشور، به عنوان برگزیده معرفی شده اند. در حوزه انیمیشن سازی، چند انیمیشن کوتاه با موضوعات روز مانند نبرد حق و باطل، مسئله فلسطین و بازی سازی تولید کرده اند؛ موضوعاتی که شاید قشر نوجوان تصور نکند منشأ آن ها یک مسجد باشد. همین باعث جذب افراد زیادی به مسجد شد و نگاه بسیاری از روشنفکران نسبت به مسجد و فضای آن تغییر کرد.» به گفته امام محله مسجد آل محمد (ص)، فعالیت استودیو تنها به تولید محتوا محدود نمانده، بلکه به بستری برای رشد واقعی نوجوانان تبدیل شده است: «برخی از افرادی که قصد کارورزی در حوزه رسانه داشتند، معمولاً به مراکزی مراجعه می کردند که صرفاً در حد چاپ و پرینت فعالیت داشتند، اما در اینجا، در همین مجموعه، کارورزی حرفه ای انجام می دهند.»

او به گستره فعالیت های استودیو نیز اشاره می کند: «در حوزه نماهنگ، ضبط سرود، تولید کلیپ های مختلف و طراحی های متنوع، حتی با بهره گیری از هوش مصنوعی، فعالیت داریم. آموزش های مربوط به هوش مصنوعی نیز در حال اجراست؛ گرچه گاهی هزینه ای برای آن دریافت می شود، اما در نظر داریم تا آن را در قالبی تهاتری به خود بچه ها برگردانیم و در نهایت این آموزش ها را به صورت عمومی، در روستاها و مناطق محروم کشور توسعه دهیم.»

گفت و گو با حجت الاسلام
موسوی زاده درباره شبکه ملی جهاد و شهادت

استفاده از ظرفیت شهدا در تبلیغ

اهداف شبکه ملی جهاد و شهادت، سه محور کلیدی دارد: احیای گلزار شهدا، یادمان های شهدای گمنام و یادواره های شهدا. این هامکان ها و موقعیت هایی اند که متأسفانه در برخی نقاط کشور مهجور مانده اند، در حالی که اثرگذاری تربیتی، عاطفی و معرفتی بالایی دارند. در این شبکه ملی تلاش می شود این سه محور به جایگاه شایسته شان باز گردند.

ویژه‌نامه مسجد سازمان تبلیغات اسلامی

در تاریکی دل‌انگیز غروب نهر خین، روایت شهدای کر بلای چهار تازه به پایان رسیده بود. بغض، میان جمعیت پیچیده بود و اشک، خاموش و بی‌صدا بر گونه‌های غلتید. دختری جوان، نه با ظاهر آشنای هیئت‌ها و کاروانی‌ها، بلکه با پوششی متفاوت و نگاهی پرسش‌گر سؤال‌اتی در دل داشت که انگار سال‌هایی پاسخ‌مانده بود. پرسش‌هایش ابتدایی بود، ساده و شاید حتی کودکانه، اما از سرِ دلی درگیر و جانی بیدار شده آن قدر بادقت و اشتیاق سؤال می‌پرسید که گویی تازه از خوابی عمیق برخاسته است؛ خوابی که بیداری‌اش را مادیون شهدا بود. رفت و در از دحام جمعیت گم شد، اما ذهنم هنوز درگیر نگاه متحیر و اشک‌آلودش بود که مسئول کاروان، آرام به سمتم آمد و بالبخندی گفت: می‌دان‌ی آن دختر که پود؟ نه، حقیقت آن‌م‌دان‌م. او یکی از مدل‌های شاخص پوشاک در فضای مجازی است؛ صفحه‌اش پر است از کلیپ‌هایی که دیدنشان شرم‌آور است؛ تبلیغ پوشش‌های زننده و نامتعارف می‌کند. اما همین دختر، چند لحظه پیش، بر زمین نهر خین نشست، با خاطرات شهدا اگر یست و دلش لرزید. این خاطره را حجت‌الاسلام سید محمد علی موسوی زاده نقل می‌کند؛ روحانی جوانی که سال‌ها در میدان روایتگری شهدا حضور داشته و اکنون مدیر شبکه ملی جهاد و شهادت است؛ شبکه‌ای نوپا و در عین حال راهبردی که زیر نظر امور مبلغین سازمان تبلیغات اسلامی فعالیت می‌کند و آمده است تا گمشده انسجام در عرصه ترویج فرهنگ شهدا را اجران کند.

بهره‌گیری از سیره شهدا

اگر کسی اندکی با بیانات مقام معظم رهبری انس داشته باشد، به خوبی درمی‌یابد که برای اثرگذاری در عرصه تبلیغ، هیچ مسیری نافذتر از سیره شهدا نیست. حضرت آقا، در تقریظ‌هایی که بر کتاب‌ها نگاشته‌اند، بیشترین اهتمام را به آثار مربوط به دفاع مقدس و خاطرات شهدا نشان داده‌اند. بارها در جلسات مختلف تأکید کرده‌اند که زنده نگه داشتن یاد شهدا یک وظیفه است، نه فقط یک حرکت نمادین. عالم‌ترین و مخلص‌ترین روحانیون هم گاهی نمی‌توانند جوانانی را که از فضای دین دور شده‌اند، به پای منبر خود بیاورند؛ اما شهدا، بی‌صدا و بی‌ادعا، این دل‌ها را می‌نشانند و نرم می‌کنند. اینجاست که ما وظیفه داریم از ظرفیت شهدا در تبلیغ، در خطابه، در کار فرهنگی استفاده کنیم؛ تا به برکت نام و مقام‌شان، پیام دین را عمیق‌تر و اثرگذارتر منتقل کنیم.

اتصال، نه موازی‌کاری

وقتی از «شبکه» می‌گوییم، دقیقاً به دنبال ساختن یک سازمان جدید یا ساختار تازه در دل نهادهای موازی نیستیم؛ هدف از «شبکه‌سازی»، ایجاد پیوند میان ظرفیت‌های پراکنده است؛ می‌خواهیم نقطه اتصال مجموعه‌های فعال در عرصه شهدا باشیم. بنا نداریم که رقیب مجموعه‌های دیگر باشیم یا کار آن‌ها را تکرار کنیم؛ آمده‌ایم تا بین این جزایر پراکنده، پلی از هم‌کاری و هم‌افزایی بسازیم. چه آن‌ها که در مقیاس‌های کلان فعالیت دارند، چه گروه‌های کوچک مردمی؛ همه باید کنار هم قرار بگیرند تا هدف بزرگی که داریم محقق شود؛ اهداف ما در شبکه ملی جهاد و شهادت، سه محور کلیدی دارد؛ احیای گلزار شهدا، یادمان‌های شهدای گمنام و یادواره‌های شهدا. این‌ها مکان‌ها و موقعیت‌هایی‌اند که متأسفانه در برخی نقاط کشور مهجور مانده‌اند، در حالی که اثرگذاری تربیتی، عاطفی و معرفتی بالایی دارند. ما می‌خواهیم این سه محور را به جایگاه شایسته‌شان بازگردانیم و با همراهی همه ظرفیت‌های موجود، آن‌ها را احیا کنیم.

کار فردی، موج نمی‌سازد

مقام معظم رهبری فرموده‌اند کار باید تشکیلاتی باشد. یعنی اگر کسی به صورت فردی وارد میدان شود، با مجموعه‌ای به تنهایی نخواهد کاری بکند، یا قدرت اثرگذاری نخواهد داشت یا اثرگذاری‌اش محدود به یک

فضای کوچک خواهد ماند. اگر می‌خواهیم در عرصه فرهنگ، تبلیغ دین و ترویج سیره شهدا، جریان ایجاد کنیم و موج بسازیم، باید تشکیلاتی کار کنیم. ما به این نتیجه رسیدیم که باید ظرفیت مجموعه‌های مختلف فعال در عرصه شهدا کنار هم قرار بگیرد تا بتوانیم یک حرکت ناب و اثرگذار رقم بزنیم.

بسته به توان هر مجموعه شهدایی برای آن‌ها در شبکه نقش تعریف کرده‌ایم. مثلاً اگر زمانی احساس کنیم اعضای شبکه نیاز به آموزش دارند، به جای آن که دو سه استاد دعوت کنیم، می‌رویم سراغ مجموعه‌هایی که قبلاً در این زمینه تجربه داشته‌اند و دوره‌های آموزشی موفق‌تری برگزار کرده‌اند. از آن‌ها می‌خواهیم مسئولیت آموزش را به عهده بگیرند. گاهی اوقات فرصت آموزش نداریم؛ مثلاً در عملیات محرم امسال. برای این مواقع، به جای آموزش از صفر، از مجموعه‌هایی استفاده می‌کنیم که نیروهای آموزش دیده و توانمند در عرصه روایتگری دارند. به آن‌ها می‌گوییم با نیروهایتان بیایید و عملیات ما را جلو ببرید. این بار هم، بیشتر نیروهایی که با ما عملیات انجام دادند، از مجموعه‌هایی بودند مثل سیره شهدا که قبلاً نیرو تربیت کرده‌اند.

این شبکه، براساس شناسایی دقیق ظرفیت‌ها شکل گرفته است. ما مجموعه‌ها و توانمندی‌هایشان را شناسایی می‌کنیم و بسته به قابلیت‌شان برایشان در شبکه نقش تعریف می‌کنیم. حتی وقتی برای طلبه‌ها فراخوان ثبت‌نام دادیم، یکی از سؤال‌اتی که از آن‌ها پرسیدیم این بود که اگر عضو مجموعه شهدایی هستید، نام و آدرس مجموعه‌تان را بنویسید. چون هدف ما این است که

برویم سراغ همان مجموعه و تفاهم کنیم تا با نیروهایش به شبکه بپیوندد. ما می‌خواهیم ظرفیت مجموعه‌ها کنار هم قرار بگیرد. این تنها راه شکل‌گیری یک جریان واقعی و مؤثر در عرصه شهداست.

یادواره‌ها، آغاز رفاقت با شهدا

یادواره‌های شهدا، شروع رفاقت با شهداست. یعنی یک تلنگر می‌زند و رفاقت آغاز می‌شود. محل قرار کجاست؟ جایی که شهید حضور دارد، جایی که جسمش دفن شده؛ یعنی گلزار شهدا. ما گلزارها را محل قرار با شهدایی گذاشته‌ایم که با آن‌ها در یادواره‌ها انس گرفته‌ایم. باتوق فرهنگی مستمر را گذاشته‌ایم یادمان‌های شهدای گمنام. یعنی جایی که حال خوب و انس با شهدا باید استمرار پیدا کند.

حس مکان در دانش روان‌شناسی می‌گوید هرچه شناخت شما نسبت به یک مکان بیشتر باشد، انس‌گیری با آن مکان قوی‌تر، سریع‌تر و مؤثرتر خواهد شد. هرچه حال و حس خوب شما نسبت به یک مکان بیشتر باشد، ارتباط‌گیری‌تان هم با آن مکان قوی‌تر خواهد بود. هرچه شناخت مردم از گلزار شهدا و شخصیت شهدای مدفون در آن بیشتر باشد، ارتباط‌گیری آن‌ها با آن مکان و با خود

شهدا عمیق‌تر خواهد شد.

ما راوی‌های مان را می‌فرستیم در گلزار شهدا، تا کنار مزار شهدا برای مردم خاطره بگویند. وقتی یک زائر بفهمد شهیدی که همیشه از کنارش رد می‌شده چه ویژگی‌هایی دارد، دیگر راحت از کنارش رد نمی‌شود. مثلاً وقتی بداند که آن شهید اهل توسل بوده یا علما در موردش گفته‌اند انس ویژه‌ای با امام زمان داشته، این شناخت، رفاقت را عمیق‌تر می‌کند. می‌نشینند، با شهید حرف می‌زنند، و این انس تقویت می‌شود.

یادواره‌های شهدا شروع کار است. بعد این انس منتقل می‌شود به محل قرار که گلزارها هستند، و بعد باید این حال خوب استمرار پیدا کند. برای همین می‌رویم سراغ یادمان‌های شهدای گمنام. این‌ها بستر آماده‌ای برای استمرار انس با شهدا هستند. آنجا برنامه‌های مختلف و جذاب فرهنگی طراحی و اجرا می‌کنیم تا این حال خوب نهادینه شود.

مردم، بازیگران اصلی

تمام طرح‌های ما با محوریت روحانی راوی، ولی با کنشگری فعال مردم اجرا می‌شود. یعنی بنای ما این است که مردم نقش آفرین باشند در اجرای طرح‌ها. حضور فعال و پررنگ مردم باید احساس شود. به عنوان نمونه، طرح «پهلوان محله من»، در بستر یادواره‌های شهدای محلی اجرا می‌شود. هدف این است که مردم با شهدای محله خودشان، یعنی پهلوان‌های محله‌شان انس بگیرند.

همچنین دو مدل روایتگری در گلزار شهدا پیش‌بینی شده است. نخست، روایتگری مزار به مزار است که راوی به همراه جمعی از مردم بر سر قبور شهدا حاضر شده و پیرامون هر شهید روایت ارائه می‌دهد. دوم، روایتگری صحنه‌ای است که در قالب برنامه‌ای عمومی، در فضای گلزار و با محوریت شهدای همان مکان اجرا می‌شود.

پیشنهادی که رنگ عمل دید

ایده اولیه شکل‌گیری شبکه ملی جهاد و شهادت، حاصل تجربه سال‌ها فعالیت حجت‌الاسلام سیدمحمدعلی موسوی‌زاده در عرصه کار برای شهدا و خاطرات دفاع مقدس است. اما چرخه رسمی آن، با یک پیشنهاد شکل گرفت. موسوی‌زاده در این باره می‌گوید: «حجت‌الاسلام محمد جنتی‌محب، مدیرکل امور مبلغین سازمان تبلیغات اسلامی، یک روز به من گفت: مجموعه‌های شهدا جزیره‌ای کار می‌کنند. خیلی از محیط‌ها هنوز احیا نشده‌اند، در حالی که ظرفیت بسیار بالایی دارند. یادمان‌ها، گلزار شهدا و یادواره‌ها را مثال زدند و گفتند اگر بتوانیم همه ظرفیت‌های فعال کشور را در این حوزه به هم متصل کنیم، تحولی جدی اتفاق می‌افتد.» همان‌جا بود که ایده شبکه به صورت جدی مطرح شد و به شکل یک مأموریت رسمی در آمد؛ مأموریتی که او حالا سکان‌دار آن است.

نحوه عضویت در شبکه ملی جهاد و شهادت

برای عضویت در شبکه دو مسیر پیش‌بینی شده است؛ اگر فردی به صورت مستقل و بدون وابستگی به مجموعه خاصی اقدام کند، ابتدا ثبت‌نام کرده و سپس مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. چنانچه نیاز به آموزش‌های تکمیلی داشته باشد، به مجموعه‌های فعال در حوزه شهدا معرفی می‌شود تا آموزش‌های لازم را طی کند و سپس در عملیات‌های شبکه مشارکت خواهد داشت. در برخی موارد ممکن است فرد آموزش‌های مقدماتی را دیده باشد و تنها نیاز به یک دوره کوتاه‌مدت رفع اشکال داشته باشد. در این صورت، در دوره‌های فشرده‌ای که توسط مجموعه‌های توانمند برگزار می‌شود شرکت می‌کند و پس از آن به شبکه می‌پیوندد. اگر فردی از ابتدا دارای توانمندی لازم باشد، مستقیماً در عملیات‌ها حضور پیدا می‌کند. اگر فرد متقاضی عضو مجموعه‌ای باشد یا قبلاً در مجموعه‌ای آموزش دیده باشد، با ذکر نام آن مجموعه و در قالب همان گروه در شبکه ثبت‌نام می‌شود و همکاری خود را آغاز می‌کند. هدف نخست ما این است که مجموعه‌های فعال در عرصه شهدا کنار یکدیگر قرار بگیرند و با هم‌افزایی، کاری اثرگذار و جریان‌ساز در کشور رقم بزنند. در بلندمدت هم به دنبال آن هستیم که همه طلاب کشور، هم در زندگی شخصی و خانوادگی و هم در منبرها و عرصه تبلیغ، انس و ویژه‌های با شهدا داشته باشند و سیره شهدا را به عنوان یکی از مؤثرترین ابزارهای تبلیغی در سید فعالیت خود قرار دهند. از دیگر اهداف ما این است که مردم هر محله شناخت عمیق‌تری نسبت به شهید محله خود پیدا کنند؛ نه صرفاً از طریق دیدن نام یا تصویر آن‌ها بر دیوار کوچه‌ها، بلکه به واسطه روایتگری‌هایی که به همت طلاب در مناطق مختلف انجام می‌شود. به دنبال آن هستیم که کار به نقطه‌ای برسد که وقتی کسی از کنار نام شهیدی در کوچه یا خیابان محل خود عبور می‌کند، معارف زندگی آن شهید در ذهنش تداعی شود و این شناخت، به پیوندی درونی و عمیق تبدیل گردد؛ ان شاء الله به برکت اخلاص دوستان همراه، به این اهداف خواهیم رسید.

الگوهای امام محله‌های فعال در سراسر کشور

چند قاب عینی از امامت میانی

در نگاه نادرست به مسجد که صرفاً محلی برای عبادت و انجام فرایض است، برای آن پیش‌نماز تعیین می‌کنند؛ یک روحانی که فقط هنگام نماز در مسجد حضور می‌یابد و نمازی می‌خواند و حداکثر در مناسبت‌هایی منبر می‌رود؛ اما آنچه امروز برای مساجد تعریف می‌شود، امام محله است؛ آن که نقطه اتصال مردم محله بایکدیگر و با ولی فقیه است و با استفاده مناسب از سه پیوند «ایمانی»، «خانوادگی» و «همسایگی» خدمت و محبت را بین اهالی محله گسترش می‌دهد. سازمان تبلیغات اسلامی در گام جدیدی که در چند سال اخیر برداشته تلاش کرده تا ضمن توانمندسازی امام محله‌ها و دانش‌افزایی آنها، الگوهای موفق را به جامعه معرفی کند. سعی شده الگوهایی که وجود دارند به دیگران معرفی شوند؛ الگوهایی که می‌شود از آنها یاد گرفت. اگر در محله‌ای امام محله‌ای هست که می‌گوید: «من نمی‌توانم کاری انجام دهم»، می‌شود این نمونه‌ها را به او نشان داد و از او مطالبه کرد چون امام محله‌هایی هستند که توانسته‌اند، با چنین رویکردی صرفاً از جهت یادآوری تعدادی بسیار معدودی از امام محله‌ها را از استان‌های مختلف برشمردیم تا این نگاه، واضح‌تر شناسانده شود؛ اینها نمی‌ازیمی هستند که معنویت را در سراسر کشور سیراب می‌سازند؛ اجرشان با ذات باریتعالی.

- استان فارس
- شهرستان صدرا
- امام محله؛ حجت‌الاسلام محمدجواد رحیم‌زادگان
- مسجد علی بن ابیطالب (ع)

اقدامات شاخص

- راه‌اندازی بزرگ‌ترین و مجهزترین کتابخانه عمومی شهر در زیرزمین مسجد / عباس صالحی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی برای افتتاح کتابخانه عمومی «امین ولایت» با ۸ هزار جلد کتاب و زیربنای ۷۵۰ مترمربع، شخصاً حضور پیدا کرد.
- ایجاد پاتوقی برای نوجوانان دختر در طبقه فوقانی مسجد / محل برگزاری جشن تولدها و برنامه‌های فرهنگی.
- توجه ویژه به مسائل اجتماعی / آزادی دو زندانی جرایم غیر عمد با کمک‌های مردمی / تهیه بسته‌های معیشتی برای نیازمندان / اخذ مجوز برای تأسیس مرکز داوری با هدف کاهش اختلافات خانوادگی و اجتماعی.

- استان مرکزی
- شهرستان زرنديه
- امام محله: حجت الاسلام محمود گل محمدی
- مسجد جامع محله آسیابک

اقدامات شاخص

- نوشتن نمایشنامه‌های آیینی درباره تاریخ زندگی اهل بیت علیهم السلام و اجرای آن‌ها توسط گروه تئاتر در مسجد، برای مردم
- بهره‌مندی از ظرفیت مهارتی هم‌محله‌ای‌ها برای یاری‌رسانی به محرومان / جمع‌آوری ماهانه ۶ میلیون تومان.
- به حساب مسجد واریز می‌شود.
- برگزاری جلسات سخنرانی جهاد تبیین که در آن قرآن و تاریخ اهل بیت(ع) به خوبی بیان می‌شود/افزایش فرهنگ قرآنی.

- استان اصفهان
- شهرستان دهاقان
- امام محله: حجت الاسلام مهدی نادری
- مسجد الجواد(ع) شهرک مهر

اقدامات شاخص

- نجات فردی که قتل غیر عمد انجام داده بود و دریافت حکم عفو او/ حل مسائل خانواده‌هایی که تا مرز طلاق پیش رفته بودند
- ۲۵ خانواده نیازمند، رسماً تحت پوشش مسجد قرار دارند/ ۵۰ خانواده دیگر بسته حمایتی دریافت می‌کنند.
- بیش از ۶۰ درصد فعالان و شرکت کنندگان در برنامه‌های مختلف مسجد جوان هستند/ برگزاری کلاس‌های تقویتی و جبرانی در ایام امتحانات و برگزاری اردوهای تابستانی.

- استان آذربایجان شرقی
- شهرستان تیمورلو
- امام محله: حجت الاسلام محمد پاشایی پایدار
- مسجد حضرت خاتم الانبیاء(ص)

اقدامات شاخص

- تأسیس یک مرکز نیکوکاری با همکاری ریش سفیدان محله/ تأسیس صندوق‌های قرض الحسنه متعدد
- حضور در مدارس به‌ویژه در روزهای چهارشنبه با هدف تدریس احکام و طرح قصه‌های قرآنی
- ارتباط نزدیک با اهالی و برنامه‌های هفتگی مانند سخنرانی‌های عمومی/ حضور مردم در مسجد و مشارکت بیشتر در مسائل اجتماعی.

- استان بوشهر
- شهرستان برازجان
- امام محله؛ حجت الاسلام حسین رحمانی پور
- مسجد امیرالمؤمنین (ع) حسین آباد شمالی

اقدامات شاخص

- راه اندازی کارگاه های آموزشی از جمله خیاطی با ارائه مدرک رسمی فنی و حرفه ای به شرکت کنندگان / تعیین اولویت با خانواده های بی سرپرست و بدسرپرست.
- راه اندازی صندوق قرض الحسنه و استفاده از نرم افزار همیان / شناسایی ۱۰۰ خانواده نیازمند و ارائه خدمات به آنها.
- همسر حجت الاسلام رحمانی پور در کنار ۵۰ نفر از بانوان محله، مجموعه فعالی تشکیل داده اند؛ از راه اندازی کارگاه های آموزشی شیرینی پزی، گلدوزی و خیاطی گرفته تا برگزاری باشکوه مراسم جشن تکلیف برای دختران.

- استان اصفهان
- شهرستان کاشان
- امام محله؛ حجت الاسلام سیدهادی جاوش ونی
- مسجد باب الحوائج

اقدامات شاخص

- راه اندازی مؤسسه خیریه موسی ابن جعفر (ع) در بستر مسجد برای کمک های درمانی و تهیه تجهیزات.
- ایجاد کانون فرهنگی معراج الصالحین و پایگاه بسیج بانوان برای گسترش فعالیت های اجتماعی و فرهنگی / یک حسینیه نزدیک مسجد است که بانوان برنامه های خود را در آنجا برگزار می کنند.
- برگزاری هیأت های مخصوص برای جوانان و برنامه های تابستانی و هفتگی.

- استان مرکزی
- شهرستان کمیجان
- امام محله؛ حجت الاسلام جعفر اکبری
- مسجد جامع امیرالمؤمنین علیه السلام

اقدامات شاخص

- تابستان که از راه می رسد فعالیت جوانان و نوجوان در مسجد گرم تر و پر شورتر از گذشته رونق می گیرد.
- اموری مانند برگزاری ایستگاه های صلواتی به جوانترها محول می شود تا این نسل احساس مسئولیت و مشارکت در کارهای جمعی را تجربه کند.
- بانوان محله، بیشتر از کلاس های قرآن و احکام استقبال می کنند / همسر حجت الاسلام اکبری به عنوان مدرس، در برگزاری این کلاس ها مشارکت فعال دارد.

- استان همدان
- شهرستان اسدآباد
- امام محله، حجت الاسلام محمد شه گلی

اقدامات شاخص

- تشکیل شورای فرهنگی مسجد و دعوت از تمامی ارکان مسجد
- جذب و شکوفایی استعدادهای قاریان جوان و نوجوانان / تشکیل حلقه‌های قرآنی بانوان
- توجه به امور عمرانی / با برنامه‌ریزی‌های دقیق موجب خودکفایی اقتصادی مسجد شده به گونه‌ای که برخی از فعالیت‌های عمرانی مسجد در سطح شهرستان سر و صدای زیادی به پا کرده و توجه همگان را جلب کرده است

- استان ایلام
- شهرستان ایوان
- امام محله؛ حجت الاسلام سید موسی حسینی مجد

اقدامات شاخص

- تمامی برنامه‌ها و مناسبت‌ها با هماهنگی و مشارکت هیأت امنای مسجد و فعالان محلی اجرا می‌شود.
- کمک به جبهه مقاومت در لبنان و سوریه / کامیونی پر از پتوی نواهدا شد.
- توجه ویژه به روحیه مشورت و مشارکت در کارها.

- استان مرکزی
- شهرستان خمین
- امام محله؛ حجت الاسلام علیرضا تراز
- مسجد علی بن ابیطالب (ع)

اقدامات شاخص

- اهتمام ویژه‌ای به کادرسازی و تربیت نیروی کارآمد برای نظام اسلامی دارد/ تشکیل مجموعه «جوانان انقلابی خمین»
- راهاندازی یک مجتمع فرهنگی خدماتی چند منظوره برای ارائه خدمات بهتر و بیشتر به اهالی محله و مسافران
- ایجاد ارتباط خوب با جوانان و نوجوانان / تبیین و تشریح اوضاع منطقه برای اهالی / تلاش برای بالابردن آمادگی مردم برای مقابله جنگ ترکیبی دشمن.

- استان خوزستان
- روستای چم گلک / اندیمشک
- مسجد صاحب الزمان (عج)
- امام محله؛ حجت الاسلام سید کورش میر عالی

اقدامات شاخص

- حل و فصل نزاعی که ۳ سال قبل، بین دو طایفه ای شکل گرفته بود که مسجد بین این دو طایفه قرار داشت
- در تابستان ها حدود ۳۰ کلاس فرهنگی، هنری و آموزشی در زمینه های مختلف برگزار میشود و بیش از ۳۰۰ دانش آموز در این کلاس ها شرکت می کنند
- مسجد ۳۰۰ خانواده را تحت پوشش دارد/ مردم روستا صدقات، خیرات، نذورات، عقیقه، قربانی، زکات و حتی ثلث مایه خود را به این خیریه اهدا می کنند/ سالانه بیش از ۷۰ گوسفند ذبح شده و گوشت آن بین نیازمندان توزیع می شود/ بیش از ۲ هزار بسته معیشتی، ده ها کمک هزینه جهیزیه، کولر گازی، یخچال، بخاری برقی و گازی، فرش و لباس در اختیار نیازمندان قرار گرفته است

- استان آذربایجان شرقی
- شهرستان سراب
- مسجد خلیفه بیگی
- امام محله؛ حجت الاسلام مهدی طهماسب

اقدامات شاخص

- تأسیس مرکز نیکوکاری/ تعداد ۶۰ فقیر را به صورت ماهیانه تحت پوشش مسجد قرار دارند/ هر ماه دو میلیون تومان با حفظ عزت نفس افراد، به آنها پرداخت می شود.
- اجرای طرح صالحین و برگزاری حلقه های معرفتی به صورت مستمر/ بیش از ۸۰ جوانان و نوجوانان در مسجد فعالیت دارند.
- در هفته حداقل دو جلسه با جوانان به صورت نشست و چهره به چهره برگزار میشود/ برای هر کدام از جوانان و نوجوانان یک وظیفه مشخص شده و آنها هم توانسته اند از پس مسئولیت های خود به خوبی بر آیند و آنها را با موفقیت انجام دهند.

- استان ایلام
- قلعه گل / از توابع شهرستان دره شهر
- مسجد امیر المؤمنین
- امام محله؛ حجت الاسلام محسن زارعی

اقدامات شاخص

- هیئت امنای دهه شصتی و دهه پنجاهی مسجد را اداره می کنند.
- مهمترین بخش فعالیت فعالان مسجد موبک داری در ایام اربعین است/ چند سالی هست که زائران ابا عبدالله الحسین (ع) که از مرز مهران تردد می کنند در مسیر خود در این مسجد و یا منازل مردم مهمان نواز این محله اسکان می یابند.
- برگزاری جشن عید غدیر شامل اطعام و پخت و توزیع غذای گرم بین فقرا و سایر اهالی/ برگزاری ایستگاه صلواتی و پخت نان صلواتی با کمک یکی از مؤمنین محله که دارای باشگاه ورزشی است، خدمات ورزشی رایگان در اختیار جوانان قرار گرفته است.

- استان سمنان
- بیارجمند شهرستان شاهرود
- مسجد الزهرا(س)
- امام محله؛ حجت الاسلام حسین باقری

اقدامات شاخص

- انجام کارهای جهادی همراه با ۱۵ جوان دیگر
- هر هفته مراسم نهج البلاغه خوانی در مسجد برگزار می کنند/ برگزاری کرسی های آزاد اندیشی، رسیدگی و سرکشی به فقرا و نیازمندان و رنگ آمیزی
- برگزاری مراسم در مناسبت های مذهبی / برپایی موبک در ایام فاطمیه

- استان همدان
- روستای علیصدر / شهرستان کبودرآهنگ
- مسجد الزهرا(س)
- امام محله؛ حجت الاسلام اصغر خدابنده لو

اقدامات شاخص

- پای کسانی که از مسجد دور شده بودند را دوباره به مسجد باز کرد/ پایگاه بسیج از تعطیلی درآمد و شورای فرهنگی روستا تشکیل شد
- برگزاری یادواره های شهدا و ارتباط منظم و مستمر با در مانگاه و خانه بهداشت، آموزش و پرورش و سایر نهادهای مرتبط
- ایجاد یک صندوق پرسش و پاسخ برای مسائل شرعی / همسر حاج آقای خدابنده لو نیز بسیار فعال است و برنامه ویژه برای بانوان دارد

- استان همدان
- محله کوی گلستان همدان
- مسجد امام علی علیه السلام
- امام محله؛ حجت الاسلام سیدعلی اکبر حسینی

اقدامات شاخص

- مسجد امام علی (ع)، ۵ هیأت فعال، ۲ پایگاه بسیج، مهد کودک و فضای ورزشی دارد/ فعالیت های متنوع و متکثر مسجد از صبح ساعت ۸ آغاز شده و تا ساعت ۸ شب ادامه دارد
- با پیگیری های مداوم یک نانوایی دایر شد که نقش مهمی در بهبود شرایط زندگی ساکنان داشته است.
- برای نخستین بار در استان همدان، هیأت مختص به دختران راه اندازی شد

- استان مرکزی
- شهرستان خنداب / جاورسیان
- امام محله: حجت الاسلام خلیل ربیعی

اقدامات شاخص

- ایجاد ارتباط نزدیک و دوستانه با همسایگان مسجد / عیادت مستمر بیماران
- اهدای کادو در مناسبت های مختلف مانند تولد فرزندان و ازدواج ها
- با اعتقاد به اینکه هر فرد باید در برنامه ها سهیم باشد، سعی در جلب همکاری و مشارکت تمام اهالی برای برگزاری مناسبت ها و برنامه های مذهبی دارد.
- اجرای برنامه های مختلف در مسجد؛ از جمله کلاس های احکام، تفسیر قرآن، حلقه های صالحین، و برنامه های تفریحی.

- استان اصفهان
- روستای مشهد کاوه
- امام محله: حجت الاسلام علیرضا انتظاری

اقدامات شاخص

- به عنوان صلح یار دادگستری، توانسته در حیطه دعاوی و اختلافات خانوادگی به مردم خدمت کند.
- با همکاری پایگاه بسیج، کلاس های آموزشی متنوعی برای جوانان و نوجوانان برگزار می کند / لیگ فوتبال به نام شهدای روستا راه اندازی شده است.
- فعالیت های خود را صرفاً به مسجد محدود نکرده و در تمامی جوانب زندگی روستاییان ورود می کند. / علاوه بر برگزاری نماز جماعت و مراسم مذهبی، به دنبال حل مشکلات اجتماعی و فرهنگی روستاییان است.

- استان بوشهر
- شهرستان جم / روستای آبگرمک
- امام محله: حجت الاسلام رضا پرواس

اقدامات شاخص

- برگزاری کلاس های قرآن، احکام، تجوید، روخوانی، روانخوانی و... با حضور استادان میرز.
- تشکیل گروه سرود با ۳۸ دانش آموز که بارها در مسابقات شهرستانی مقام آورده اند / برگزاری اردوی ماهانه برای نوجوانان و جوانان، فعالیت های مفرح به ویژه سفر به دریا و امامزاده ها.
- تاسیس مؤسسه خیریه امیرالمؤمنین علیه السلام و کمک به بیش از ۳۶۰ خانواده نیازمند / اعطای وام های اشتغال و راه اندازی کارگاه های خیاطی، گلاب گیری و عرقی جات.

